

KALLAH TEACHER COURSE HANDBOOK

Halakhic Sources and Professional Tools About Intimacy, Women's Health and Referral

Compiled by Rabbanit Dr. Judith Fogel and Rabbanit Leora Bednarsh
and The Eden Center Staff, © 2022

The Eden Center works to improve the experience of mikveh and to promote the spiritual, emotional, intimate and physical health of Jewish women and families.

Table of Contents

Hashkafa	5
Development of the Halakha	15
Number of days.....	15
Poletet Shichvat Zera.....	19
Color of Blood	23
<i>Hargasha</i>	27
<i>Safek Hargasha</i>	29
During Urination	29
After Intercourse.....	29
Internal Examination.....	31
6 Ways a Woman Becomes Niddah	33
I. Period	33
II. Stains	35
Size.....	35
Colored Garment.....	37
Object that Can't Become Tameh	37
Wound	37
Location	39
III. <i>Ne'emanut Halsha</i>	39
IV. After Birth or Miscarriage.....	41
V. Gynecological Exam	43
VI. <i>Dam Betulim</i> (Blood of a Virgin)	43
Vestot	47
Behavior During Niddah	51
The Process of Taharah	59
<i>Hafifa</i> and Removing <i>Hatzitzot</i>	63
What Qualifies as a <i>Chatziza</i> for Immersion	69
Immersion.....	77
The Role of the Attendant	79
Mikveh	81
7 Kavanot for Mikveh Preparation.....	83
Intimacy	85
Sexual Positions	95
Where is Permissible	105
What is Appropriate.....	109
Pru U'Rvu and Birth Control	113
Prohibition of Castration	123
Head Covering.....	127
Wigs, Tefach and Covering at Home	141
Anatomy & Physiology Diagrams	141

תוכן העניינים

6.....	השקפה
16.....	השתלשלות ההלכה
16.....	מספר הימים
20.....	פולטת שכבת זרע
24.....	דם אדום
28.....	הרגשה
30.....	ספק הרגשה
30.....	העברת שתן
30.....	רואה דם מחמת תשמיש
32.....	בדיקה פנימית
34.....	6 דרכים להיכנס לנידה
34.....	I. וסת
36.....	II. כתמים
36.....	גודל
38.....	כגד צבוע
38.....	דבר שאינו מקבל טומאה
38.....	תליה במכה
40.....	מיקום
40.....	III. נאמנות האישה
42.....	IV. יולדת והפלה
44.....	V. בדיקות גינקולוגיות
44.....	VI. דם בתולים
48.....	וסתות
52.....	התנהגות בזמן נידה
60.....	תהליך היטהרות
64.....	חפיפה - הסרת החציצות
70.....	גדרי חציצה בטבילה
80.....	טבילה
82.....	תפקיד הבלנית
82.....	המקוה
90.....	7 כוונות בהכנה לטבילה
92.....	אינטימיות
102.....	צורת הביאה
112.....	אותו מקום
110.....	לאור הנר
120.....	פרו ורבו ואמצעי מניעה
124.....	איסור סירוס
128.....	כיסוי ראש
142.....	פאה נכרית, טפח, וכיסויי בבית
142.....	תרשימים – אנטומיה ופיזיולוגיה

1. Leviticus 15

1) The LORD spoke to Moses and Aaron, saying: 2) Speak to the Israelite people and say to them: When any man has a discharge issuing from his member, he is unclean. 3) The uncleanness from his discharge shall mean the following—whether his member runs with the discharge or is stopped up so that there is no discharge, his uncleanness means this: 4) Any bedding on which the one with the discharge lies shall be unclean, and every object on which he sits shall be unclean. 5) Anyone who touches his bedding shall wash his clothes, bathe in water, and remain unclean until evening. 6) Whoever sits on an object on which the one with the discharge has sat shall wash his clothes, bathe in water, and remain unclean until evening. 7) Whoever touches the body of the one with the discharge shall wash his clothes, bathe in water, and remain unclean until evening. 8) If one with a discharge spits on one who is clean, the latter shall wash his clothes, bathe in water, and remain unclean until evening. 9) Any means for riding that one with a discharge has washed shall be unclean; 10) whoever touches anything that was under him shall be unclean until evening; and whoever carries such things shall wash his clothes, bathe in water, and remain unclean until evening. 11) If one with a discharge, without having rinsed his hands in water, touches another person, that person shall wash his clothes, bathe in water, and remain unclean until evening. 12) An earthen vessel that one with a discharge touches shall be broken; and any wooden implement shall be rinsed with water. 13) When one with a discharge becomes clean of his discharge, he shall count off seven days for his cleansing, wash his clothes, and bathe his body in fresh water; then he shall be clean. 14) On the eighth day he shall take two turtledoves or two pigeons and come before the LORD at the entrance of the Tent of Meeting and give them to the priest. 15) The priest shall offer them, the one as a sin offering and the other as a burnt offering. Thus, the priest shall make expiation on his behalf, for his discharge, before the LORD. 16) When a man has an emission of semen, he shall bathe his whole body in water and remain unclean until evening. 17) All cloth or leather on which semen falls shall be washed in water and remain unclean until evening. 18) And if a man has carnal relations with a woman, they shall bathe in water and remain unclean until evening. 19) When a woman has a discharge, her discharge being blood from her body, she shall remain in her impurity seven days; whoever touches her shall be unclean until evening. 20) Anything that she lies on during her impurity shall be unclean; and anything that she sits on shall be unclean. 21) Anyone who touches her bedding shall wash his clothes, bathe in water, and remain unclean until evening; and 22) anyone who touches any object on which she has sat shall wash his clothes, bathe in water, and remain unclean until evening. 23) Be it the bedding or be it the object on which she has sat, on touching it he shall be unclean until evening. 24) And if a man lies with her, her impurity is communicated to him; he shall be unclean seven days, and any bedding on which he lies shall become unclean. 25) When a woman has had a discharge of blood for many days, not at the time of her impurity, or when she has a discharge beyond her period of impurity, she shall be unclean, as though at the time of her impurity, as long as her discharge lasts. 26) Any bedding on which she lies while her discharge lasts shall be for her like bedding during her impurity; and any object on which she sits shall become unclean, as it does during her impurity, 27) whoever touches them shall be unclean; he shall wash his clothes, bathe in water, and remain unclean until evening. 28) When she becomes clean of her discharge, she shall count off seven days, and after that she shall be clean. 29) On the eighth day she shall take two turtledoves or two pigeons and bring them to the priest at the entrance of the Tent of Meeting. 30) The priest shall offer the one as a sin offering and the other as a burnt offering; and the priest shall make expiation on her behalf, for her unclean discharge, before the LORD. 31) You shall put the Israelites on guard against their uncleanness, lest they die through their uncleanness by defiling My Tabernacle which is among them. 32) Such is the ritual concerning him who has a discharge: concerning him who has an emission of semen and becomes unclean 33) and concerning her who is in menstrual infirmity, and concerning anyone, male or female, who has a discharge, and concerning a man who lies with an unclean woman.

2. Leviticus 18

1) The LORD spoke to Moses, saying 2) Speak to the Israelite people and say to them, I the LORD am your God. 3) You shall not copy the practices of the land of Egypt where you dwelt, or of the land of Canaan to which I am taking you; nor shall you follow their laws. 4) My rules alone shall you observe, and faithfully follow My laws: I the LORD am your God. 5) You shall keep My laws and My rules, by the pursuit of which man shall live: I am the LORD. 6) None of you shall come near anyone of his own flesh to uncover nakedness. I am the LORD... 19) **Do not come near a woman during her period of uncleanness to uncover her nakedness.**

3. Leviticus 20

18) **If a man lies with a woman in her infirmity and uncovers her nakedness, he has laid bare her flow and she has exposed her blood flow; both of them shall be cut off from among their people.**

1. ויקרא פרק טו

(א) וידבר יקוק אל משה ואֵל אהרן לאמר: (ב) דברו אל בני ישראל ואמרתם אליהם איש איש כי יהיה זב מבשרו זב טמא הוא: (ג) זאת תהיה טמאתו בזובו רר בשורו את זבובו או החתים בשורו מזובו טמאתו הוא: (ד) כל המשקב אשר ישכב עליו הזב וטמא וכל הכלי אשר ישב עליו וטמא: (ה) ואיש אשר יגע במשקבו וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב: (ו) והישב על הכלי אשר ישב עליו הזב וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב: (ז) והנגע בבשר הזב וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב: (ח) וכלי ריק הזב בטוהר וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב:

(ט) וכל המרקב אשר ירכב עליו הזב וטמא: (י) וכל הנגע בכל אשר יהיה תחתיו וטמא עד הערב והנושא אותם וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב: (יא) וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב: (יב) וכלי הרש אשר יגע בו הזב ישבר וכל כלי עץ ישטף במים: (יג) וכלי יונה והזב מזובו וספר לו שבעת ימים לטהרתו וכבס בגדיו ורחץ בשורו במים חיים וטהר: (יד) וביום השמיני יקח לו שתי תרים או שני בני יונה ובא לפני יקוק אל פתח אהל מועד ונתנם אל הפה: (טו) ועשה אתם הפה אחד חטאת והאחד עלה וכפר עליו הפה לפני יקוק מזובו:

(טז) ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע ורחץ במים את כל בשורו וטמא עד הערב: (יז) וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע וכבס במים וטמא עד הערב: פ

(יח) ואשה אשר ישכב איש אתה שכבת זרע ורחצו במים וטמאו עד הערב: (יט) ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זבה בבשרה שבעת ימים תהיה בנדתה וכל הנגע בה וטמא עד הערב: (כ) וכל אשר ישכב עליו בנדתה וטמא וכל אשר תשכב עליו וטמא: (כא) וכל הנגע במשקבו וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב: (כב) וכל הנגע בכל כלי אשר תשב עליו וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב: (כג) ואם על המשקב הוא או על הכלי אשר הוא ישבת עליו בנגעו בו וטמא עד הערב: (כד) ואם ישכב איש אתה ותהיה נדתה עליו וטמא שבעת ימים וכל המשקב אשר ישכב עליו וטמא: פ

(כה) ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה או כי תזוב על נדתה כל ימי זוב טמאתה כימי נדתה תהיה טמאה הוא: (כו) כל המשקב אשר תשכב עליו כל ימי זובה כמשקב נדתה יהיה לה וכל הכלי אשר תשכב עליו טמא יהיה כטמאת נדתה: (כז) וכל הנגע בה וטמא וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב: (כח) ואם טהרה מזובה וספרה לה שבעת ימים ואחר נדתה: (כט) וביום השמיני יקח לה שתי תרים או שני בני יונה והביאה אותם אל הפה אל פתח אהל מועד: (ל) ועשה הפה את האחד חטאת ואת האחר עלה וכפר עליה הפה לפני יקוק מזוב טמאתה: (לא) והזרתם את בני ישראל מטמאתם ולא ימותו בטמאתם בטמאם את משקבי אשר בתוכם: (לב) זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע לטמאה בה: (לג) והודו בנדתה והזב את זובו לזכר ולנקבה ויאיש אשר ישכב עם טמאה: פ

2. ויקרא פרק יח

(א) וידבר יקוק אל משה לאמר: (ב) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני יקוק אלהיכם: (ג) כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחוקיהם לא תלכו: (ד) את משפטיו תעשו ואת חוקיהם תשמרו ללכת בהם אני יקוק אלהיכם: (ה) ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני יקוק: ו (ו) איש איש אל כל שאר בשורו לא תקרבו לגלות ערוה אני יקוק: ו (ז) וכל אשר יעשה את האשה בנדת טמאתה לא תקרבו לגלות ערוה:

3. ויקרא פרק כ

(יח) ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגולה את ערותה את מקרה הערה והיא גלתה את מקור דמיה ונקרות שניהם מקרב עמם:

4. Leviticus 18:1-6

1) The LORD spoke to Moses, saying: 2) Speak to the Israelite people and say to them: I the LORD am your God. 3) You shall not copy the practices of the land of Egypt where you dwelt, or of the land of Canaan to which I am taking you; nor shall you follow their laws. 4) My rules alone shall you observe, and faithfully follow My laws: I the LORD am your God. 5) You shall keep My laws and My rules, by the pursuit of which man shall live: I am the LORD. 6) None of you shall come near anyone of his own flesh to uncover nakedness: I am the LORD.

5. Rabbi Samson Raphael Hirsch- Leviticus 20:1

...he has laid bare her flow and she has exposed etc. Niddah follows [the law pertaining a] sister. Maybe this is to teach us that there are times in the marriages of Israel in which the relations between a husband and a wife are absent, and rather their relations are like a brother and sister. This is far from harming the closeness of the hearts in the marriage; rather the opposite: it deepens the closeness of the hearts and elevates it from a spiritual and moral standpoint.

6. Ramban on Leviticus 12:2

D'VOthAH. "This is an expression for anything which flows from her body, derived from the wording for malady [*madveh*] and sickness, for no woman sees an issue of blood without becoming unwell, and her head and her limbs feeling heavy on her." This is Rashi's language. But I do not know on the basis of which root the word *d'vothah* can be an expression in the Sacred Language for "anything which flows." But it is possible that it is an expression of malady, on the basis of what the Rabbis have said, (*Niddah 9a*) "and her head and limbs are heavy on her." So also is the opinion of Rabbi Abraham ibn Ezra, who writes: "*D'vothah* is a noun and means sickness, for the blood which issues indicates a sickness in the woman." Now it is true that the flow constitutes a cleansing of surpluses [of blood], and due to the fact that her head and her limbs feel heavy upon her, the flow is perhaps termed "a sickness." The correct interpretation, however, is that *d'vothah* is an expression derived from the word *madveh* [which does not mean "sickness," i.e., an unnatural occurrence in the body, since a woman's menses are natural; and *d'vothah* is therefore like the terms] plague and pain, just as in the expressions: *My heart is 'davo'i' (faint) within me (Jeremiah 8:18), for this our heart is 'daveh' (faint) (Lamentations 5:17) and like the plague of his heart. (I Kings 8:38)*. Thus menstruation is an affliction upon the woman even though it is in her nature [to experience it regularly]. A similar expression is *upon the bed of 'd'vai' [illness]*.

7. Rambam Mishneh Torah- Hilchot Deot 5:4

Both of them shall not be intoxicated, nor sluggish, nor in mourning; nor either of them in such state; nor when she be asleep, nor by overpowering her contrary mood; but with the consent and happy mood of both, with few pleasant and light-hearted words to please her being.

8. Midrash Tanhuma- Metzora 6

(Lev. 15:25:) "And when a woman has had a discharge of blood for many days." But are there not seven days in a menstrual period? So why did it call them "many days?" Simply because she is separated from her husband and they are days of suffering, they are called "many days." Similarly (in Exod. 2:23), "And it came to pass in the course of those many days [that the king of Egypt died]." It calls them "many days," because they were days of suffering.

4. ויקרא פרק יח

(א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם (ג) כִּמְעַשֵׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבְּתֶם בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וְכִמְעַשֵׂה אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבְחֻקֵּיהֶם לֹא תִלְכּוּ: (ד) אֵת מִשְׁפָּטֵי תַעֲשׂוּ וְאֵת חֻקֵּי תִשְׁמְרוּ לְלֶכֶת בְּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (ה) וּשְׁמֹרְתֶם אֵת חֻקֵּי וְאֵת מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֲתָם הָאֵדֹם וְנִי בְהֶם אָנֹכִי יְהוָה: (ו) אִישׁ אִישׁ אֶל כָּל שְׂאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרַבוּ לְגִלּוֹת עֲרוּהוּ אָנֹכִי יְהוָה:

5. רש"ר הירש ויקרא פרק כ פסוק יח

את מקרה הערה והיא גלתה וגו'...נדה נסמכה כאן לאחותו. אולי בא ללמדנו, שיש עיתים בנישואי ישראל, שיחסי איש ואשה אינם אלא כיחסי אח ואחות. דבר זה רחוק מלפגוע בקירבת הלבבות של הנישואים; היפוכו של דבר: יש בו כדי להעמיק אותה קירבת לב ולהעלות אותה מבחינה רוחנית ומוסרית.

6. רמב"ן על ויקרא פרק יב פסוק ב'

דוּתָהּ - לְשׁוֹן דְּבַר הַזָּב מְגוּפָה, [ד"א] לְשׁוֹן מְדוּה וְחוּלִי, שְׁאִין אִשָּׁה רוּאָה דָם שֶׁלֹּא תַחֲלֶה, וְרֹאשָׁה וְאִבְרִיָּה כְבֹדִין עֲלֶיהָ לְשׁוֹן רִש"י וְלֹא יַדְעֵתִי מֵאִיזָה מוּצֵא יֵהִיָּה דוּתָהּ לְשׁוֹן דְּבַר הַזָּב בְּלִשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ אֲבָל יִתְכַּן שִׁיְהִיָּה לְשׁוֹן מְדוּה, מִמָּה שֶׁאִמְרוּ וְרֹאשָׁה וְאִבְרִיָּה כְבֹדִין עֲלֶיהָ, וְכֵן דַּעַת רַבִּי אֲבֵרָהם שֶׁאֹמֵר כִּי דוּתָהּ שֵׁם, וְטַעְמוֹ חוּלִי, כִּי הַדָּם הוֹצֵא חוּלִי בְּאִשָּׁה וְבִאִמָּת שֶׁהוּא נִיקוּי הַמּוֹתֵרוֹת, וּמִפְּנֵי שֶׁרֹאשָׁה וְאִבְרִיָּה כְבֹדִין עֲלֶיהָ אֹלֵי יְקָרָא חוּלִי: וְהַנֶּכּוֹן, לְשׁוֹן מְדוּה שֶׁהוּא כְמוֹ נִגַע וְצַעַר, כְּמוֹ עַל לְבִי דוּי (יִרְמִיָּה ח יח), הִיָּה דוּה לְבִנּוֹ (אִיכָה ה יז), כְּמוֹ נִגַע לְבָבוֹ (מ"א ח לח) וְהִנֵּה הִזְיָבָה נִגַע בְּאִשָּׁה אַע"פ שֶׁהִיא בְּתוֹלְדָתָהּ, וְכֵן עַל עֵרֶשׁ דוּי (תְּהִלִּים מֵא ד)

7. רמב"ם יד החזקה - הלכות דעות פרק ה'

(ד) ולא יהיו שניהם לא שכורים ולא עצלנים ולא עצבנים ולא אחד מהן ולא תהיה ישינה ולא יאנוס אותה והיא אינה רוצה אלא ברצון שניהם ובשמחתם יספר וישחק מעט עמה כדי שתתישב נפש

8. מדרש תנחומא מצורע פרק ו'

ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים והלא שבעת ימי נדה הן ולמה קרא אותן ימים רבים אלא לפי שפורשת מבעלה והם ימים של צער לפיכך קרא אותן ימים רבים כיוצא בו ויהי בימים הרבים ההם (שמות ג) לפי שהיו ימים של צער קרא אותן ימים רבים

9. Babylonian Talmud, Niddah 31B

It is taught [in a baraita] that Rabbi Meir would say: For what reason does the Torah say that a woman in niddah [is prohibited] for seven days? It is because he would be accustomed to her, and repulsed by her. The Torah says, "she shall be ritually impure for seven days", so that she will be dear to her husband like she was at the time when she entered the chuppah.

10. Ohr Zaruah

Each month a woman renews and immerses for her husband, and desires to be dear to him [her husband] as if she was anew, just as the moon is renewed and all desire to see her [the moon].

11. Babylonian Talmud, Sanhedrin 75A

Rav Yehuda says that Rav says: There was an incident involving a certain man who set his eyes upon a certain woman and passion rose in his heart, to the point that he became deathly ill. And they came and asked doctors what was to be done with him. And the doctors said: He will have no cure until she engages in sexual intercourse with him. The Sages said: Let him die, and she may not engage in sexual intercourse with him. The doctors said: She should at least stand naked before him. The Sages said: Let him die, and she may not stand naked before him. The doctors suggested: The woman should at least converse with him behind a fence. The Sages insisted: Let him die, and she may not converse with him behind a fence. Rabbi Ya'akov bar Idi and Rabbi Shmuel bar Nahmani disagree about this issue. One says: The woman in question was a married woman, and the other one says: She was unmarried. The Gemara tries to clarify the issue: Granted, according to the one who says that she was a married woman, the matter is properly understood. Since the case involved a severely prohibited forbidden relationship, the Sages did not allow any activity hinting at intimacy. But according to the one who says that she was unmarried, what is the reason for all this opposition? Why did the Sages say that the man must be allowed to die, rather than have the woman do as was requested? Rav Pappa says: This is due to the potential family flaw. Rav Aha, son of Rav Ika, says: This is so that the daughters of Israel should not be promiscuous with regard to forbidden sexual relations. The Gemara asks: But if the woman was unmarried, let the man marry her. The Gemara answers: His mind would not have been eased by marriage, in accordance with the statement of Rabbi Yitzhak. As Rabbi Yitzhak says: Since the day the Temple was destroyed, sexual pleasure was taken away from those who engage in permitted intercourse and given to transgressors, as it is stated: "Stolen waters are sweet, and bread eaten in secret is pleasant" (Proverbs 9:17). Therefore, the man could have been cured only by engaging in illicit sexual interaction.

12. Introduction to *Baalei HaNefesh* of the Raivad

And therefore, a man should love his wife as his soul, and honor and have mercy on her and guard her as he would safeguard one of his own limbs. And she too must serve and honor him and love him as her soul, because she was taken from him. And therefore, the Creator commanded man about his wife, saying (Exodus 21) he must not withhold from her her food, her clothing, or her conjugal rights. And so that man knows that he has a Creator who governs over him, He made a law concerning his connection to a woman, just as He put His laws on all the gifts He gave to man. For if He gave him a field, He commanded him about plowing, sowing and reaping; that he should not plow *kelayim*, nor sow *kelayim*, and when he reaps he may not cut the corners of the field. And at harvest, if a grain falls from his hand, he must leave it for the poor – and that's *leket*. And when he gathers his sheaves, if he forgot a sheaf, he may not return to get it. And when he finishes the work of the grains, at the threshing floor he must give *teruma* and tithes, and when he kneads his dough he must take *challah* from it. And when he eats his bread he must bless his Creator before and after. And also in his vineyard and in his olive grove there are laws, and others besides, about the gleaning of the vineyard. And also in his dress, He set his fate and commanded him not to wear *kelayim*, and if he has a four-cornered garment he must make *tzitzit*. And if he has a beast, he may not breed hybrids. And a firstborn donkey should be redeemed with a sheep. And the firstborn of a *tahor* animal he shall give to the priest. And if he plants any tree it may not be hybrid. And if he plants an edible tree, he must keep *orlah* and *revai*. And even about his body he made a law to cut away the foreskin. And about his days, he commanded him to keep Shabbatot and festivals. Also on the woman whom He gave him as a helpmate He fixed rules and laws, and there He put them to the test. And He commanded to separate from her at specific times, at the time of *niddah* and at the time of birth, and here there are different ways and facets and various expressions. There are other times when he must separate from her according to rabbinical law as we will explain in the last chapter beH.

9. תלמוד בבלי מסכת נדה דף לא, עמוד ב'

תניא היה ר"מ אומר מפני מה אמרה תורה נדה לשבעה מפני שרגיל בה וקץ בה אמרה תורה תהא תמאה שבעה ימים כדי שתהא חביבה על בעלה כשעת כניסתה לחופה

10. אור זרוע (הובא שו"ע או"ח ה' ראש חדש סי' תי"ז באליהו רבה)

לפי שבכל חודש אשה מתחדשת וטובלת לבעלה, ומתאוה להיות חביבה עליו כאלו היתה חדשה, כמו הלבנה שמתחדשת ומתאוין הכל לראותה

11. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עה, עמוד א'

אמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשה אחת והעלה לבו טיגא ובאו ושאלו לרופאים ואמרו אין לו תקנה עד שתבעל אמרו חכמים ימות ואל תבעל לו תעמוד לפניו ערומה ימות ואל תעמוד לפני ערומה תספר עמו מאחורי הגדר ימות ולא תספר עמו מאחורי הגדר פליגי בה רב יעקב בר אידי ורב שמואל בר נחמני חד אמר אשת איש היתה וחד אמר פנויה היתה בשלמא למאן דאמר אשת איש היתה שפיר אלא למאן דאמר פנויה היתה מאי כולי האי רב פפא אמר משום פגם משפחה רב אחא בריה דרב איקא אמר כדי שלא יהו בנות ישראל פרוצות בעריות ולינסבה מינסב לא מייטבה דעתיה כדרכי יצחק דאמר רבי יצחק מיום שחרב בית המקדש ניטלה טעם ביאה וניתנה לעוברי עבירה שנאמר מים גנובים ימתקו ולחם סתרים ינעם.

12. בעלי הנפש הקדמת הראב"ד

ועל כן ראוי האדם לאהוב את אשתו כנפשו ולכבדה ולרחם עליה ולשמרה כאשר ישמור אחד מאבריו. וכן היא חייבת לעבדו ולכבדו ולאהוב אותו כנפשה כי ממנו נלקחה. ועל כן צוה הבורא את האדם על אשתו לאמר (שמות כא, י) שארה כסותה ועונתה לא יגרו. ולמען ידע האדם כי יש לו בורא המושל עליו, שם לו חוק בהתחברו אל האשה כאשר שם את חוקיו על כל מתנות האדם. כי אם נתן לו שדה, צוה עליו חוקים בחרישה ובזריעה ובקצירה, שלא יחרוש בכלאים, ולא יזרע כלאים, ובקצרו אותה לא יכלה פאת שדהו, ובעת קציר השבולת הנושרת מתוך ידו יניח אותה לעניים והוא הלקט, ובאספו העמרים אם ישכח עומר לא ישוב לקחתו, ואחר כלותו מלאכת תבואתו בעת הגורן ירים ממנה תרומה ומעשרות, ובעת לווש את בצקו ירים חלתה ממנה, ובעת אכלו את לחמו יברך את בוראו לפניו ולאחריו. וכן בכרמו ובזיתו שם מאלה החקים, ואחרים מלבד אלה, הפרט והעוללות שבכרם. וכן על לבושו, שם גורלו וצוה עליו שלא ילבש כלאים, ואם יש לו כסות בת ארבעה כנפים יעשה לה ציצית. ואם יש לו בהמה, שלא ירביענה כלאים. ופטר חמור יפדה בשה. ובכור הבהמה הטהורה יתן לכהן. ואם נטע כל עץ לא ירכיבו כלאים. ואם נטע עץ מאכל ישמר ממנו ערלה ורבעי. ואף על גוף שם לו חק למול את בשר ערלתו. ועל ימי הבלו שם לו חק לשמור את השבתות ואת המועדים. גם על האשה אשר נתן עמו לערו שם לו חק ומשפט ושם נסוה, ויצו על להבדל ממנה בעתים ידועים בעת דתה ובעת לידתה, ולהנה פאות ופנים שונים ודרכים מחולקים. עוד יש עתים אחרים שהוא חייב לפרוש ממנה ממקרה העתים ועיני הקדושות מדברי סופרים, כאשר נפרש בשער הפרישה בע"ה

אמר החבר: כבר אמרתי לך כי אין כל יחס בין שכלנו לענין האלוהי וראוי הדבר כי לא נשתדל כלל למצא סבה לנשגבות האלה ולכל הדומה להן אולם אחר בקשת הסליחה מאת האלוה ומתוך המנעות מההכרעה אני אומר יתכן כי הצרעת והזיבות תלויות בטמאת המת כי המות הוא ההפסד הכללי לגוף והאבר המצרע דומה למת וכן הזרע הנפסד כי יש בו רוח חיים טבעי ובו ההכנה להיות לטפת ממנה דם ממנה יתהוו האדם הפסדו של זרע זה הוא אם כן נגוד לתכונת החיות ורוח החיים והנה מפאת דקותו של הפסד זה אין מרגישים בו בדומה לו כי אם אנשים בעלי הנשמות הזכות והנפשות הנעלות השואפות להדבק באלוהות אם על ידי הנבואה או בעזרת החלומות האמתיים וציורי הדמיון המבררים גדולה מזאת יש אנשים המוצאים כבד בעצמם כל עוד לא טהרו מקרים ומן הנסיון ידוע הדבר כי אלה מקלקלים במגע ידם את הדברים העדינים כפנינים למשל וכינינו ורב בני אדם משתנים בקרבת המתים והקברים וידוע הדבר כי נפשות

בני אדם מתבלבלות לזמן מה בבית שהיה בו מת ורק מי שטבעו קשה אינו משתנה בהשפעת זאת דבר דומה לזה אנחנו רואים בעיני השכל מי שמבקש זך מחשבה בחכמות המופתיות או זך נפש לתפלה ולתחנה ימצא הזק במזונות הגסים או באכילה מרבה ובשתיה יתרה: וכן בהרבות שיחה עם נשים או בשבתו במושב לצים ובבלותו עתותיו בשירת חשק והתול

14. רש"ר הירש ויקרא פרק טו: לא

מבחינה מעשית, נצטוונו כאן לעשות סייג להלכות טומאה; על העם לדקדק בהם בהקפדה יתירה - תוך כדי ביקורת עצמית. ומצוות ההיזרות ביחס להלכות טומאה - היא כחובת ה"שמירה" ביחס לכל התורה כולה: נצטוונו להתרחק - לא רק מטומאה קיימת - אלא גם מטומאה הקרובה לבוא: בין קרובה מבחינת המקום, בין קרובה מבחינת הזמן (ע"י מועד - קטן ה"ע"א; נדה סג ע"ב). אולם מצוות ההיזרות מטומאה לא הופנתה במישורין אל העם; שהרי לא נאמר כאן: ויזרו בני ישראל מטומאתם; אלא הוטל תפקיד על משה ואהרן להביא את העם לידי היזרות מכל טומאה - על ידי הוראה וחינוך. שהרי כל שליחות משה ואהרן - הלימוד והמעשה והחינוך לקראת שניהם - כל אלה תלויים בשמירה על תודעת הטהרה. משום כך נומקה מצוה זו במלים: ולא ימתו בטמאתם בטמאם את - משכני אשר בתוכם. השמירה על כל אחד מדיני הטומאה קושרת כל יחיד בעם - מן הראשון עד לאחרון - אל משכן ה', ששכינה מתגלה בו. כל דין מדיני טומאה אומר לכל יחיד בישראל: אין ה' שוכן רק עם "משה ואהרן" - בשכבת העילית הרוחנית והכוהנית; אלא ה' שוכן "בתוכם", בתוך בני ישראל; והחירות מכל כפייה של טומאה היא מצוה ראשונה המוטלת על כל יחיד. כי ה' נתן משכנו בתוך העם; בו הטיל עליו תפקידים, היכולים להתקיים רק על יסוד הטהרה - הוזה אומר: על יסוד החירות המוסרית. אך נקודת המוצא של תפקידים אלה איננה אוטופיה של על - חושניות - שאיננה קיימת כלל בין דרי מטה; אלא מיד הוא אומר בפרק הסמוך (טז, טז): "השכן אתם בתוך טמאתם; וכן נתבאר בתורת-כהנים לפסוק שלנו: "בטמאם את משכני אשר בתוכם - אף-על-פי שהם טמאים שכינה ביניהם". כי יודע ה' את נפש האדם ואת הגופניות החושניות שבו; גלויים וידועים לפניו כל הגירויים, המפתים לחוסר חירות מוסרית; ודווקא בהתחשב בבחינת הטומאה של האדם - ולצידה ("שכן") - הוא נתן לו את התורה, ששכינתו תלויה בה; ושלהבתיה של אש - דת תעורר באדם את הבחינה האלוהית שבו; בה ישלוט בריבונות ובחירות על כל כפייה חושנית שבו; יעלה גם את יצרו החושניים - כדי לעבוד בהם את ה' ולקיים את מצוותיו. בכך ניתנה הבריירה בפני העם הזה: יתחנך לטהרה על-ידי התורה - ויזכה לחיי עולם עוד בעולם הזה; או ימות בטומאתו תוך כדי סילוף רעיון הטהרה - בניגוד ל"משכן ה' אשר בתוכו

13. The Kuzari, Second Essay, 60

The Rabbi: I told thee that there is no comparison to be made between our intelligence and the Divine Influence, and it is proper that we leave the cause of these important things unexamined. I take, however, the liberty of stating - though not with absolute certainty - that leprosy and issue are occasionally the consequence of contamination by corpses. A dead body represents the highest degree of malignancy, and a leprous limb is as if dead. It is the same with an abnormal discharge, because it had been endowed with living power, capable to become an embryo that would eventually develop into a human being. Its loss, therefore, forms a contrast to the living and breathing, and on account of its ideal potentiality only affects noble minds and highly strung souls which incline towards the divine, prophetic, visionary, and towards genuine imagination. There are people who feel depressed as long as they have not purified themselves after such an accident. Experience has taught them that their touch deteriorates such fine things as pearls and wine. Most of us feel influenced by the vicinity of dead bodies and graves, and our spirits are depressed as long as we find ourselves in a house in which there is a corpse. Those of coarser character remain untouched. We see the same in intellectual matters. He who seeks purity of thought in philosophic studies, or purity of soul in prayer, feels uncomfortable in the association with women and scoffers, or during the recitation of jocular or love songs.

14. Rabbi Samson Raphael Hirsch- Leviticus 15: 31

The use of this particular expression for the "keeping away" demanded here is surely of deep significance. This command to observe the *tumah* laws does directly place it under the self-controlling conscientiousness of the people in a similar way to which the duty of "*shmira*" (guarding) demands it for the whole Torah and orders not only the avoidance of *tumah* which is already in existence, but also the avoidance of proximity in place or in time when it is likely to occur (Moed Katan 5a, & Niddah 63b). But this command of keeping away from *tumah*, is not made directly to the people themselves, it does not say: "the Israelites shall be on guard against their *tumah*," the mission is given to Moses and Aaron to teach and educate the people so as to bring them to such keeping away from *tumah*. For the whole mission of Moses and Aaron, the knowledge of and keeping of the Torah, and the everlasting constant education to both is essentially, and in the very first place, dependent on the keeping clearly in the mind of the people the conception of tahara (purity) and the conscientiousness of its existence. That is why the reason for this demand is also given as: "lest they die through their uncleanness by defiling My Tabernacle which is among them." The observation of any one of the *tumah* laws places every single person in the Nation, from the highest to the lowest, in direct relation to the Sanctuary of the Torah, to *Mishkan Hashem* by means of which God wants to announce His direct presence in the Nation. Every such *tumah* law says to every single individual of the People that this Sanctuary of the Torah does not wish to have its place in "Moses and Aaron", not in the sphere of the spiritual and priestly elite of the Nation, "but within them, within the Israelites" and places the free elevation of oneself above every *tumah* conception of moral force or lack of self-mastery, as the first demand to everybody towards moral nobility. Inasmuch as God set up the Home of His Torah, which He calls His Home "*Mishlani*" - with all its demands which can only be carried out on the basis of taharah, i.e. on moral freedom - in the midst of ordinary people this Torah cannot be based on the Utopia of a complete absence of sensuality, but as it immediately says in the following chapter (16:16): "which abides with them in the midst of their uncleanness", and as the significant explanation of our verse: "By making My Tabernacle, which is in the midst impure" - even though they are impure, the Shechina is in their midst." Hence, the whole phase of the human life of the senses, with all its manifold tempting inclinations to moral lack of freedom, was completely present in God's Mind and it was just with an eye to this *tumah* phase of human nature, and "next" to it that He places the Torah as a condition for His Shechinah, so that this Torah, with the power of its enlightening and life-giving flame, should awake just that other, the bodily phase of Man, to free self-mastery over all his unfree senses, and lead him to elevate everything of himself, even the most sensual of his senses to the use of free, God-serving acts, and up to the goal of moral victory. But that was why the alternative was placed before this Nation: either it lets itself be educated by this Torah to a state of taharah of self-control, which is in accordance with its demands, and so already gains even here below eternal life in the proximity of God, or it perishes in its *tumah*, and by its *tumah*, as persistence in its *tumah* in contrast to "God's living in its midst" destroys the idea of moral purity which must be coincident with it.

15. רש"ר הירש ויקרא פרק טו: לג

...כבר הערנו ביחס לטומאת יולדת (פי' לעיל יב, ב ואיל) העניינים הנעלים של כל עתיד האדם - הנישואין, הבית והמשפחה, שגם קיום המדינה תלוי בהם - דווקא הם מושתתים על תהליכים פיזיולוגיים, שהם בתחום הגופניות מחוסרת החירות. משום כך יש הכרח גמור להביא אותם לתחום החירות המוסרית; יש להיזהר בהם מכל טעות, המביאה לידי כפירה בחירותו המוסרית של האדם. הדברים ברורים בלידה, שאופייה הפיזיולוגי הוא גלוי לעין; אך כוחם יפה גם בבחינות המיניות דרך כלל. והטומאות הנוהגות אפילו בעקבות תהליכים רגילים יש בהן כדי לעורר אותה הכרה: אף - על - פי שאין להכחיש בבחינה זו של כפייה פיזיולוגית, הרי החירות המוסרית היא עובדה, שמקדש תורת ה' מעיד עליה. רק מי שמודה בה ומקיימה גם ביצריו החושניים - רק הוא יבוא בשערי המקדש ויקרב אל קודשי ה'.

16. רש"ר הירש שמות פרק כט פסוק ד

ורחצת אתם במים. "רחץ במים", ללא ציון חלק מסוים שבגוף, מורה בדרך כלל על רחיצת כל הגוף, כלומר טבילת כל הגוף במים. שיעור המים, שכל גופו של אדם רגיל עולה בהם, הוא "אמה על אמה ברום ג' אמות" (עירובין ד ע"ב) היינו עשרים - וארבע רגל מעוקבות, והמים לא יהיו בכלי, אלא מכוסים באדמה ומחוברים אליה, למשל במקווה שבבור. מצב השקיעה במים היה המצב הראשוני של העולם הארצי. ועוד: המים, בניגוד ליבשה, הם אותו החלק מכדור הארץ שאין בו תחום בנינו של עולם האדם. לפיכך אין הטומאה מגיעה אל תחום המים ואל השרויים בו. "כל שבים טהור (כל בריות שבים אם עשה מעורן כלים - אין מקבלין טומאה)" ו"העושה כלים מן הגדל בים (ואינו מחבר להם מן הגדל בארץ)" - אינם מקבלים טומאה (כלים יז, יג ורע"ב שם; דגים מקבלים טומאה רק כשהם אוכלין - ע"י עוקצים ג, ח). נמצאנו למדים שהטבילה במים מסמלת יציאה גמורה מתחום האדם, תחום המקבל טומאה, וחזרה אל המצב הראשוני; הטבילה מוציאה אפוא את האדם מהקשר חייו הקודמים ופותחת בשביל עתידו חיים חדשים וטהורים

17. שיר השירים רבה פרשה ז' סימן ז'

א"ר לוי בנהוג שבעולם אדם נושא אשה בן ל' שנה בן מ' שנה משמוציא יציאתו הוא בא לזקק לה והיא אומרת לו כשוננה אדומה ראיתי ופורש ממנה מיד מי גרם לו שלא יקרב לה איזה כותל ברזל יש ביניהם ואיזה עמוד ברזל ביניהם אי זה נחש נשכו איזה עקרב עקצו שלא יקרב לה דברי תורה שרכין כשוננה שנא' בה (ויקרא י"ח) ואל אשה בדת טומאתה לא תקרב וכן מי שהביאו לו תמחוי של חתיכות אמרו לו חלב נפל שם ומשך ידו ולא טעמו מי גרם לו שלא לטעום איזה נחש נשכו שלא יטעום ואיזה עקרב עקצו שלא יקרב ויטעם אותו דברי תורה שרכין כשוננה שכתוב בה (ויקרא ג') כל חלב וכל דם לא תאכלו:

18. הרב יוסף דב סולובייצ'יק, איש ההלכה עמ' 207-217

קדושת גופו של האדם, זיקוק החיים הבהמיים על כל שפעת תאוותיהם ויצריהם והעלתם למדרגת עבודת האלוקים היא מטרת ההלכה. אולם, זיקוק זה אינו מתקיים בכור של שלילה וסגפנות, כי אם על ידי הטבעת כיוון ותכליתיות על החיים הטבעיים... האדם זוכה לחיי עולם כשהוא הופך חיי שעה בהמיים, חסרי מטרה, לחיים קדושים של איש האלוקים.

15. Rabbi Samson Raphael Hirsch- Leviticus 15: 33

On the ritual impurity of a woman who has given birth (Leviticus 12:2), we have already indicated how just the highest factors of life which should really be accomplished in moral freedom, factors on which the whole spiritual and normal future of humanity rests, marriage, the home, the family with the mortal character of which even the State stands or falls, rest on physiological, animal procedures, which, more or less belong to the physical un-free side of human beings. So that the raising of just these factors up into the realm of moral freedom, and the warning against the erroneous idea of there being altogether no moral freedom for Man, seems of paramount necessity. This necessity which is so apparent at the striking physiological nature of birth is equally so for all matters in general connected with sex. And the *tumah* which are here described even for quite normal occurrences may all serve to awaken, and keep awake, the knowledge that, in spite of the physiological lack of freedom, which cannot be denied, moral freedom is a fact guaranteed by the Sanctuary of the Law of God, and that it is only its acknowledgement even with the most sensuous side of human nature that can open the portals of the Sanctuary of God, and allow contact with the holy things dedicated to God.

16. Rabbi Samson Raphael Hirsch- Exodus 29: 4

... AND BATHE THEM IN WATER: without mention of any special part of the body as a rule means, to bathe. It is the complete immersion of the whole body in water, i.e., *teveilah* in the full measure of water which corresponds to the normal measure of the human body, i.e., 24 cu. ft. This water must not be contained in a vessel, but must still be in its primitive state, for instance, gathered in a natural hollow in the ground. Being under water was the original condition of the world. Also, water, in contrast to the dry land, is that part of the world on which human domain did not establish its realm. So, finally, the world of water is that sphere where no *tumah* reaches. No dead sea-animal is a source of *tumah* and no vessel made out of its material acquires *tumah*. Fish only acquire *tumah* through eating. So that immersion in the element of water, *teveilah*, expresses a complete departure from the realm of humanity subject to *tumah*, and a return to original conditions, completely breaks of connection with the past and introduces a quite fresh pure future.

17. Shir HaShirim Rabbah 7:7

R' Levi said that in the world, it was customary for a man to marry a woman at 30 or 40 years of age...when they were in the middle of having sexual relations, she says to him "I have seen a red rose" (blood of menstruation), and he immediately pulls out from her. What causes him to do so? Is there a physical barrier between them? What iron pillar is between them? Is there a snake biting him that is causing him to recoil, or a scorpion that is stinging him? No, it is due to the soft and gentle words of Torah, as it says in Leviticus 18: "to a menstruating woman in her impurity, do not come close." Someone brings him a tasty dish and tells him, "(forbidden) fat fell into this" and he pulls his hand away and does not taste it. What causes him to not taste it? Is there a snake that is biting him or a scorpion that is stinging him, that he does not come close to taste? No, it is because of the words of Torah that are soft like a rose, as it says in Leviticus 3 "You must not eat any fat or any blood."

18. Rav Joseph Soloveichik, Halakhic Man, Heb. Pages 207-217

The sanctity of the human body, the refining of the corporeal being including the profusion of animal-like desires and impulses and their elevation to the level of service of God is the goal of halakha. However, this refining does not take place through negation and asceticism, but by imprinting direction and purpose on natural life ... Man gains eternal life when he turns his temporal, animalistic, undirected life into the sanctified life of the man of God.

Development of the Halakha

Number of days

1. Vayikra 15

(19) When a woman has a discharge, her discharge being blood from her body, she shall remain in her impurity seven days; whoever touches her shall be unclean until evening. (25) When a woman has had a discharge of blood for many days, not at the time of her impurity, or when she has a discharge beyond her period of impurity, she shall be unclean, as though at the time of her impurity, as long as her discharge lasts. (28) When she becomes clean of her discharge, she shall count off seven days, and after that she shall be clean. (29) On the eighth day she shall take two turtledoves or two pigeons and bring them to the priest at the entrance of the Tent of Meeting. (30) The priest shall offer the one as a sin offering and the other as a burnt offering; and the priest shall make expiation on her behalf, for her unclean discharge, before the LORD. (31) You shall put the Israelites on guard against their uncleanness, lest they die through their uncleanness by defiling My Tabernacle which is among them.

2. Babylonian Talmud, Niddah 72B

The eleven days that are between one period of menstruation and the next period of menstruation is a halakha transmitted to Moses from Sinai.

3. Rambam, Mishneh Torah: Issurei Biah Chapter 6

Halacha 1

The bleeding of niddah, the bleeding of zivah, the bleeding before childbirth, the pure blood that follows childbirth, are all one type of bleeding. They [all] come from the uterus, from the same source. The laws applying [to this bleeding], however, change according to the time [and circumstance], causing the woman who discovers the bleeding to be considered as pure, a niddah, or a zavah.

Halacha 2

What is implied? When a woman menstruates for the first time or when she menstruates at the fixed time at which it has been established that she will menstruate, she is a niddah for seven full days. [This applies] whether she continues to bleed throughout the seven days or she only discovered one drop of blood. If she discovers blood on the eighth day, this is the blood of zivah, because it comes "outside the time for niddah" [Leviticus 15:25].

Halacha 3

Any blood that is discovered between one fixed time that a woman can be expected to menstruate and the next fixed time that she can be expected to menstruate is the blood of zivah. It is a halacha transmitted to Moses on Sinai that there are no more than eleven days between one menstrual bleeding and another.

Halacha 4

All of the seven days beginning with the day on which a fixed time that a woman can be expected to menstruate are established are called "the days of niddah." [This applies] whether the woman menstruates or not. Why are they called "the days of niddah"? Because they are fit to be niddah, and any blood discovered during these days is considered as the blood of niddah.

Halacha 5

The eleven days that follow these seven are called "the days of zivah." [This applies] whether the woman discovers bleeding or not. Why are they called "the days of zivah"? Because they are fit [for a woman to be considered] a zivah? Any blood discovered during these days is considered as the blood of zivah. Take care with regard to these names: "the days of niddah" and "the days of zivah."

Halacha 6

Throughout her entire life, from the time she establishes a time when she can be expected to menstruate until she dies or until she transfers the time she can be expected to menstruate to another date, she should count seven days from the beginning of the day when she could be expected to menstruate and eleven days after them. Afterwards, [she counts] another seven days and another eleven days. Take care of this reckoning so that you will know [a woman's status] if she discovers blood. Was it in the days of niddah or the days of zivah? For throughout a woman's entire life, she [follows the same pattern]: seven days of niddah and eleven days of zivah unless the pattern was interrupted by a birth, as will be explained.

4. Chidushei HaRamban, Tractate Niddah 54A

One thing everyone agrees on is that days of [potential] "Niddah" status do not begin until after her clean days [from her

השתלשלות ההלכה

מספר הימים

1. ויקרא פרק טו'

(יט) ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זבה בבשרה שבעת ימים תהיה בנדתה וכל הגגע בה יטמא עד הערב: (כ) ואשה כי זוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה או כי תזוב על נדתה כל ימי זוב טמאתה כימי נדתה תהיה טמאה הוא: (כח) ואם טהרה מזובה וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר: (כט) ובימים השמיני תקח לה שתי תרים או שני בני יונה והביאה אותם אל הפה אל פתח אהל מועד: (ל) ועשה הפה את האחד חטאת ואת האחד עלה וכפר עליה הפה לפני יקנח מזוב טמאתה: (לא) והזרתם את בני ישראל מטמאתם ולא ימתו בטמאתם בטמאם את משקני אשר בתוכם:

2. תלמוד בבלי מסכת נדה דף עב/ב'

ואחד עשר יום שבין נדה לנדה - הלכה למשה מסיני.

3. רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק ו'

הלכה א

דם הנדה ודם הזבה ודם הקושי ודם יולדת ודם טוהר של יולדת כולו דם אחד הוא ומן המקור הוא בא ומעין אחד הוא ובזמנים בלבד הוא שישתנה דינו ותהיה רואה דם זו טהורה, וזו נדה, וזו זבה .

הלכה ב

כיצד כשתראה האשה דם תחלה או כשתראה בשעת וסתה והוא העת שקבעה לנדתה הרי זו נדה כל שבעת הימים, בין ראתה כל שבעה בין שלא ראתה אלא טיפה ראשונה בלבד, ראתה דם ביום השמיני הרי זה דם זיבה מפני שהוא בלא עת נדתה.

הלכה ג

וכן כל דם שתראה בתוך הימים שבין וסת נדה לוסת נדה הרי הוא דם זיבה, והלכה למשה מסיני שאין בין זמן נדה לזמן נדה אלא אחד עשר יום בלבד .

הלכה ד

כל שבעת הימים שנקבעה לה וסת בתחלת הן הנקראין ימי נדתה, בין ראתה בהן דם בין לא ראתה בהן דם, ומפני מה נקראין ימי נדה מפני שהן ראויין לנדה וכל דם שתראה בהם דם נדה יחשב.

הלכה ה

וכל אחד עשר יום שאחר השבעה הן הנקראין ימי זיבתה, בין ראתה בהן דם בין לא ראתה, ולמה נקראין ימי זיבה מפני שהן ראויין לזיבה,

הלכה ו

כל ימי האשה מיום שיקבע לה וסת עד שתמות או עד שיעקר הוסיף ליום אחר תספור לעולם שבעה מתחלת יום הוסיף ואחריהן אחד עשר [ואחריהן] שבעה ואחריהן אחד עשר, ותזהר במנין כדי שתדע בעת שתראה דם אם בימי נדה ראתה או בימי זיבה, שכל ימיה של אשה כך הן שבעה ימי נדה ו"א ימי זיבה, אלא אם כן הפסיקה הלידה כמו שיתבאר.

4. חידושי הרמב"ם מסכת נדה דף נד עמוד א'

אבל דבר שהכל מודים בו שאין ימי נדה מתחילין עד שתספור נקיים ובואו ונצווה על דברי הרמב"ם פאסי ז"ל שכתב

Zava status]. And we should contest the words of the Rambam z"l who wrote in his composition that a woman who saw blood counts seven days followed by 11 days followed by another 7 "Niddah" days even if she doesn't see blood in the period following the 11 days.

5 Rashi Tractate Archin 8A

Petach - The opening - This refers to the beginning of the niddah period, which is a Biblical law. If she sees blood today, she counts six days, if she sees blood for two days, she counts five and even if she sees blood the entire seven days, if she ceases to see blood before nightfall, she can immerse and have relations, and from the seventh day forward, these are to be counted as the "zavah days" for eleven days. If she sees blood on one or two consecutive days, she keeps a day corresponding to the day she saw, and then immerses. If however, she sees blood for three consecutive days she is considered to be a complete "zavah" and has the status of zavah and needs to then wait a full seven clean days, and bring a sacrifice. If her unnatural discharge continues for a month or a year, she will not return to her "niddah status" until she waits the seven clean days. If she waits the seven clean days, and then she sees blood, this returns her to the niddah status and she will count six days. If she doesn't see blood for 11 consecutive days, she is no longer a zavah, but if she sees afterward, this is the beginning of her niddah status again.

6. Babylonian Talmud, Niddah 66A

Rav Yosef says that Rav Yehuda says that Rav says: Rabbi Yehuda HaNasi decreed that in the fields, i.e., in those distant places where there were no Torah scholars and whose residents were not well versed in the halakhot of menstruating women and did not know how to distinguish between the days of menstruation and the days of ziva, if she saw blood on one day, she must sit and count six days and that first day. She must observe six clean days without a discharge despite the possibility that she might have experienced bleeding only in her period of ziva, in which case she would be impure for only one day. If she experiences bleeding for two days, she must sit and count six days and both of those first two days, for a total of eight days, in case the first day on which she bled was the last day of ziva, while the next day was the first day of her menstruation period. If she experiences bleeding for three days she must sit and count seven clean days, as she might be a greater zava, who must count seven clean days. Rabbi Zeira says: Jewish women were stringent with themselves to the extent that even if they see a drop of blood the size of a mustard seed, they sit seven clean days for it.

7. Rashi, Niddah 66A

Stringently. Perhaps, the first bleeding day is the last of zava days and the second bleeding day is the beginning of niddah. She will then need 6 more days. But, with three days of bleeding, it could be in the zava days and then she will need 7 clean days. Here too, she should wait 7 clean days because perhaps she is in her zava days.

8. Chidushei HaRamban, Tractate Niddah 66A

If she sees bleeding for one day she should wait six more days. If she sees bleeding for two days she should wait six more days. Since the people living in this place are not Torah Scholars and it is known that they don't see blood. And we have to consider that perhaps the first day of bleeding is pure blood (dam tahor) and the second day of bleeding is impure blood (dam tamei) and then she will need six more days. Furthermore, women are not experts in distinguishing between niddah and zava. Therefore, they established for them that if they see blood anytime for three days, they should wait seven clean days. So too, if she sees blood for two days, she should consider that perhaps the first day of bleeding is the 11th day of zava and the second day of bleeding is the beginning of niddah, therefore, she needs to wait six more days in addition to the two days of bleeding.

9. Babylonian Talmud, Brachot 31A

The Sages taught: One may neither stand and begin to pray, directly from involvement in judgment nor directly from deliberation over the ruling in a matter of halakha, as his preoccupation with the judgment or the halakhic ruling will distract him from prayer. Rather it is appropriate to pray directly from involvement in the study of a universally accepted conclusive halakha that leaves no room for further deliberation and will not distract him during prayer. And the Gemara asks: What is an example of a conclusive halakha? Abaye said: One like this halakha of Rabbi Zeira, as Rabbi Zeira said: The daughters of Israel were stringent with themselves; to the extent that even if they see a drop of blood corresponding to the size of a mustard seed she sits seven clean days for it.

10. Tur, Yoreh Deah, Siman 193

When there were many exiles and many problems in the Jewish community they became nervous that they were going to violate an issur Karet. Perhaps a woman would see during her niddah days 6 days of bleeding and it would all be dam tahor and on the seventh day she would see dam tamei. She would think that she could dip on the 8th day but in reality she would need another seven clean days. Therefore, they were stringent to make tamei any red blood and in order not to make a mistake they added stringency after stringency until they said even if she sees a drop of blood the size of a mustard seed she would have to wait seven clean days like a zava gedola.

בחבורו שהאשה שראתה תחלה מונה שבעה לנידתה וסמוך להן אחד עשר ואח"כ מונה ז' לנדות אע"פ שאינה רואה בהן ואחריהן אחד עשר.

5. רש"י מסכת ערכין דף ח עמוד א'

פתח - תחילת נדות שזה דין נדה דאורייתא ראתה היום מונה ששה והוא ראתה שנים מונה חמשה והן ואפילו ראתה כל שבעה ופסקה לערב טובלת ומשמת ומיום שביעי ואילך הויין ימי זיבה אחד עשר יום שאם ראתה בהן יום אחד או שנים שומרות יום כנגד יום וטובלת ואם ראתה בהן ג' רצופין היא זבה גמורה וטעונה ספירה ז' נקיים וקרוב ואם משכו ימי זיבה חדש או שנה אינה חוזרת לתחילת נדות עד שתשב שבעה נקיים ישבה ז' נקיים וראתה הויא תחילת נדה ומונה ששה והוא חוזרת לעניינה ככל המפורש ואם לא ראתה באותן י"א יום ג' רצופין אינה זבה ונשתראה אחר כן בין ראתה סמוך בין שהרחיקה ראייתה הוי תחילת נדה ואפילו תראה שלשה רצופין אינה מונה אלא ארבעה והן שאין ימי זוב אלא באותן י"א יום שבין סוף נדה זה לתחלת נדה הבאה וכן מפורש בהלכה אחרונה של מסכת נדה (דף עב).

6. תלמוד בבלי מסכת נדה דף טו עמוד א'

אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר רב, התקין רבי בשדות: ראתה יום אחד - תשב ששה והוא, שנים - תשב ששה והן, שלשה - תשב שבעה נקיים. אמר ר' זירא: בנות ישראל החמירו על עצמן, שאפילו רואות טפת דם כחרדל - יושבות עליה שבעה נקיים.

7. רש"י מסכת נדה דף טו עמוד א'

שנים תשב ששה והן - לחומרא שמא ראשון סוף זוב ושני תחלת נדה וצריכה עוד ששה אבל שלשה דאילו הוה ימי זיבה צריכה ז' נקיים השתא נמי תשב שבעה נקיים שמא בימי זיבה עומדת.

8. חידושי הרמב"ן מסכת נדה דף טו עמוד א'

ה"ג וכן בנוסחאות יום אחד תשב ששה והוא שנים תשב ששה והן. שהרי בני מקום זה שאין בני תורה בידוע שאין רואים דם ויש לחוש שמא יום ראשון דם טהור ויום שני טמא וצריכה ששה, ועוד שהרי אין נשיתן בקיאין בימי נדה וזבה שלכך תקן להם לשלשה שבעה נקיים בכל זמן הלכך בשנים נמי יש לחוש שמא ראשון י"א לזיבה הוא ושני תחלת נדה הילכך צריכות ששה והן

9. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לא עמוד א'

תנו רבנן: אין עומדין להתפלל לא מתוך דין, ולא מתוך דבר הלכה, אלא מתוך הלכה פסוקה. והיכי דמי הלכה פסוקה? אמר אביי: כי הא דרבי זירא, דאמר רבי זירא: בנות ישראל החמירו על עצמן, שאפילו רואות טפת דם כחרדל - יושבות ליה שבעה נקיים.

10. טור יורה דעה סימן קפג'

משרבו הגליות ותכפו הצרות ונתמעטו הלבבות חשו שמא יבאו לטעות באיסור כרת שמא תראה אשה בימי נדתה ששה ימים ויהיה הכל דם טהור ובשביעי שמא תראה דם טמא וסבורה לטבול לבילי שמיני וצריכה עוד שבעה ימים החמירו לטמא כל מראה דם אדום וכדי שלא יבאו לידי טעות בין ימי נדה וימי זיבה הוסיפו חומרא אחר חומרא עד שאמרו שאפילו אם לא תראה אלא טפת דם כחרדל תשב עליה ז' נקיים כזבה גדולה:

1. Terumat HaDeshen Part 1:245

The laws of niddah and immersion in the mikveh.

Question: A woman who has not had sex with her husband for the past seven days or a woman whose husband was not in town and she saw her period, does she have to wait a minimum amount of days before she begins to count her seven clean days like a woman who has had sex with her husband on the day that she saw her period or can she begin counting her seven days immediately after she stops bleeding?

Answer: We need to explain this through the words of the Geonim, and based on the prevailing custom of how long a woman needs to wait in the situation where she has had sex prior to seeing her period on that same day. In most of the books, it is written that a woman who has had sex with her husband and saw blood on the same day shouldn't start counting the seven clean days until the fifth day after she's had sex, because there needs to be six complete "onot" (12 hour time periods) to account for the possibility of semen emission from the woman (in which semen can be viable for 72 hours). And I've heard that some add an extra day and don't start counting until day 6 after sex (for example, from Saturday night until Friday), that if we've allowed her to start counting from day five (she's already completed the 6 onot) and if she would continue to emit semen in that situation, it doesn't matter - her clean day count is not cancelled.

But we need to be concerned about the situation in which she might have had sex at twilight (a time which is doubtful if it is day or night) on Saturday, and she will think that it is still daytime, and it could be that she'd start to count seven clean days from Wednesday (because according to her count, it's the 5th day after sex). However, this might not really be the case. Perhaps it was really already nighttime when they had sex, and then it turns out that she's still emitting semen at the beginning of the eve of Wednesday, and because she needs to wait a complete 6 onot, if they were together on Saturday night, we are stringent on her needing to wait until the sixth day post sexual relations. We don't need to wait any more than that.

I've heard from the Ra'ch Or Zarua that the women of Austria were accustomed not to begin counting the seven clean days until 7 days from the onset of her period - even if she's only seen blood for one day, and even just a stain on one day. I don't know of any reason for this, but if the reason is based on the possibility that the emission of semen might occur, then we should not be concerned about this more than those five days.

Indeed, it seems that it is the truth that most women in Austria are doing this, but I have also seen that some women don't worry about extending the count so much. Also, Maimonides would agree and this is what he says, "You'll find in some places that a woman who has seen blood waits seven days of niddah, and only after starts the count of her seven clean days, even if she's only seen blood for one day. This is a mistake made by someone who has decided this is the law for them! Rather, even if she has seen blood for (only) one day, she counts seven clean days and immerses on the eighth day from the onset of her period."

It seems that this custom of the Austrian women comes from those students of the Rabbis who decided this way - and that's why they were observing this custom of waiting seven days before the count of the seven clean days, which has nothing to do with the reasoning of seminal emission. And if this is the case, then we shouldn't be protesting against the women who were lenient in this matter, who are waiting six days after sex to start counting, because at that point, there's no concern that she is still emitting semen. (And the Rambam has written explicitly that it was a mistake and not to pay any attention to it).

I've heard that one of the leading authorities once allowed his wife to start counting the seven clean days on day three after the onset of her period, because they had not had sex in the last three or four days prior to the onset of her period. It was of great importance for them to be together because this leading authority was about to embark on a long journey to his Yeshiva, and they would not have a chance to be together for a long time.

But I'm a bit hesitant about this. I've found in the Or Zarua Hagadol that in our times, our women need to wait seven clean days, aside from the day that she saw blood. She then immerses on the tenth night after the onset of her period. The reasoning there is due to (the possibility of) semen omission. He continued to write about this - there was no distinction made by the Rabbis whether they had had sex or not immediately prior to the onset of her period. They had made a decree regarding a case where they didn't have sex beforehand because of the case where they might have had sex on the day that she sees her period (or the day before). Because this possibility exists, the Rabbis didn't make any distinction between the cases.

1. תרומת הדשן חלק א (ש"ת) סימן רמה'

דיני נידה וטבילה ומקוה.

שאלה: אשה שלא שמשה עם בעלה תוך ז' ימים או שלא היה בעלה בעיר וראתה, צריכה אעפ"כ להמתין שלא תתחיל לספור ז"נ =שבעה נקיים= כישעור אשה ששמשה ביום ראייתה, או יכולה להתחיל לספור מיד אחר שתפסוק מראייתה?

תשובה: יראה דבתחילה צריך לבאר מתוך דברי הגאונים ולפי המנהג כמה צריכה אשה להמתין ששמשה ביום ראייתה, ואח"כ נבאר שאלתינו. ברוב החבורים כתב/כתוב/דאשה ששמשה עם בעלה וראתה בו ביום לא תתחיל לספור ז' נקיים עד יום ה' לשימושה, משום דשש עונות שלימות בעין לפליטת ש"ז =שכבת זרע=. ושמעתי דיש להוסיף עוד יום אחד ולא תתחיל לספור עד יום ו' לשימושה, כגון ממוצאי שבת עד יום ו', שאם תתיר לה, שתתחיל ימי הספירה מיום ה' שכבר כלו ו' עונות שלימים ומה שתפלוט עוד אינו סותר, איכא למיחש דדימנין תשמשי בן השמשות במוצאי שבת והיא תסבור דעדיין יום הוא, ונמצא יכולה להתחיל לספור ליום ד' שהוא חמישי לשימושה, ואינו כן אלא לילה היה כששמשה ונמצא דעדיין פלטה בתחילת ליל ד' ד' עונות שלימים בעין, ולכן מחמירין עד יום ו' לשימושה ותו ליכא למיחש למידי. עוד שמעתי שה"ח א"ז כתב שנהגין נשים באושטריי"ך שלא להתחיל ז' נקיים רק /כ/ שכלו כבר ז' ימים מתחילת ראייתה, אפי' לא ראתה אלא יום אחד או מצאתה כתם ביום אחד, ולא שמעתי שום טעם בדבר כי מטעם פליטת ש"ז אי אפשר לחוש לה טפי מה' ימים כדפרי' לעיל. אמנם אמת הוא שרוב נשים באושטריי"ך נוהגים הכי, אך ראיית ג"כ מקצת שלא חשו להאריך כ"כ, ג"כ לשון הרמב"ם כך הוא ז"ל: תמצא במקצת מקומות שהאשה שראתה דם וישבת ז' ימי נידה ואח"כ סופרת ז' ימים נקיים אפילו לא ראתה אלא פעם אחת, וטעות הוא ממי שהורה להם כך ואין לפנות לדבר זה כלל אלא אם ראתה יום אחד סופרת ז' נקיים וטובלת ביום שמיני לראייתה עכ"ל. ונראה דאפשר הוא דמנהג בנות אושטריי"ך בא מאותן מקומות מתלמידי אותם בעלי הוראה, ולכן נהגו להמתין לעולם ז' ימים מתחילת ראייתה עד שיתחילו ז' ימים הנקיים, ולא מטעם פליטת ש"ז, ואי הוה הכי לא היה למחות ביד הנשים המקילות בדבר ומתחילים לספור מיום ו' שימושה, דאז אזלא לה חששא דפליטת ש"ז מאחר דרמב"ם כתב בפשיטות דטעות הוא ואין לפנות לדבר זה. ושמעתי בל לא בברור, שאחד מן הגדולים התייר פעם אחת לאשתו שהיתה מתחלת יום ג' לראייתה לפי שלא שמש עמה כבר תוך ג' או ד' ימים, וגם הדבר היה לעת הצורך כי היה רוצה ללכת לשיבת רבו ולא היה פנאי להמתין. אך לבי מהסס על זה דמצאתי בא"ז גדול דהאינדא נשים שלנו צריכים לישב ז' ימים נקיים לבד מיום שראתה בו וטובלת בליל י' לראייתה, ונותן טעם משום פליטת ש"ז וכתב עליו דבין שמשה ובין לא שמשה סמוך לראייתה לא פלוג רבנן, דגזרין לא שמשה אטו שמשה ביום ראייתה או יום אחד קודם ראייתה, ע"כ.

We see from this that we do make this decree, even though the Or Zarua allows one to start the count from day three and onwards; but we don't hold like this. It seems one can say that the Or Zarua holds the halakhic position of Elazar ben Azarya, when on the third day of emitting semen, she is pure, even if there have only been two complete onot (according to Rashi and Tosfot). And there is one who holds the opinion that our Mishna is in accordance with R' Elazar's opinion. Those were the words of R Akiva and R' Yishmael, however the Sages hold that the woman needs six complete onot. In any event, we are of the opinion, based on the Or Zarua, that we make the decree of "lo shimsha atu shimsha" (that it doesn't matter whether they've had sex immediately before her period or not). She still needs to wait and only start counting (the seven clean days) on day five after relations, as it is written in most books. It seems that, according to what I've heard, adding an extra day because of the worry of it being twilight (when they might have had relations and it might actually be considered night) is a stringency. One can also say that we don't make a distinction (and so act in a stringent manner) between whether or not she's had relations, because the possibility that they may have had relations is a "simple worry" and the Rabbis had extra worry in some places in Tractate Niddah. In the second chapter of Tractate Shabbat toward the end, a beraita is brought where for halakhic purposes anything that happens at twilight is considered as a potential two day period because of the doubt (whether twilight is day or night). We don't say "on the contrary" and not be so stringent with the worry of plitav shichvat zera like the opinion of Raavad and the Rosh, who say that semen emission doesn't cancel the clean days. In any event we conclude that we are stringent like Rabbi Yochanan, and that is what the women of Germany and France did. It seems that of course we need to be more stringent, because this is a case of Torah law, and even more so, with the possible punishment of karet. The women of Israel have been accustomed to taking upon themselves extra stringencies in the laws of Niddah.

2. Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 196:11

A woman whose body expels semen while she is counting her seven clean days, if it is within the first 6 onot from when she had sexual relations, it will uproot that day. Therefore, someone who has sexual relation and then she saw her period and then it stopped does not count the seven clean days until 6 onot pass by because perhaps the semen will be expelled in that time frame. Therefore she cannot start counting until the fifth day from when she had sex. For example, if she had sex on Saturday night she cannot start counting until Thursday because we say that semen does not go bad until 6 complete onot pass by. For if she had sexual relations on Saturday night and it was expelled Wednesday night before she had sex on Saturday night she is still within the 6 onot and it uproots the onah. Therefore, the fifth day will be the first of her count. Rema: She does a hefsek on wed evening and Thursday becomes the first of the seven clean days. There are those who write that we should wait one more day, that is that she shouldn't count until Friday and that will be the first of her count because we suspect that she had sex on Sunday during twilight and she thinks that it is day and perhaps it is night and if she begins to count from Thursday she will still be within the 6 onot. Therefore, one should add on an extra day because then she will not make a mistake. This is the practice in all those countries, and we should not change it. There are women that are stringent to wait seven days. There is no reason for this and the one who is strict will be strict and the one who is lenient will merit himself to do mitzvot. There are those who say that now we should not differentiate between one who had sexual relations with her husband and one who has not had sexual relations with her husband. Anyone woman who sees even a stain must wait five days including the day that she saw and she should make a hefsek before night fall and then count seven clean days. This is the practice in all those countries, and we should not change the practice.

3. Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 196:13

A woman that had sexual relations and then saw blood and then it stopped and she wants to start counting immediately after she saw blood. She should wipe her vaginal area very well with a cloth or a garment to expel all the semen or she should wash herself with warm water and that will expel the semen. Rema: There are those who say that we are not experts in our day and that we should not rely on this. And this is the practice that we wait even if she did not have sexual relations at all in order not to differentiate between counting even more so in this case. Anyone who breaks the fence on these issues in a place where they are stringent a snake shall bite him.

אלמא דגזרינן לא שמשה אטו שמשה, אע"ג דא"ז מתייר להתחיל לספור מיום ג' ואילך ואנו לא קי"ל הכי, נראה ד"ל דסבר הלכתא כר' אלעזר בן עזריה דאית ליה פ' ר' עקיבא /שבת פו א' /דפולטת ש"ז ביום ג' טהורה, דאפי" אי ליכא אלא ב' עונות שלימות כדפרש"י והתוס' התם, ואיכא מ"ד דמוקי מתני' תם כוותיה, אבל אנו קי"ל כהא דא"ר יוחנן ז" דברי ר' ישמעאל ורבי עקיבא אבל חכמים אומרים ו' עונות שלימות בעינן. מ"מ קיטין סברא מהא דא"ז דגזרינן לא שמשה אטו שמשה, ולעולם לא תתחיל עד יום ה' לשמושה כמו שכתבו רוב חבורים. נראה קצת דאפילו לפי מה ששמעתי שמוסיפין עוד יום אחד משום חששא דבין השמשות כדפרישית לעיל, בהך חומרא נמי י"ל דאין לחלק בין שמשה ללא שמשה משום דחששא דבין השמשות חששא פשוטה, וחשו בה רבנן טובא בכמה וכתא במס' נידה. ובפ"ב דשבת קרוב בסופו מיייתי מתני' דמטילין עליו חומרת שני ימים. ואין נראה לומר דאדרבה אין החמיר כולי האי בחשש פליטת ש"ז משום דכתב אשירי פ' בנות כותים דר"ת והראב"ד סברי דלא סתרי כלל בספירת נקיים אשה לבעלה, דהא מ"מ מסיק דנכון להחמיר כדברי ר"י, וכן נוהגין באשכנ"ז ובצרפת. ונראה דודאי יש להחמיר ר"י בשל תורה הלך אחר החמיר, וכ"ש באיסור כרת וחומרות יתיירות נוהגין בו בנות ישראל בהלכות נידה.

2. שולחן ערוך יורה דעה סימן קצ"ו: סעיף י"א

הפולטת שכבת זרע בימי ספירתה, אם הוא תוך ו' עונות לשמושה סותרת אותו יום. לפיכך המשמשת מטתה וראתה אחר כך ופסקה, אינה מתחלת לספור שבעה נקיים עד שיעברו עליה ו' עונות שלימות שמא תפלוט; לפיכך אינה מתחלת לספור עד יום ה' לשמושה, כגון אם שמשה במוצאי שבת אינה מתחלת לספור עד יום ה', דקיי"ל אין שכבת זרע מסריח עד שיעברו עליו ששה עונות שלימות מעת לעת; ואם שמשה במוצאי שבת ופליטה ליל ד', קודם עת שימושה במוצאי שבת, עדיין היא עומדת בתוך עונה ששית לשמושה ו' וסותרת, הילכך יום ה' יהיה ראשון לספירתה. הגה: ותפסוק יום ד' לעת ערב, ויום ה' עולה למניין. ויש שכתבו שיש להמתין עוד יום אחד, דהיינו שלא תתחיל למנות עד יום הששי והוא יהיה יום ראשון לספירתה, דחיישינן שמא תשמש ביום הראשון בין השמשות ותסבור שהוא יום, ואפשר שהוא לילה, ואם תתחיל למנות מיום חמישי יהיה תוך ששה עונות לשמושה, על כן יש להוסיף עוד יום אחד דמעשה או אפשר לבא לידי טעות (ת"ה סימן רמ"ה והאגור בשם ר"י מולין וש"ד וכ"כ מהרא"י ומהרי"ק שורש ל"ה), וכן נוהגין בכל מדינות אלו, ואין לשנות. ויש נשים שנהגו להחמיר עוד להמתין עד שבעה ימים שם (בת"ה). ואין טעם בדבר והחמיר החמיר והמיקל נשכר להקדים עצמו למצוה. ויש שכתבו (טו) שעכשיו אין לחלק בין שמשה עם בעלה כ ללא שמשה, כא וכל אשה שרואה, (טז) אפילו כתם, כב צריכה להמתין ה' ימים עם יום שראתה בו ותפסוק לעת ערב ותספור ל' נקיים (שם בת"ה בשם א"י ומהרי"ק) וכן נוהגין במדינות אלו ואין לשנות (סה"ת וסמ"ג).

3. שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדה סימן קצ"ו: סעיף יג

האשה ששמשה מטתה וראתה אחר כך ופסקה, ורוצה לספור מיום מחרת ראייתה, תקנה יפה יפה אותו מקום במוך או בבגד ההפליט כל הזרע או תרחוץ במים חמין והם יפליטו כל הזרע. הגה: ויש אומרים דאין אנו בקיאים בזמן הזה ואין לסמוך על זה (הגהות מיימוני פ"ו וסמ"ק), כה והכי נהוג דהרי כבר נתבאר שאנו נוהגין להמתין אפילו לא שמשה כלל, כדי שלא לחלק בין ספירה לספירה, כ"ש כהאי גוונא; וכל הפורץ גדר בדברים אלו במקום שנהגו להחמיר, ושכנו נחש.

Color of Blood

1. Deuteronomy 17:8

If a case is too baffling for you to decide, be it a controversy over homicide, civil law, or assault—matters of dispute in your courts—you shall promptly repair to the place that the LORD your God will have chosen.

2. Babylonian Talmud, Niddah 19A

MISHNA: There are five distinct colors of ritually impure blood in a woman: Red, and black, and like the bright color of the crocus [karkom] flower, and like water that inundates red earth, and like diluted wine. Beit Shammai say: Even blood like the water in which a fenugreek plant is soaked, and like the liquid that drips from roast meat, are ritually impure, and Beit Hillel deem blood of those colors ritually pure.

3. Tur, Yore Deah, Siman 188

There are only five types of *tameh* blood in a woman, but now that we have less expertise in the matter, anything that has red, whether very dark or deep, is *tameh*, and so too with any black.

4. Babylonian Talmud, Brachot 4A

"A prayer of David...Keep my soul, for I am pious" (Psalms 86:1–2). One said: David's declaration of piety referred to his awakening during the night to pray, and so said David before the Holy One, Blessed be He: Master of the Universe, am I not pious? As all of the kings of the East and the West sleep until the third hour of the day, but although I am a king like them, "At midnight I rise to give thanks" (Psalms 119:62). And the other Sage said: David said the following before the Holy One, Blessed be He: Master of the Universe, am I not pious? For all of the kings of the East and the West sit in groups befitting their honored status, but I sit as a judge who issues rulings for the people. Women come with questions of ritual impurity and my hands become soiled with their blood, and with a fetus that miscarried, and with placenta. King David went to all this trouble in order to render a woman ritually pure and consequently permitted to her husband.

5. Babylonian Talmud, Niddah 20B

The Gemara relates that Yalta, Rav Nahman's wife, brought blood before Rabba bar bar Hana, and he deemed her ritually impure. She then brought it before Rav Yitzhak, son of Rav Yehuda, and he deemed her pure. But how could Rav Yitzhak, son of Rav Yehuda, act in this manner? But isn't it taught in a baraita: In the case of a halakhic authority who deemed an item impure, another halakhic authority is not allowed to deem it pure; if one halakhic authority deemed a matter prohibited, another halakhic authority is not allowed to deem it permitted? The Gemara explains that initially Rav Yitzhak, son of Rav Yehuda, deemed her impure, but he changed his mind when Yalta said to him: Every day that I bring blood of this kind of color to Rabba bar bar Hana he deems me pure, and specifically now he issued a different ruling, as he feels pain in his eye. Upon hearing this, Rav Yitzhak, son of Rav Yehuda, deemed her pure. But are people deemed credible to present claims such as the one presented by Yalta? The Gemara answers: Yes; and likewise, it is taught in a baraita: A woman is deemed credible if she says: I saw blood like this color, but I lost it before it could be examined. A dilemma was raised before the Sages: If a woman states to her friend who showed her blood: My blood, which has an appearance like this, so-and-so, the halakhic authority, deemed it pure, what is the halakha? Is she deemed credible concerning its status? The Gemara suggests: Come and hear a resolution to this dilemma from the baraita cited above: A woman is deemed credible if she says: I saw blood like this color, but I lost it. This demonstrates that a woman may issue claims of this kind. The Gemara rejects this proof: There it is different, as in that case the blood is not before her, and therefore the Sages were lenient. But here, the woman's friend can take her blood to a halakhic authority for examination. The Gemara further suggests: Come and hear the incident cited above, as Yalta brought blood before Rabba bar bar Hana, and he deemed her ritually impure; she then brought it before Rav Yitzhak, son of Rav Yehuda, and he deemed her pure. And the Gemara asked: How could Rav Yitzhak, son of Rav Yehuda, act in this manner? But isn't it taught in a baraita: In the case of a halakhic authority who deemed an item impure, another halakhic authority is not allowed to deem it pure? And we say in response that initially Rav Yitzhak, son of Rav Yehuda, deemed her impure, but he changed his mind when she said to him that every day that she brings blood of this kind of color to Rabba bar bar Hana he deems her pure, and specifically now he issued a different ruling, as he feels pain in his eye. The Gemara summarizes: The conclusion of the story was that upon hearing this, Rav Yitzhak, son of Rav Yehuda, then deemed her pure. Evidently, when a woman makes claims with regard to blood that is presented, we deem her claims credible. The Gemara answers: That incident does not provide proof, as Rav Yitzhak, son of Rav Yehuda, relied on his studies in his lenient ruling. At first, he was reluctant to issue his ruling, in deference to Rabba bar bar Hana, who had said the blood was impure. But when he heard Yalta's explanation, he deemed the blood pure, as he had originally thought. Therefore, there is no proof from there that a woman's statements of this kind are accepted.

דם אדום

1. דברים פרק י"ז פסוק ח'

כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריך וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר יקוק אלהיך בו

2. תלמוד בבלי מסכת נדה דף יט עמוד א'

מתני'. חמשה דמים טמאים באשה: האדום, והשחור, וקקרון, וכמימי אדמה, וכמזוג. בית שמאי אומרים אף כמימי תלתן וכמימי בשר צלי. בית הלל מטהרים.

3. טור יורה דעה סימן קפח'

דבר תורה ה' דמים טמאים באשה ותו לא והאידין שנתמעט הבקיות חזרו לטמאות כל שיש בו מראה אדום בין אם הוא כהה הרבה או עמוק וכן כל מראה שחור

4. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ד עמוד א'

לדוד שמרה נפשי כי חסיד אני - לוי ורבי יצחק: חד אמר: כך אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם! לא חסיד אני? שכל מלכי מזרח ומערב ישנים עד שלש שעות, ואני חצות לילה אקום להודות לך. ואיך? כך אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, לא חסיד אני? שכל מלכי מזרח ומערב יושבים אגודות אגודות בכבודם, ואני יד מלכות בדם ובשפיר ובשליא כדי לטהר אשה לבעלה.

5. תלמוד בבלי מסכת נדה דף כ עמוד ב'

ילתא אייתא דמא לקמיה דרבה בר בר חנה - וטמי לה, הדר אייתא לקמיה דרב יצחק בריה דרב יהודה - ודכי לה. והיכי עביד הכי? והתניא: חכם שטימא - אין חבירו רשאי לטהר, אסר - אין חבירו רשאי להתיר! מעיקרא טמויי הוא מטמי לה, כיון דא"ל: דכל יומא הוא מדכי לי כי האי גונא, והאידין הוא דחש בעיניה - דכי לה. ומי מהימני? אין, והתניא: נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתיו, איבעיא להו: כזה טיהר איש פלוני חכם מהו! תא שמע: נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתיו, שאני התם - דליתיה לקמה. תא שמע: דילתא אייתא דמא לקמיה דרבה בר בר חנה - וטמי לה, לקמיה דרב יצחק בריה דרב יהודה - ודכי לה. והיכי עביד הכי? והתניא: חכם שטימא אין חבירו רשאי לטהר וכו', ואמרינן: טמויי הוא מטמי לה, כיון דאמרה ליה דכל יומא מדכי לה כי האי גונא, והאידין הוא דחש בעיניה - הדר דכי לה, אלמא: מהימנא לה! רב יצחק בר יהודה - אגמריה סמך.

The Gemara further relates: Rabbi Yehuda HaNasi once saw a woman's blood at night and deemed it impure. He again saw that blood in the day, after it had dried, and deemed it pure. He waited one hour and then deemed it impure again. It is assumed that Rabbi Yehuda HaNasi did not conduct another examination at this point; rather, he reasoned that the previous night's examination had been correct, and the blood's color should be deemed impure because of how it had looked when it was moist. Rabbi Yehuda HaNasi then said: Woe is me! Perhaps I erred by declaring the blood impure, as based on its color it should be pure. The Gemara questions this statement: Perhaps I erred? He certainly erred, as it is taught in a baraita that a halakhic authority may not say: If the blood were moist it would certainly have been impure, and yet here, Rabbi Yehuda HaNasi deemed the blood impure based on that type of reasoning. The Gemara explains that the incident did not unfold as initially assumed. Rather, Rabbi Yehuda HaNasi examined the blood three times, as he said: A judge has only what his eyes see as the basis for his ruling. Initially, Rabbi Yehuda HaNasi established the presumptive status of the blood as ritually impure, but when he saw in the morning that its color had changed, he said: It was definitely pure last night as well, and only because it was at night I thought that it was impure, because it could not be seen well. Subsequently, when he saw after a short while that its color again changed, Rabbi Yehuda HaNasi said: This blood is impure, and it is gradually becoming lighter as its color fades. With regard to the manner in which the Sages would examine blood, the Gemara relates that Rabbi Yehuda HaNasi would examine blood by candlelight. Rabbi Yishmael, son of Rabbi Yosef, would examine blood between the pillars of the study hall even on a cloudy day, despite the fact that it was not very light there. Rav Ami bar Shmuel says: And in all these cases, one examines blood only between sunlight and shade. Rav Nahman says that Rabba bar Avuh says: One stands in a place lit by the sun, and he conducts the examination under the shadow of his hand, i.e., he places his hand over the blood. In this manner the color of the blood can be best discerned.

רבי ראה דם בלילה - וטימא, ראה ביום - וטיהר, המתין שעה אחת - חזר וטימא, אמר: אוי לי שמא טעיתי! שמא טעיתי? ודאי טעה! דתניא: לא יאמר חכם אילו היה לח היה ודאי טמא, אלא אמר אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות מעיקרא אחזקיה בטמא כיון דחזא לצפרא דאשתני אמר (ליה) ודאי טהור הוא, ובלילה הוא דלא אתחזי שפיר, כיון דחזא דהדר אשתני אמר: האי - טמא הוא, ומפכח הוא דקא מפכח ואזיל. רבי בדיק לאור הנר, רבי ישמעאל ברבי יוסף בדיק ביום המעונן ביני עמודי. אמר רב אמי בר שמואל: וכולן אין בודקין אותן אלא בין חמה לצל. רב נחמן אמר רבה בר אבוה: בחמה, ובצל ידו.

1. Babylonian Talmud, Niddah 57B-58A

Shmuel says: If a woman examined the ground and subsequently she sat upon it and then found blood on it, she is ritually pure. The reason is as it is stated: "And her issue in her flesh shall be blood, she shall be in her menstrual state seven days" (Leviticus 15:19). This verse teaches that a woman does not become impure unless she senses in her flesh.

... The Gemara raises an objection from the baraita to the opinion of Shmuel: In any event, the baraita teaches that if a stain is discovered on her flesh and there is uncertainty whether it is impure or pure, it is impure, and this is the halakha even though she did not sense. And furthermore, we learned in the mishna that a woman who sees a blood stain on her flesh adjacent to her vagina becomes ritually impure, and this is apparently the halakha even though she did not sense. Rav Yirmeya of Difti says: Shmuel concedes that in all the cases cited above, where it is indicated that a woman is impure despite the fact that she did not sense, she is impure by rabbinic law. ... In a case where the woman saw a blood stain on her robe, if it was from the belt and below she is ritually impure, from the belt and above she is ritually pure. In a case where she saw the stain on the end of the sleeve of the robe, if the sleeve can reach adjacent to her vagina she is ritually impure; and if not, she is ritually pure.

2. Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 183:1

A woman who has a discharge of blood from her uterus, whether due to outside factors or purposefully, is tameh (impure) if she felt it flowing out. If she felt the discharge, she is tameh even if the blood did not flow out of her body, and even if she only saw a drop of blood the size of a mustard seed; she must observe seven clean days for it {Rema: as will be explained in Siman 196. And there is no distinction between a married and an unmarried woman with regards to the laws of niddah (Rivash in Siman 425 as brought by Bet Yosef), because all who have intercourse with a niddah are liable for karet.}

3. Pitchei Teshuva, Yoreh De'ah 183

Look and you will know that there are three types of hargasha that will make her impure from the Torah: 1) Her body trembles, as the Rambam stated (Isurei Biah 85:14). 2) Her uterus opens [as explained in siman 188 and siman 190:1] and 3) [found in Shelot u'Teshuvot HaAchromin] when she feels a wet internal flow [see this in the teshuva of the Node B'Yehuda Yore De'ah 55 and in t"n siman 190:1] although the Chatam Sofer disagrees in a few teshuvot and wrote at length that a wet internal flow is not considered a hargasha [see in siman 145 and 153 and 167 and 171] and he wrote that is how he rules and brings down to halakha, as he received from his teacher, the genius Rav Natan Adler z"l. And if she sees blood on a bedka cloth without hargasha or after sex without a hargasha, it's not a safek deoraita, we can claim that she didn't feel the hargasha because it was "covered up" by the feeling of the bedika cloth or intercourse [see Shelot u'Teshuvot sav Yaacov and Keter Kehuna siman 48, where they go on about it and see the words of the Shla that I brought earlier in siman 188:1 but והי"ט והי"ט wrote that it is deOrayta but with wiping or if she didn't insert the cloth deeply but just at the surface and outward, that's only d'rabanen if she didn't feel. And likewise, close to when she urinated is also deOrayta [t"n see there].

1. נדה דף נז עמוד ב' - דף נח עמוד א'

גמ'. אמר שמואל: בדקה קרקע עולם וישבה עליה, ומצאה דם עליה - טהורה, שנאמר (ויקרא טו) "בבשרה" - עד שתרגיש בבשרה ו'עוד, תנן: הרואה כתם על בשרה כנגד בית התורפה - טמאה ואע"ג דלא הרגישה! אמר רב ירמיה מדפתי: מודה שמואל שהיא טמאה מדרבנן. רב אשי אמר: שמואל הוא דאמר כר' נחמיה, דתנן - ר' נחמיה אומר: כל דבר שאינו מקבל טמאה - אינו מקבל כתמים... ראתה על חלוקה, מן החגור ולמטה, טמאה, מן החגור ולמעלה, טהורה. ראתה על בית יד של חלוקה, אם מגיע כנגד בית התורפה - טמאה, ואם לאו - טהורה.

2. שולחן ערוך יורה דעה סימן קפ"ג: סעיף א'

אשה שיצא דם ממקורה, בין באונס בין ברצון, טמאה, והוא שתרגיש ביציאתו. ומיהו משתרגיש בו שנעקר ממקומו ויצא, טמאה אף על פי שלא יצא לחוץ, ואפילו לא ראתה אלא טיפת דם כחרדל, יושבת עליו שבעה נקיים. הגה: כאשר יתבאר משפטן לקמן סימן קצ"ו. ואין חילוק בין פנויה לנשואה לענין איסור נדה (ריב"ש סימן תכ"ב /תכ"ה/ מביאו ב"י), כי כל הבא על הנדה חייב כרת.

3. פתחי תשובה יורה דעה סימן קפ"ג

(א) שתרגיש - עבה"ט ודע דשלשה מיני הרגשות יש לענין שתהא טמאה מדאורייתא א' שנדעזע גופה כמ"ש הרמב"ם פ"ה מהלכות א"ב דין י"ד. ב' שנפתח מקורה כמבואר בסי' קפ"ח ובסי' ק"ץ ס"א. והשלישית נמצא בשו"ת האחרונים ז"ל כשמרגשת שדבר לח זב ממנה בפנים וע' בזה בתשובת נודע ביהודה חלק י"ד סי' נ"ה ובספר ח"ד סי' ק"צ סק"א [אמנם בת"ח חולק ע"ז בכמה תשובות והאר"י לבאר דזיבת דבר לח לאו הרגשה הוא ע"ש בסי' קמ"ה וקנ"ג וקס"ז וקע"א וכתב שם שכן הוא מורה ובה הלכה למעשה וכן קיבל ממורו הגאון מוה"ר נתן אדלער ז"ל ואם מצאה דם בבדיקה בלא הרגשה או אחר תשמיש בלא הרגשה אי הוי ספק דאורייתא ונימא הא דלא ארגשה משום דסברה הרגש עד או שמש הוא או לא ע' בשו"ת שב יעקב ובתשובת כתר כהונה סי' מ"ח שהארכו בזה וע' בדברי השל"ה שהבאתי לקמן סי' קפ"ח ס"א אמנם הכו"פ והס"ט וח"ד כתבו דהוא דאורייתא אבל בקינוח או שלא הכניסה העד בעומק אלא מהפוזזדור ולחוץ אינו אלא מדרבנן כשלא הרגישה וכן סמוך להטלת מי רגלים הוא ג"כ דאורייתא ח"ד ע"ש:

During Urination

1. Babylonian Talmud, Niddah 57B

Come and hear a mishna at the beginning of the next chapter (59b): In the case of a woman who is urinating and sees blood intermingled with the urine, Rabbi Meir says: If she urinates while she is standing, she is ritually impure. And if she is sitting she is ritually pure. The Gemara analyzes this mishna: What are the circumstances? If she sensed while urinating, then in the case where she is sitting, why is she ritually pure, according to Shmuel? Rather, is it not referring to a case where she did not sense while urinating? And yet the mishna teaches that if she urinates while she is standing, she is ritually impure. The mishna is referring to a case where she sensed while urinating, and one might say it was the sensation of urine. The Gemara further suggests: Come and hear the mishna below (58b): With regard to an examination cloth that was placed beneath the pillow and blood was later found on the cloth, if the stain is round it is ritually pure. And if the stain is elongated it is ritually impure. The Gemara analyzes the mishna: What are the circumstances? If she sensed, then in the case where the stain is round why is it pure? Rather, is it not referring to a case where she did not sense? And yet the mishna teaches that an elongated stain is impure. This contradicts the opinion of Shmuel that a woman is rendered impure only if she sensed. The Gemara answers: No, the mishna is referring to a case where she sensed, but since she also performed an examination, one might say this was the sensation of the examination cloth. If the stain was elongated, the blood certainly came from her body, whereas if the stain was round it is pure. The Gemara suggests: Come and hear another mishna (14a): If blood was found on his, the woman and her husband are both ritually impure and they are each liable to bring a sin offering. If blood was found on her immediately after intercourse, the woman and her husband are likewise ritually impure and are each liable to bring a sin offering. If blood was found on her after time passed, they are both ritually impure due to uncertainty, and they are exempt from bringing the sin offering. What are the circumstances? If it is referring to a situation where she sensed, then after time passed, why are they exempt from bringing the sin offering? Rather, is it not referring to a case where she did not sense? And yet the mishna teaches that if blood was found on her immediately after intercourse, they are ritually impure and are each liable to bring a sin offering. The Gemara answers: No, the mishna is referring to a case where she sensed, but she might say this was the sensation of the male organ.

2. Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 191:1

The woman who went to urinate and blood came out with the urine, whether she was standing to urinate, or she sat, she is *tahor*. And even if she felt her body shake, she does not have to worry, it's the feeling of urination, because urine doesn't come out of the vagina, and the blood is blood from a wound in her rectum or kidney. Rema: And some say that we should not say she is permitted her unless she was sitting to urinate. But with standing, if she sensed and there was blood, she is pure. But if she urinated and blood was found there, she is impure, because the place is narrow and the (liquid) can go back to the vagina and bring the blood (Tur in the name of the Rosh). And there are those who say that even if one is sitting we shouldn't permit it except for שפת הספל אבל על שפת הספל she is impure. And with standing, in all cases she is impure.

After Intercourse

1. Babylonian Talmud, Niddah 65B-66A

The Sages taught in a baraita: A woman who sees blood due to sexual intercourse may engage in intercourse before the first time this occurs, before the second time this occurs, and before the third time this occurs. From this point forward, i.e., after three consecutive occurrences of bleeding due to intercourse, she may not engage in intercourse until she is divorced and is married to another man. If she married another man and again saw blood due to sexual intercourse, she may engage in intercourse before the first time this occurs, before the second time this occurs, and before the third time this occurs. From this point forward she may not engage in intercourse until she is divorced and is married to yet another man. If she married another man and again saw blood due to sexual intercourse, she may engage in intercourse the first time this occurs, the second time this occurs, and the third time this occurs. From this point forward she may not engage in intercourse until she examines herself. How does she examine herself? She brings a tube, inside of which she places a brush and an absorbent cloth is placed on the tip of the brush. If blood is found on the top of the absorbent cloth, it is known that the blood comes from the uterus and she is ritually impure. If blood is not found on the top of the cloth, it is known that the blood comes from the sides of the vaginal walls. And if she has a wound in that place, she attributes the blood to her wound. And if she has a fixed menstrual cycle, i.e., she does not bleed every time she engages in intercourse with her husband, but only at fixed times, she attributes the blood to her fixed menstrual cycle

העברת שתן

1. גמרא נדה דף נז עמוד ב'

תא שמע, האשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם, רבי מאיר אומר: אם עומדת - טמאה, ואם יושבת - טהורה. היכי דמי? אי דארגשה - יושבת אמאי טהורה? אלא לאו - דלא ארגשה, וקתני עומדת - טמאה! לעולם - דארגשה, ואימור הרגשת מי רגלים הואי. ת"ש: עד שהיה נתון תחת הכר ונמצא עליו דם, אם עגול - טהור, ואם משוך - טמא. היכי דמי? אי דארגשה - עגול אמאי טהור? אלא לאו - דלא ארגשה וקתני משוך - טמא! לא, לעולם - דארגשה, ואימור הרגשת עד הואי, משוך - ודאי מגופה אתא, עגול - טהור. תא שמע: נמצא על שלו - טמאין וחיבין בקרבן, נמצא על שלה איתום - טמאין וחיבין בקרבן, נמצא על שלה לאחר זמן - טמאים מספקי, ופטורין מן הקרבן. היכי דמי? אי דארגשה - לאחר זמן אמאי פטורין מן הקרבן? אלא לאו - דלא ארגשה, וקתני נמצא על שלה איתום - טמאין וחיבין בקרבן! לא, לעולם - דארגשה, ואימא הרגשת שמש הוא.

2. שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדה סימן קצ"א: סעיף א

האשה שהשתינה מים ויצא דם עם מי רגליה בין שהשתינה והיא עומדת בין שהשתינה והיא יושבת הר זז טהורה ואפילו הרגישה גופה ונודעוה אינה חוששת שהרגשת מי רגליה היא זז שאין מי רגליה מן החדר ודם זה דם מכה הוא בחלחולת או בכוליא: הגה: וי"א דאין להתירה אלא ביושבת והשתינה אבל בעומדת אם מקלחת לתוך הספל ונמצא שם דם טהורה אבל אם שותתין על שפת הספל ונמצא שם דם טמאה דהואיל [והמקור] צר חזורין למקור ומביאים דם (הטור בשם הרא"ש) וי"א דאפילו ביושבת אין להתיר אלא במקלחת ונמצא הדם תוך הספל אבל על שפת הספל טמאה ובעומדת בכל ענין טמאה

רואה דם מחמת תשמיש

1. נידה סה עמוד ב'

תנו רבנן: הרואה דם מחמת תשמיש - משמשת פעם ראשונה ושניה ושלישית, מכאן ואילך - לא תשמש, עד שתתגרש ותנשא לאחר. ניסת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש - משמשת פעם ראשונה ושניה ושלישית, מכאן ואילך - לא תשמש, עד שתתגרש ותנשא לאחר. ניסת לאחר וראתה דם מחמת תשמיש - משמשת פעם ראשונה ושניה ושלישית, מכאן ואילך לא תשמש עד שתבדוק עצמה. כיצד בודקת עצמה - מביאה שפופרת ובתוכה מכול, ומוך מונח על ראשו, אם נמצא דם על ראש המוך - בידוע שמן המקור הוא בא, לא נמצא דם על ראשו - בידוע שמן הצדדין הוא בא. ואם יש לה מכה באותו מקום - תולה במכתה, ואם יש לה וסת - תולה בוסתה

2. Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 186:2

If she does not have a regular period, the first three times they should check before intercourse and after, he on his cloth and she on hers, and if there is a *chazaka* these three times that she does not see blood as a result of intercourse, she does not need to check again either before or after intercourse. But Maimonides and the Rosh say that the whole time she does not have a menstrual period she must always check before and after intercourse. And Maimonides requires that the husband also check himself after intercourse.

3. Shach on Yoreh De'ah 186

The Rif's position, which is according to all the poskim, is correct. He holds that even if a woman doesn't have a regular period, she doesn't need to do an internal check at all, not before relations and not after. And therefore, the Rif didn't explicitly write anywhere that a woman needs an internal check. On the contrary, he wrote regarding certain groups of people (donkey drivers and workers) that their wives are considered to have the presumptive status of being ritually pure (not in Niddah). That beraita in the Gemara is referring to women who are dealing with ritually pure things and therefore this woman has already checked herself. And her husband doesn't need to examine himself at all (to see if there was any blood from his wife on him). This follows Rashi and other poskim. Therefore, the Rif didn't say anything explicitly. The Gemara seems to say that in our days, since women are not dealing with ritually pure things, they don't need an internal examination at all. Nevertheless, in a case where the woman sees blood due to intercourse, then she would need to do an internal examination three times before having sex (which is in accordance with the beraita in which a woman gets married and sees blood post sex). The Rif doesn't require a *bedikah* at all, except in a case where she has seen blood post intercourse.

Internal Examination

1. Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 190:33

A woman who checks herself with a cloth (meaning a rag, as it says, "all our virtues like a filthy rag" (Yishayahu 64:5) if she checks it and finds even a drop like a grain of mustard, whether is round or elongated, she is impure. And even if she found a stain like a wood worm, she is impure. And that's the law, if she examined it and placed it in a box and after an hour examined it and found any blood on it, whether it is elongated or round she is impure.

2. שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדה סימן קפו': סעיף ב'

אם אין לה וסת קבוע שלש פעמים הראשונים צריכין לבדוק קודם תשמיש ואחר תשמיש הוא בעד שלו והיא בעד שלה ואם הוחזקה באותם ג' פ' שאינה רואה דם מחמת תשמיש שוב אינה צריכה בדיקה כלל לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש ולהרמב"ם והרא"ש כל זמן שאין לה וסת צריכה היא בדיקה לעולם קודם תשמיש ואחר תשמיש והרמב"ם מצריך שגם הבעל יבדוק עצמו אחר תשמיש

3. ש"ך יורה דעה סימן קפו'

...אבל האמת יורה דרכו דדעת הרי"ף כדעת כל הפוסקי' דאפילו אשה שאין לה וסת לא בעיא בדיקה לבעלה כלל לא לפני התשמיש מיש ולא לאחר התשמיש ולהכי לא כתב הרי"ף בשום מקום בפירוש דצריכה בדיקה אדרבה כ' בהל' נדה החמרי' והפועלי' כו' נשיה' להן בחזקת טהרה וההיא ברייתא דרחב"א בעסוק' בטהרות בדוקא היא וכמו שפרש"י וכל הפוסקים אבל לבעלה לא בעיא בדיקה כלל ולכך לא פי' הרי"ף דבר בהל' נדה על דברי רחב"א משום דכיון דהאידינא דליכא טהרות לא בעינן בדיקה כלל מיהו נ"מ באשה שראתה דם מחמת תשמיש דצריכה בדיקה ג"פ ומשמשת בעדי' וכדקתני בברייתא נשאת וראתה דם מחמת תשמיש כו'

בדיקה פנימית

1. שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדה סימן קצ"ו: סעיף לג'

האשה שבדקה עצמה בעד (פ' סמרטוט מענין וכבגד עדים כל צדקותינו) [ישעיהו סד:ה] הבדוק לה ונמצא עליו אפי' טיפה כחדל בין עגול בין משוך טמאה ולא עוד אלא אפילו נמצא על הכתם מאכולת מעוכה טמאה וכן הדין כשבדקה בו והניחתו בקופסא ואחר שעה בדקה אותו ומצאה עליו דם כל שהוא בין משוך בין עגול טמאה:

6 Ways a Woman Becomes Niddah

I. Period

1. Babylonian Talmud, Niddah 57B-58A

And furthermore, we learned in the mishna that a woman who sees a blood stain on her flesh adjacent to her vagina becomes ritually impure, and this is so even though she did not sense. Rav Yirmeya of Difti says: The ruling of Shmuel that a woman must sense in order to be rendered impure applies only by Torah law. But Shmuel concedes that she is impure by rabbinic law. Rav Ashi said: Shmuel said in accordance with the opinion of Rabbi Neḥemya, as we learned Rabbi Neḥemya says: Any item that is not susceptible to ritual impurity is not susceptible to ritual impurity due to blood stains ... In a case where the woman saw a stain on her robe, if it was from the belt and below she is ritually impure; if it was from the belt and above she is ritually pure. In a case where she saw the stain on the sleeve of the robe, if the sleeve can reach adjacent to her vagina she is ritually impure; and if not, she is ritually pure.

2. Rashi, Niddah 58A

M'derabanan – It's possible she felt it and did not know

3. Tosfot, Niddah 58A

[R' Yirmiyah of Difti says: the ruling of Shmuel that a woman must have a sensation of flow in order to be rendered impure, applies only by Torah law. But Shmuel concedes that in all the cases cited earlier in the Gemara, where it is indicated that a woman is impure despite the fact that she did not have a sensation, she is impure only by Rabbinic law.] Rashi explained that we make the assumption that she's had a hargasha (a type of flow sensation) but was not aware of it. But this doesn't seem correct, because even if she has a presumptive status of not feeling a flow sensation, she is still impure because she has seen menstrual blood. Rav Ashi also agrees with Shmuel, that when she doesn't sense her flow (a hargasha), she's ritually pure according to Torah law, but impure according to Rabbinic law. But he's coming to explain that if the blood is found on the ground (and not on her), she is considered pure, even according to Rabbinic law (that is, it has nothing to do with hargasha - where it's found is the determining factor, not because of having a hargasha.)

4. Shelot U'Teshuvot Nodeh BeYehudah Moed Katan, Yoreh Deah Siman 52

...She is niddah according to rabbinic law, because they said that even without a *hargasha* she is considered *t'meah* (ritually impure)...

6 דרכים להיכנס לנידה

א. וסת

1. נדה דף נז עמוד ב' - דף נח עמוד א'

ועוד, תנן: הוחאה כתם על בשרה כנגד בית התורפה - טמאה ואע"ג דלא הרגישה! אמר רב ירמיה מדפתי: מודה שמואל שהיא טמאה מדרבנן. רב אשי אמר: שמואל הוא דאמר כר' נחמיה, דתנן - ר' נחמיה אומר: כל דבר שאינו מקבל טמאה - אינו מקבל כתמים... ראתה על חלוקה, מן החגור ולמטה, טמאה, מן החגור ולמעלה, טהורה. ראתה על בית יד של חלוקה, אם מגיע כנגד בית התורפה - טמאה, ואם לאו - טהורה

2. רש"י מסכת נדה דף נח עמוד א'

מדרבנן - דלמא ארגשה ולא אדעתה.

3. תוספות מסכת נדה דף נח עמוד א'

מודה שמואל שהיא טמאה מדרבנן - פי' הקונטרס דתלינן דלמא ארגשה ולא אדעתה ואין נראה דאפילו מוחזק לה שלא הרגישה טמאה הואיל וראתה דם נדות ורב אשי נמי מודה דלשמואל היכא דלא הרגישה טהורה מן התורה וטמאה מדרבנן אלא אתי לפרושי דכי נמצא אקרקה דטהורה אפילו מדרבנן. מודה שמואל שהיא טמאה מדרבנן - פי' הקונטרס דתלינן דלמא ארגשה ולא אדעתה ואין נראה דאפילו מוחזק לה שלא הרגישה טמאה הואיל וראתה דם נדות ורב אשי נמי מודה דלשמואל היכא דלא הרגישה טהורה מן התורה וטמאה מדרבנן אלא אתי לפרושי דכי נמצא אקרקה דטהורה אפילו מדרבנן

4. שו"ת נודע ביהודה מ"ק-יו"ד סימן נב'

...נדה מדרבנן שאמרו שאף בלי הרגשה טמאה...

1. Mishna: Niddah 58B

There was an incident involving one woman who came before Rabbi Akiva. She said to him: I saw a blood stain. Rabbi Akiva said to her: Perhaps there was a wound on your body? She said to him: Yes, and it healed. He said to her: Was it perhaps a wound that could reopen and bleed? She said to him: Yes it was. And Rabbi Akiva deemed her ritually pure. Rabbi Akiva saw his students looking at each other, and said to them: What in this matter is difficult in your eyes? The Sages did not state the matter of the impurity of blood stains in order to be stringent; rather, they instituted this impurity in order to be lenient, as it is stated: "And if a woman has an issue, and her issue in her flesh shall be blood" (Leviticus 15:19), "blood" deems her impure, but not a stain. With regard to an examination cloth that was placed beneath the pillow and blood was found on the cloth, if the stain is round the woman is ritually pure. If the stain is elongated the woman is ritually impure; this is the statement of Rabbi Eliezer, son of Rabbi Tzadok.

Size

2. Babylonian Talmud, Niddah 58B

Mishna: How large a stain may a woman attribute to a louse? Rabbi Hanina ben Antigonus says: up to the area of a split bean. Even if she did not kill it. Gemara: The mishna teaches that if she killed a louse she may attribute the blood stain to it. The Gemara infers: If she killed a louse, yes, but if she did not kill a louse she may not attribute blood to it. The Gemara asks: Whose opinion is expressed in the mishna? It is the opinion of Rabban Shimon ben Gamliel, as it is taught in a baraita: If a woman killed a louse, she may attribute blood to it. If she did not kill a louse she may not attribute blood to it; this is the statement of Rabban Shimon ben Gamliel. And the Rabbis say: Both in this case and in that case she may attribute blood to a louse. Rabban Shimon ben Gamliel said: According to my statement, there is no limit; and according to the statement of my colleagues, there is no end. Rabban Shimon ben Gamliel explains: According to my statement, there is no limit to the size of the stain she found, as you have no woman who is pure to her husband, as you have no bed of any sort on which there are not several drops of blood of a louse. By contrast, according to the statement of my colleagues there is no end to the advantage their ruling provides to women, because you have no woman who is not pure to her husband, as you have no sheet of any sort on which there are not several blood drops. Rabban Shimon ben Gamliel continues: But the statement of Rabbi Hanina ben Antigonus appears to be more correct than my statement and their statement, as Rabbi Hanina ben Antigonus would say: How large a stain may a woman attribute to a louse? It can be up to the area of a split bean. And therefore we concede to his opinion and accept his statement. The Gemara asks: And according to the opinion of the Rabbis, who say that a woman may attribute blood to a louse whether or not she killed one, how large can the stain be? Rav Nahman bar Yitzhak says: She may attribute a stain to a bedbug, which has more blood than a louse, and this applies to any stain whose size is up to the width of a lupine seed.

3. Shelot U'Teshuvot Hatam Sofer Part 2, Yoreh Deah Siman 182

Regarding the issue of whether the matter of ketamim (finding a stain) has relevance for taharat (ritually pure objects) and not for niddah, the Raavad, based on the Gemara Niddah 58b, says that one must say that ketamim also applies to the matter of niddah. That is the law. Now, according to what was said above, it appears that the Raavad is correct. Initially, the matter of ketamim had relevance only to taharat, and then this law was extended to include a woman's niddah status with her husband. Nowadays, even though taharat have no practical relevance, since (the matter of ketamim in niddah was) something that was decreed by an established court (in the time of the Gemara) we would need another such court today to reverse the decision (which we don't have, so the original decree stands). Now, it makes sense to require the shiur (measure or size) (of the stain) to be the size of a bean (K'gris), even though in our time we don't find (the size of) lice like they had (in the time of the Gemara). [There was a leniency requiring the stain to be a minimal size. Since it was common to find lice (squashed, creating blood stains) on clothing and beds in the days of Chazal, a small amount of blood could be attributed to lice and not from the woman's body. Therefore, the woman would not be a niddah.] Nevertheless, we still remain with what was originally declared in an established court, where the (size of a significant stain) was measured by the size of a louse which was larger than the size of a bean. Even though today our situation is different and we could really allow all stains to be declared ok, we nevertheless cannot allow that which was declared forbidden by the original court. However, a tiny stain was never declared to be a problem.

1. משנה נדה נח עמוד ב'

מעשה באשה אחת שבאת לפני ר"ע, אמרה לו: ראיתי כתם. אמר לה: שמא מכה היתה בך? אמרה לו: הן, וחיתה. אמר לה: שמא לה שמא יכולה להגלע ולהוציא דם? אמרה לו: הן. וטהרה ר"ע. ראה תלמידיו מסתכלין זה בזה, אמר להם: מה הדבר קשה בעיניכם? שלא אמרו חכמים הדבר החמיר - אלא להקל, שנאמר (ויקרא ט"ו:ט) ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זובה בבשרה, דם ולא כתם. עד שהוא נתון תחת הכר ונמצא עליו דם, עגול - טהור, משוך - טמא, דברי ר"א ברבי צדוק.

גודל

2. תלמוד בבלי מסכת נדה דף נח עמוד ב'

משנה: עד כמה תולה? רבי חנינא בן אנטיגוס אומר: עד כגריס של פול, ואף ע"פ שלא הרגה. גמרא: הרגה מאכולת. הרגה - אין, לא הרגה - לא. מתני' מני? רשב"ג היא, דתניא, הרגה. תולה, לא הרגה - אינה תולה - דברי רשב"ג, וחכ"א: בין כך ובין כך - תולה. אמר רשב"ג: לדברי אין קץ, ולדברי חברי אין סוף. לדברי אין קץ - שאין לך אשה שטהורה לבעלה, שאין לך כל מטה ומטה שאין בה כמה טיפי דם מאכולת. לדברי חברי אין סוף - שאין לך אשה שאינה טהורה לבעלה, שאין לך כל סדין וסדין שאין בו כמה טיפי דם. אבל נראין דברי ר' חנינא בן אנטיגוס מדברי ומדבריהם, שהיה אומר: עד כמה היא תולה - עד כגריס של פול, ולדבריו אנו מודים. ולרבנן דאמרי תולה, עד כמה? אמר ר"נ בר יצחק: תולה בפשפש - ועד כתורמוס.

3. שו"ת חתם סופר חלק ב, יו"ד, סימן קפב'

והנה הרב אב"ד הוה ס"ל דלא אמרו כתמים אלא לטהרות ולא לבעלה וראב"ד תמה עליו מלקמן דף נ"ח ע"ב דאמרי' אין לך אשה שטהורה לבעלה אע"כ לבעלה נמי חיישי' לכתמים וכן הלכתא ולפי הנ"ל נראה דעכ"פ צדקו דברי הראב"ד בהא שתחלת גזירת כתמים הי' כשהיה עוסקים בטהרות מטעם הנ"ל וממילא נאסר נמי לבעלה ועכשיו נמי שבתלו טהרות מ"מ דבר שנאסר במנין צריך מנין אחר להיתירו ובזה א"ש הא דבעינן שיעור גריס אע"ג דבזמנינו לא אשכחן מאכולת כה"ג מ"מ אין לך אלא מה שנאסר במנין הראשון שהי' מאכולת גדול כגריס הקלקי ואע"ג דליכא עכשיו כהאי גוונא מ"מ עכשיו בלא"ה הי' לנו לטהר כל הכתמים רק שא"ל להתיר מה שנאסר במנין הראשון שיעור קטן לא נאסר מעולם וא"ש הכל בעזה"י עכ"ל בחי' [ועיי' בס' ק"פ].

4. Niddah 61B

The Sages taught in a baraita: A colored garment renders a woman impure due to blood stains if she sees a blood stain on it. Rabbi Natan bar Yosef says: She is not impure due to a blood stain, as the Sages enacted that women wear colored garments, only in order to be lenient with regard to their blood stains. The Sages enacted? What was their enactment? Rather, that the Sages permitted colored garments to women was only in order to be lenient with regard to her blood stains. The Sages permitted colored garments one can conclude by inference they were previously prohibited. The Gemara answers: Yes, as we learned in a mishna (Sota 49a): In the war [bapulumus] of Vespasian they decreed upon the crowns of bridegrooms, and upon the drum [ha'irus]. They also sought to decree with regard to colored garments, but they said: This is preferable in order to be lenient with regard to their blood stains.

5. Rashi, Niddah 61B

To be lenient on their stains- because a stain does not look completely like blood

Object that Can't Become Tameh**6. Niddah 59B**

If they sat on a stone bench or on the bench [ha'itzteva] of a bathhouse, Rabbi Nehemya deems all three women ritually pure, as Rabbi Nehemya would say: Any item that is not susceptible to ritual impurity is not susceptible to ritual impurity due to blood stains.

7. Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 190:10

A stain that is found on an object that is not *mekabel tumah* (subject to impurity) is not included in this decree. How? If she checked the ground (or a toilet which is not *mekabel tumah*) (Mordechai in the name of the sefer mitzvot gedolot), or anything that is not *mekabel tumah*, and she sat on it, and found a stain on it, and also a stain that is found on a colored garment, she is pure. (Therefore, the woman should wear colored garments, to save her from stains) (Ramban and Gemara, Perek Ha'isha)

Wound**8. Mishnah: Babylonian Talmud, Niddah 58B**

And a woman who discovers a blood stain on her body or her garment may attribute its existence to any matter to which she can attribute it: If she slaughtered a domesticated animal, an undomesticated animal, or a bird; or if she was occupied with stains; or if she sat alongside others who were occupied with removing blood stains; or if she killed a louse; in all of these cases, that woman may attribute the blood stain to it. How large a stain may a woman attribute to a louse? Rabbi Hanina ben Antigonus says: It can be up to the area of a split bean. And even if she does not remember that she killed it. And she may attribute to her son or to her husband. If the woman herself has a wound, but it can reopen and bleed, that woman may attribute the blood stain to that wound.

4. מסכת נדה דף סא, עמוד ב'

ת"ר, בגד צבוע – מטמא משום כתם, רבי נתן ברי יוסף אומר: אינו מטמא משום כתם, שלא תקנו בגדי צבעונין לאשה אלא להקל על כתמיהן. תקנו? מאי תקנינהו? אלא שלא הותרו בגדי צבעונין לאשה אלא להקל על כתמיהן. הותרו – מכלל דאסירי? אין, דתנן: בפולמוס של אספסינוס גזרו על עטרות חתנים ועל האירוס. בקשו לגזור על בגדי צבעונין, אמרי: הא עדיפא – כדי להקל על כתמיהן

5. רש"י מסכת נדה דף סא עמוד ב.

להקל על כתמיהן – שאין הכתם ניכר בו כמראה דם גמור.

דבר שאינו מקבל טומאה**6. נדה נט' עמוד ב**

ישבו על ספסל של אבן, או על האיציטבא של מרחץ - רבי נחמיה מטהר, שהיה רבי נחמיה אומר: כל דבר שאינו מקבל טומאה - אינו מקבל כתמים

7. שולחן ערוך יורה דעה סימן קצ"ו: סעיף י'

כתם שנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה, לא גזרו עליו. כיצד, בדקה קרקע עולם (או בית הכסא שאינו מקבל טומאה), (מרדכי ה"ג בשם סמ"ג וסמ"ק) או כל דבר שאינו מקבל טומאה, וישבה עליו ומצאה בו כתם, וכן כתם שנמצא על בגד צבוע, טהורה. (לפיכך, תלבש האשה בגדי צבעונין, כדי להצילה מכתמים) (הרמב"ם ובגמרא פרק האשה.)

תליה במכה**8. משנה נדה נח, עמוד ב'**

מתני'. ותולה בכל דבר שהיא יכולה לתלות; שחטה בהמה חיה ועוף, נתעסקה בכתמים, או שישבה בצד העוסקין בהן, הרגה מאכולת – הרי זו תולה בה. עד כמה תולה? רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר: עד כגריס של פול, ואף ע"פ שלא הרגה. ותולה בבנה או בבעלה. אם יש בה מכה, והיא יכולה להגלע ולהוציא דם - הרי זו תולה.

9. Mishnah Niddah 8

Mishna 1

A woman who sees a blood stain on her flesh adjacent to her vagina [beit haturpa], becomes ritually impure. And if it was discovered not adjacent to her vagina, she remains ritually pure. If the stain was on her heel or on the tip of her large toe, she is ritually impure. In a case where the stain was discovered on her leg or on her feet, if it was on the inner side she is ritually impure. If it was on the outer side she is ritually pure, and if it was on the sides, either from here or from there, she is also ritually pure. In a case where the woman saw a blood stain on her robe, if it was from the belt and below, she is ritually impure; if it was from the belt and above she is ritually pure. In a case where she saw the stain on the end of the sleeve of the robe, if the sleeve can reach adjacent to her vagina she is ritually impure; and if not, she is ritually pure. If it was a robe which she would remove and with which she would cover herself at night, wherever on the robe that the stain is found, the stain renders her ritually impure, due to the fact that the robe moves while the woman is asleep. And likewise with regard to a kerchief [bapoleyos] (no matter where the blood is found on the kerchief, the woman is impure)

Mishnah 2

And a woman may attribute its existence to any matter to which she can attribute it: If she slaughtered a domesticated animal, an undomesticated animal, or a bird; or if she was occupied with the removal of blood stains; or if she sat alongside others who were occupied with removing blood stains; or if she killed a louse; in all of these cases, that woman may attribute the blood stain to it. How large a stain may a woman attribute to a louse? Rabbi Hanina ben Antigonus says: It can be up to the area of a split bean. And she may attribute the stain to a louse even if she does not remember that she killed it. And she may attribute the blood stain to her son or to her husband, if the woman herself has a wound, but it can reopen and bleed, that woman may attribute the blood stain to that wound.

III. Ne'emanut Halsha

1. Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 185

Section 1

A woman who is in a presumed state of *tumah*, It is assur for him to have relations with her until she says to him "I immersed."

Rema: and since days have passed that would allow her to count and immerse, she is trustworthy. Even if he sees clothes dirty with blood, she is trustworthy to say I passed through the butcher's marker, or I was dealing with a bird, and similar things.

Section 2

And if she is a presumed to be in a state of niddah by her female neighbors, who see her wearing clothes uniquely designated for her days of Niddah, she is considered as definitively t'meah.

Section 3

She says to her husband: I am t'meah. and then she says: I am tehora, she is not believed. If it (her saying she is tehora) is not said immediately (leacher kdei dibbur), and if she gives a plausible explanation for her words, such as her saying that she only originally said (she was t'meah) at first because she didn't have the energy to have endure relations, or she claimed something else similar, she is trustworthy.

Rema: And in any event, he who wants to be stringent, and not believe her, this is the way of the pious (Middat Hassidut). But legally she is trustworthy, even if in silence and afterwards she just comes and lies with him, and he knows and recognizes that what said originally, I am t'meah, she said because of the quarrel he had with her, and similar cases to this.

But if she was seen wearing clothes uniquely designated for her days of Niddah, and afterwards she said "I am tehora", even if she gives a plausible explanation of her words, she is not trustworthy.

(If she said: Ploni the Chacham purified a stain for me, and the Chacham says she is lying, the Chacham is trustworthy, and she is t'meah. (Beit Yosef in the name of Rambam and Rabeinu Yerucham)

9. משנה מסכת נדה פרק ח

משנה א

הרואה כתם על בשרה כנגד בית התורפה טמאה ושלא כנגד בית התורפה טהורה על עקבה ועל ראש גודלה טמאה על שוקה ועל פרסוס תיה מבפנים טמאה מבחוץ טהורה ועל הצדדין מכאן ומכאן טהורה ראתה על חלוקה מן החגור ולמטה טמאה מן החגור ולמעלה טהורה ראתה על בית יד של חלוק אם מגיע כנגד בית התורפה טמאה ואם לאו טהורה היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה כל מקום שנמצא בו כתם טמאה מפני שהוא חוזר וכן בפלויים:

משנה ב

ותולה בכל דבר שהיא יכולה לתלות שחטה בהמה חיה ועוף נתעסקה בכתמים או שישבה בצד העסוקים בהן הרגה מאכולת ה"ז תולה בה עד כמה היא תולה ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר עד כגריס של פול ואף ע"פ שלא הרגה ותולה בבנה או בבעלה אם יש בה מכה והיא יכולה להגלע ולהוציא דם הרי זה תולה בה:

III. נאמנות האישה

1. שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדה סימן קפה

סעיף א

האשה שהיא בחזקת טמאה, אסור לו לבא עליה עד שתאמר לו טבלתי.

הגה: ומאחר שעברו ימים שאפשר לה למנות ולטבול, נאמנת. אפילו רואה בגדים מלוכלכים בדם, נאמנת לומר, בשוק טבחים עברתי, או נתעסקתי בצפור וכדומה לזה. (ב"י בשם הרא"ש ורבינו ירוחם.)

סעיף ב

ואם הוחזקה נדה בשכנותיה, שראוה לובשת בגדים המיוחדים לימי נדותה, שיבה כודאי טמאה.

סעיף ג

אמרה לבעלה: טמאה אני, ואחר כך אמרה: ב טהורה אני, אינה נאמנת. אם הוא לאחר כדי דבור (ב"י בשם רבינו ירוחם). ואם נתנה אמתלא לדבריה, כגון שאומרת שלא אמרה לו כן תחלה אלא מפני שלא היה בה כח לסבול תשמיש, או טענה אחרת כיוצא בזה, נאמנת.

הגה: ומכל מקום מי שרוצה להחמיר על עצמו, שלא להאמין לה, מדת חסידות הוא. (ב"י). אבל מדינא נאמנת, אפילו בשתקה אח"כ רק שהיא באה ושוכבת אצל בעלה והוא יודע ומכיר שמה שאמרה תחלה: טמאה אני, עשתה מחמת קטטה שהיה לו עמה (מהרי"ו סימן כ"ב). וכדומה לזה.

אבל אם ראוה לובשת בגדים המיוחדים לימי נדותה, ואח"כ אמרה: טהורה אני, אע"פ שנתנה אמתלא לדבריה, אינה נאמנת.

אמרה: פלוני חכם טהר לי כתם, והחכם אומר שהיא משקרת, החכם נאמן, וטמאה היא. (ר"ן בשם הרמב"ן ורבינו ירוחם).

1. Babylonian Talmud, Shabbat 128B-129A

MISHNA: One may not birth an animal on a Festival. However, one may assist it to give birth. And one may birth a woman even on Shabbat, and call a midwife for her to travel from place to place. And one may desecrate Shabbat for a woman giving birth. And one may tie the umbilical cord. Rabbi Yosei says: One may even cut the umbilical cord. And all the requirements of circumcision may be performed on Shabbat. We learned in the mishna: And one may birth a woman. The Gemara asks: After all, it was taught explicitly in the mishna: And one may birth a woman even on Shabbat, and call a midwife for her to travel from place to place. The phrase: And one may desecrate Shabbat for a woman giving birth, what does it come to include? The Gemara answers: It comes to include that which the Sages taught with regard to this issue: If a woman giving birth were to need a lamp, her friend lights the lamp for her on Shabbat. And if she were to need oil, her friend brings her oil, carrying it in the palm of her hand. And if the oil that her friend brings in her hand is not enough, she brings oil in her hair. And if oil that she brings in her hair is not enough, she brings oil for her in the typical manner, in a vessel. The Master said in the baraita: If a woman giving birth were to need a lamp, her friend would light the lamp for her. The Gemara asks: This is obvious. The Gemara answers: It is necessary to teach this halakha only in the case of a blind woman giving birth. Lest you say: Since she cannot see it is prohibited to bring a lamp for her, it teaches us that lighting the lamp is permitted to settle her mind. The blind woman thinks: If there is something that needs to be done, the lamp will enable my friend to see and she will do it for me. We learned in the mishna: And if she needed oil. The Gemara asks: Derive that it is prohibited due to the prohibited labor of wringing. It was Rabba and Rav Yosef who both said: There is no prohibition of wringing with regard to hair. Rav Ashi said: Even if you say that there is a prohibition of wringing with regard to hair. Rather, she brings it in a vessel tied through her hair. She does this because as much as it is possible to change the manner in which one performs a labor that is being done to save a life, we change it. Rav Yehuda said that Shmuel said: With regard to a woman in childbirth, as long as the womb is open, whether she said: I need, or whether she did not say: I need, one desecrates Shabbat for her. Once the womb closed after birth, whether the woman who gave birth said: I need Shabbat to be desecrated, or whether she did not say: I need Shabbat to be desecrated, one does not desecrate Shabbat for her. That is how Rav Ashi taught it. This is how Mar Zutra taught it: Rav Yehuda said that Shmuel said: With regard to a woman in childbirth, as long as the womb is open, whether she said: I need Shabbat to be desecrated, or whether she did not say: I need Shabbat to be desecrated, one desecrates Shabbat for her. Once the womb closed after birth, if she said: I need Shabbat to be desecrated, one desecrates Shabbat for her. If she did not say: I need Shabbat to be desecrated, one does not desecrate Shabbat for her. Ravina said to Mareimar: Since Mar Zutra teaches leniently, and Rav Ashi teaches stringently, in accordance with whose opinion is the halakha? Mareimar said to him: The halakha is in accordance with the opinion of Mar Zutra, in cases of uncertainty concerning a life-threatening situation, the halakha is lenient. From when is it considered that the opening of the womb has begun? Abaye says: It begins from when the woman sits on the travailing chair. Rav Huna, son of Rav Yehoshua, said: It begins from when the blood flows and descends; and others say when her friends need to carry her by her arms. The Gemara asks: Until when does the opening of the womb continue? Abaye said: It lasts three days. Rava said in the name of Rav Yehuda: It lasts seven days. And others say: It lasts thirty days. The Sages of Neharde'a say: For a woman in childbirth, there are halakhaic distinctions between three, seven, and thirty days after she gives birth. During the first three days after birth, whether she said: I need Shabbat to be desecrated, or whether she did not say: I need Shabbat to be desecrated, one desecrates Shabbat for her. Between three and seven days after birth, if she said: I need Shabbat to be desecrated, one desecrates Shabbat for her. If she did not say: I need Shabbat to be desecrated, one does not desecrate Shabbat for her. Between seven and thirty days after birth, even if she said: I need Shabbat to be desecrated, one does not desecrate Shabbat for her; however, we perform all necessary prohibited labors by means of a gentile. This ruling is in accordance with the statement of Rav Ulla, son of Rav Ilai, who said: All needs of a sick person whose life is not in danger are performed by means of a gentile on Shabbat. And this ruling is in accordance with the opinion of Rav Hamnuna, as Rav Hamnuna says: With regard to a matter in which there is no danger, one says to the gentile to perform the act, and the gentile performs the act.

1. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכח עמוד ב— תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכט עמוד א
 משנה. אין מילדין את הבהמה ביום טוב, אבל מסעדין. ומילדין את האשה בשבת, וקורין לה חכמה ממקום למקום, ומחללין עליה את השבת, וקושרין את הטיבור. רבי יוסי אומר: אף חותכין. וכל צרכי מילה עושין בשבת. מילדין את האשה וכו'. מכדי תנא ליה מילדין את האשה וקורין לה חכמה ממקום למקום, ומחללין עליה את השבת לאתויי מאי? - לאתויי

הא דתנו רבנן: אם היתה צריכה לנר - חבירתה מדלקת לה את הנר, ואם היתה צריכה לשמן - חבירתה מביאה לה שמן ביד, ואם אינו ספק ביד - מביאה בשערה, ואם אינו ספק בשערה - מביאה לה בכלי. אמר ר' יוחנן: אם היתה צריכה לנר - חבירתה מדלקת לה את הנר. פשיטא! לא צריכא בסומא. מהו דתימא: כיון דלא חזיא - אסור, קא משמע לן: איתובי מיתבא דעתה, סברא: אי איכא מידי - חזיא חבירתה ועבדה ליה. אם היתה צריכה לשמן וכו'. תיפוק ליה משום סחיטה! - רבה ורבי יוסף דאמרי תרוייהו: אין סחיטה בשיער. רב אשי אמר: אפילו תימא יש סחיטה בשיער - מביאה לה בכלי דרך שערה. דכמה דאפשר לשנויי - משנינן. אמר רב יהודה אמר שמואל: חיה, כל זמן שהקבר פתוח, בין אמרה צריכה אני בין לא אמרה צריכה אני - מחללין עליה את השבת. נסתם הקבר, בין אמרה צריכה אני בין לא אמרה צריכה אני - אין מחללין עליה את השבת, רב אשי מתני הכי. מר זוטרא מתני הכי: אמר רב יהודה אמר שמואל: חיה כל זמן שהקבר פתוח, בין אמרה צריכה אני ובין אמרה צריכה אני - מחללין עליה את השבת. נסתם הקבר, אמרה צריכה אני - מחללין עליה את השבת לא אמרה צריכה אני - אין מחללין עליה את השבת. אמר ר' ליה רבינא למרימר: מר זוטרא מתני לקולא, ורב אשי מתני לחומרא, הלכתא כמאן? - אמר ליה: הלכה כמר זוטרא, ספק נפשות להקל. מאימתי פתיחת הקבר? אמר אביי: משעה שחברתיה נושאות אותה באגפיה. עד מתי פתיחת הקבר? אמר אביי: שלשה ימים. רבא אמר משמיה דרב יהודה: שבעה, ואמר ליה: שלשים. אמרי נהרדעי: חיה שלשה, שבעה ושלישים. שלשה, בין אמרה צריכה אני ובין אמרה לא צריכה אני - מחללין עליה את השבת. שבעה, אמרה צריכה אני - מחללין עליה את השבת, אמרה לא צריכה אני - אין מחללין עליה את השבת. שלשים, אפילו אמרה צריכה אני - אין מחללין עליה את השבת, אבל עושין על ידי ארמאי. כדבר עולא בריה דרב עילאי, דאמר: כל צרכי חולה נעשין על ידי ארמאי בשבת. וכדבר המנונג, דאמר רב המנונג: דבר שאין בו סכנה - אומר לנכרי ועושה.

2. Leviticus 12:1-8

(1) The LORD spoke to Moses, saying: (2) Speak to the Israelite people thus: When a woman at childbirth bears a male, she shall be unclean seven days; she shall be unclean as at the time of her menstrual infirmity.— (3) On the eighth day the flesh of his foreskin shall be circumcised.— (4) She shall remain in a state of blood purification for thirty-three days: she shall not touch any consecrated thing, nor enter the sanctuary until her period of purification is completed. (5) If she bears a female, she shall be unclean two weeks as during her menstruation, and she shall remain in a state of blood purification for sixty-six days. (6) On the completion of her period of purification, for either son or daughter, she shall bring to the priest, at the entrance of the Tent of Meeting, a lamb in its first year for a burnt offering, and a pigeon or a turtledove for a sin offering. (7) He shall offer it before the LORD and make expiation on her behalf; she shall then be clean from her flow of blood. Such are the rituals concerning her who bears a child, male or female. (8) If, however, her means do not suffice for a sheep, she shall take two turtledoves or two pigeons, one for a burnt offering and the other for a sin offering. The priest shall make expiation on her behalf, and she shall be clean.

V. Gynecological Exam

1. Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 188:3

Someone who inserts a tube and removes it with blood on it, is tehora. And specifically, if she saw little pieces, similar to the tube, but one big piece is considered temeah even if she didn't see any blood, because the womb doesn't open up without blood, even with a fetus whose shape is not yet complete.

2. Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 194:2

A woman who miscarries in the first 40 does not need to presume she has yoledet status but should presume she has niddah status, even if she did not see blood. Rema: Because it is impossible to have the womb open without blood. And the nakfa mina is that right after her 7 days she immerses and does not need to worry about her yoledet status.

VI. Dam Betulim (Blood of a Virgin)

1. Babylonian Talmud, Niddah 65B

Rav and Shmuel both say that the halakha is that the groom engages in relations that consummate a marriage, which are a mitzva, and then he separates from his wife. Rav Hisha raises an objection from the baraita: There was an incident involving a virgin who married, and Rabbi Yehuda HaNasi gave her four nights to engage in intercourse within twelve months of her wedding. Rava said to Rav Hisha: Why do I need to search for a refutation from a Baraita? One can raise a difficulty from the Mishna. The Gemara explains that Rav Hisha raises his objection from the baraita, as he holds that a practical incident ruled upon by the Sage. The Gemara returns to the objection: In any case, this baraita is difficult for Rav and Shmuel. The Gemara answers that they acted in accordance with the opinion attributed to our Sages, as it is taught in a baraita: Our Sages returned and were counted again, i.e., they voted and decided, that the groom engages in relations, which are a mitzva, and subsequently he separates from his wife. Ulla said: When we were learning the topic of a young girl who saw blood on her wedding night with Rabbi Yohanan and Reish Lakish, they brought up from it only the amount of earth that the fox brings up from a plowed field, i.e., they did not establish the halakha as stated in the mishna. And they concluded the discussion in this manner: The groom engages in relations that consummate a marriage, which are a mitzva, and then he separates from his wife. Rabbi Abba said to Rav Ashi: If that is so, a pious person should not complete his act of intercourse, lest he unintentionally continue longer than is permitted. Rav Ashi said to him, if so, his heart will strike him with fear that perhaps his wife will begin to bleed while he is engaged in the act of intercourse, and he will separate from his wife completely and will not consummate the marriage.

2. Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 193:1

One who marries a virgin has intercourse with her for the first time (Beilat Mitzvah) and finishes and separates from her immediately. Even if she is a minor who has not had a period and did not see blood, and even if she examined herself and did not see blood, she is t'meah, lest she saw blood the size of a mustard seed, and it was covered up by seminal fluid. Rema: And there are those who are lenient if she did NOT see blood, and their practice was to be lenient if he did not complete the sexual act, rather he only came to the opening and she did not see blood; but if there was full penetration, she needs to separate from him even though she did not see blood, and a Baal Nefesh will be careful not to have intercourse with children. She must perform a *hefsek tahara* and check for an entire seven and she may not count them until the fifth day after intercourse and they have to follow all the laws of niddah with regard to distancing, except that with a full niddah it's forbidden for him to sleep on her bed even when she is not in the bed, and with this case, he is allowed to sleep in the same bed after she got up, and even on the same sheet that has the blood on it:

2. ויקרא פרק יב, א' ח'

(א) וידבר יקוק אל משה לאמר: (ב) דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזרע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה תטמא: (ג) וביום השמיני ימול בשר ערלתו: (ד) ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא עד מלאת ימי טהרה: (ה) ואם נקבה תלד וטמאה שבעים יום ושלשים יום ושלשת ימים תשב על דמי טהרה: (ו) ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא קבש בן שנתו לעלה וכן יונה או תר לחטאת אל פתח אהל מועד אל הפהן: (ז) והקרבו לפני יקוק וקפר עליה וטהרה ממקד דמיה זאת תורת היולדת לזכר או לנקבה: (ח) ואם לא תמצא דה די שה ולקחה שתי תרים או שני בני יונה אחד לעלה ואחד לחטאת וקפר עליה הפהן וטהרה:

V. בדיקות גינקולוגיות

1. שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדה סימן קפח: סעיף ג

הכניסה שפופרת והוציאה בה דם, טהורה... ודוקא חתיכות קטנות דומיא דשפופרת, אבל חתיכה גדולה, טמאה, אפילו לא ראתה כלום, לפי שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם, אפילו בנפל שלא נגמרה צורתו:

2. שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדה סימן קצד: סעיף ב

המפלת בתוך מ' אינה חוששת לולד אבל חוששת משום נדה, אפילו לא ראתה. הגה: מפני שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם, ונפקא מינה דמיד לאחר שספרה ז' נקיים מותרת ואינה חוששת לולד (דברי עצמו):

VI. דם בתולין

1. תלמוד בבלי מסכת נדה דף סה עמוד ב

רב ושמואל דאמרי תחיייה: הלכה - בועל בעילת מצוה ופורש. מתיב רב חסדא: מעשה ונתן לה רבי ד' לילות מתוך י"ב חדש! א"ל רבא הדורי אפירכא למה לי? אותיב ממתני! הוא סבר - מעשה רב. מ"מ לרב ושמואל קשיא. אינהו דעבדו - כרבותינו, דתניא רבותינו חזרו ונמנו: בועל בעילת מצוה ופורש. אמר עולא, כי הווי בה ר' יוחנן ור"ל בתינוקת לא הווי מסקי מינה אלא כדמסיק תעלא מבי כרבא, ומסיימי בה הכי: בועל בעילת מצוה ופורש. א"ל ר' אבא לרב אשי: אלא מעתה - בעל נפש לא יגמור ביאתו! א"ל: א"כ - לבו נוקפו

2. שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדה סימן קצג: סעיף א'

הכונס את הבתולה, בועל בעילת מצוה וגומר ביאתו ופורש מיד. אפילו היא קטנה שלא הגיע זמנה לראות ולא ראתה, ואפילו בדקה ולא מצאה דם, טמאה שמא ראתה טיפת דם כחדלל וחיפהו שכבת זרע. הגה: ויש מקילין אם לא ראתה דם (הגהות מיימוני). ונהגו להקל אם לא גמר ביאה רק הערה בה ולא ראתה דם, אבל אם בא עליה ביאה ממש, צריך לפרוש ממנה אף על פי שלא ראתה דם (טור ובית יוסף בשם רוב הפוסקים). ובעל נפש יחוש לעצמו שלא לשחוק בתינוקות. וצריכה שתפסוק בטהרה ותבדוק כל שבעה, ולא תתחיל למנות עד יום ה' לשימושה. ונהג עמה בכל דיני נדה לענין הרחקה, אלא שנדה גמורה אסור לו לישן על מטתה אפילו כשאינה במטה, וזו מותר לו לישן באותה מטה, לאחר שעמדה מאצלו, ואפילו בסדין שהדם עליו:

3. Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 194:1

A woman who gives birth, even if she does not see blood, is tmeah as a niddah; whether her child lives or dies, or even if it is a stillborn. And how many are the days of her *tumah*? Now in this time, all women who give birth are considered to be giving birth in *Zov* and need to count seven clean days, and so we say that a woman who gives birth to a male sits for seven days on account of giving birth and seven clean days as a *Zava*, And a woman who gives birth to a female sits for two weeks on account of giving birth and seven clean days as a *Zava*. For the days she counts on account of giving birth, which are seven for a male and fourteen for a female, if she did not see blood during them, they count as the days she counts as a *Zava*. And she if was able to complete counting seven clean days within the fourteen days she waits for a female, she is forbidden until the fifteenth night, and if she immersed prior to that, the immersion does not count for her. Rema: And after seven for a male and fourteen for a female, she is permitted to her husband immediately, because she counted seven clean days and did not see any more blood. However, there are places where the custom is that women do not immerse within forty days for a male and eighty days for a female, and one should not make allowances in places that have the custom of being stringent. But in places where there isn't custom, one should not be stringent at all, rather immediately after not seeing blood after seven days for a male and fourteen days for a female and counting seven clean days, she is permitted to her husband. But if she continued to see blood, even a drop of blood the size of a mustard seed, she is tmeah, even though Mideorayta it is Tahor blood, the custom already spread in all of Israel to not have relations while there is Tahor blood, and its laws are like other blood for all matters.

יולדת, אפילו לא ראתה דם, טמאה כנדה, בין ילדה חי, בין ילדה מת ואפילו נפל. וכמה הם ימי טומאתה, עכשיו בזמן הזה כל היולדות חשובות יולדות בזוב וצריכות לספור שבעה נקיים, נמצאת אומר שיוולדת זכר יושבת ז' ללידה וז' לנקיים לזיבה, והיולדת נקבה יושבת שבעים ללידה וז' נקיים לזיבה. ימי לידה, שהם ז' לזכר וי"ד לנקבה, אם לא ראתה בהן עולים לספירת זיבתה, ואם שלמו ז' נקיים בתוך י"ד לנקבה, הרי זו אסורה עד ליל ט"ו, ואם טבלה קודם לכן, לא עלתה לה טבילה. הגה: ולאחר ז' לזכר וי"ד לנקבה, מותרת לבעלה מיד, מאחר שספרה ז' נקיים ולא חזרה וראתה. מיהו יש מקומות שנהגין שאין טובלין תוך מ' לזכר ושמונים לנקבה (בית יוסף בשם מהרי"ק שהביא התניא ובאגודה פרק ע"פ ובמהרי"ל), ואין להתיר במקום שנהגו להחמיר (ריב"ש), אבל במקום שאין מנהג, אין להחמיר כלל רק מיד שלא ראתה דם אחר ז' לזכר וי"ד לנקבה וספרה ז' נקיים, מותרת לבעלה (תרומת הדשן סימן רנ"ה). אבל אם חזרה וראתה, אפילו טפת דם כחודל, טמאה אף על גב דמדאורייתא דם טהור הוא כבר פשט המנהג בכל ישראל שאין בועלין על דם טהור (בית יוסף ואגור וטור ופוסקים בשם הגאונים), ודינו כשאר דם לכל דבר:

1. Leviticus 15:31

You shall put the Israelites on guard against their uncleanness, lest they die through their uncleanness by defiling My Tabernacle which is among them.

2. Babylonian Talmud, Shevuot 18B

The Gemara cites a baraita in which the Sages taught: The verse with regard to a menstruating woman states: "And shall you separate the children of Israel from their uncleanness" (Leviticus 15:31), Rabbi Yoshiya says: From here we derive a prohibition to the children of Israel that they must separate from their wives near the expected date of their menstruation. And how long before must they separate? Rabba says: A set interval of time.

3. Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 184

Section 1

The majority of women have Vestot (a regular period) in which they see blood at a known time, such as every twenty days or every thirty days, and every woman who has a fixed Veset (Veset Kavua) may have intercourse when it is not the time of her Veset, and she does not need an examination (bedika) before intercourse...

Section 2

In the time of her Veset, he (her husband) must separate from her for one Onah (12-hour period), and not from all contact, rather from intercourse only. If it (the onah) is during the daytime, he should separate from her for that entire day, even if the Veset is only at its end, and is permitted immediately in the evening afterwards, and so too if it (the Veset) was at the beginning of the day, he separates from her all day and is permitted the entire evening beforehand. And so too is the law if it (the Onah) is at night, he separates her for the entire night, and is permitted the day before and after, whether she established a Veset three times or one time...

Section 3

When do these things apply? With an adult woman, but with a child who has not reached puberty, and does not have simanim (physical signs), he does not need to separate from her around her Veset, as long as the Veset has not been established three times. And such is the law with an elderly woman whose blood has left her.

Section 9

The remainder of women need to do an examination (Bedika) when their Veset comes. If the Veset passed and she did examine herself and did not have a *Hargasha*, she is Tehora without a Bedika. And there are those who say that she is Assura until she examines herself, if she has an established Veset (Veset Kavua), or if it is the 30th day even if it is not her established Veset. (Rema: and this is what practiced, and is found later in Siman 189)

Section 10

One who wants to travel needs to visit his wife, even if it is around her Veset.

Rema: And even intercourse is permitted (Tur in the name of the Yesh Omrim and Beit Yosef in the name of Rashi and the Raavad and the Rashba and Rabeinu Yerucham). And in any event, one who is stringent to only visit her for (Divrei Ritzui) blessing will come to him (Beit Yosef in the name of Smag). And it was already explained that all sorts of contact and love is permitted, except for intercourse, and if he is travelling for a Dvar Mitzvah, he does not need to visit his wife. (Hagahot Maimoniot Perek Daled of Ahava and Hagahot 304). And there are those who say that if a man wants to travel, and his wife is in Niddah and will immerse within one Onah, he should wait (Nimukei Yosef Perek HaBa Al Yevento).

1. ויקרא פרק טו' פסוק לא'

והזרתם את בני ישראל מטמאתם ולא ימתו בטמאתם בטמאם את משכני אשר בתוכם:

2. תלמוד בבלי מסכת שבועות דף יח עמוד ב'

ת"ר: ויקרא ט"ו והזרתם את בני ישראל מטמאתם - אמר רבי יאשיה: מיכן אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן. וכמה? אמר רבה: עונה.

3. שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדה סימן קפד'

סעיף א

רוב הנשים יש להם וסתות (זמן קבוע אורח כנשים) פי' לראות בזמן ידוע, כגון מעשרים לעשרים יום או משלשים לשלשים יום, וכל אשה שיש לה וסת קבוע, בא עליה שלא בשעת וסתה ואינה צריכה בדיקה לפני תשמיש

סעיף ב

בשעת וסתה, צריך לפרוש ממנה עונה אחת, ולא משאר קריבות אלא מתשמיש (המטה) בלבד. אם הוא ביום, פורש ממנה אותו היום כולו אפילו אם הוסת בסופו, ומותר מיד בלילה שלאחריו, וכן אם הוא בתחלתו, פורש כל היום ומותר כל הלילה שלפניו. וכן הדין אם הוא בלילה, פורש כל הלילה ומותר ביום שלפניו ולאחריו, בין שקבעה וסת בג"פ או בפ"א...

סעיף ג

במה דברים אמורים, בגדולה, אבל בקטנה שלא הגיעה לימי הנעורים, ולא הביאה סימנים, אין צריך לפרוש סמוך לוסתה כל זמן שלא קבעתה ג' פעמים. והוא הדין לזקנה שנסתלקו דמיה...

סעיף ט

שאר נשים, צריכות בדיקה כשיגיע הוסת. עבר הוסת ולא בדקה ולא הרגישה, טהורה בלא בדיקה. וי"א שאסורה עד שתבדוק, אם יש לה וסת קבוע, או שהוא יום ל"א אף על פי שאינו קבוע. (והכי נהוג, וכן הוא לקמן סימן קפ"ט.)

סעיף י

הרוצה לצאת לדרך צריך לפקוד אשתו אפילו סמוך לוסתה.

הגה: ואפילו בתשמיש שרי. (טור בשם י"א ובי"א בשם רש"י וראב"ד ורשב"א ור"ירוחם). ומ"מ המחמיר שלא לפקדה רק בדברי רצון, תע"ב (בי"א בשם סמ"ג). וכבר נתבאר דכל מיני קרובה ואהבה שרי, מלבד תשמיש, ואם הולך לדבר מצוה א"צ לפקוד אשתו. (המ"מ פ"ד דא"ב ובהגהות ש"ד). וי"א אם אדם רוצה לילך לדרך, ואשתו נדה ותטבול תוך עונה אחת, צריך להמתין. (נ"י פרק הבא על יבמתו).

4. Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 189

Section 1

Every woman who does not have a fixed Veset (Veset Kavua) needs to take precautions on the 30th day since she saw (her last period), which the average Onah (Onah Beinonit) for women as a whole. But if she has an established Veset (Veset Kavua) at a known time every 20 or 25 days, she should take precautions at that known time.

Section 2

How is it (the Veset) established? Such as if she sees (blood) 4 times, and the time between three of the times is the same, such as if she saw one day, and then after 20 days she saw another time, and again after 20 days, and again after 20 days, and this is called the Veset of Intervals (Veset Haflagot). And therefore she needs 4 sightings (of blood), because the first sighting is not counted, because it is not in an interval. And even if before it was established three times she took precautions, such that immediately after she sees one time after twenty days she is concerned from then onwards for when she reaches 20 days, and so too with seeing days (Reiyat Hayamim) that are known days of the month, immediately after she sees one time on that known day of the month, such as the 21st of the 25th of the month, she is concerned for the next time on that day, and is forbidden from intercourse during that Onah. And this is the law for the other kinds of Veset that she needs to concern herself with them, except for the Veset HaDilug, as is will be explained in this Siman. And it is only said that they need to be established with three occurrences, for the matter of uprooting, in that since it is established with three occurrences, it cannot be uprooted with fewer than three occurrences, since as long as it has not been uprooted three times, she needs to be concerned with it. But to prohibit, even if she sees one time, she is concerned for a second time, and nevertheless even though she is concerned for it, it is uprooted after one occurrence, even if it was established through two occurrences, in that if she sees on two days from a given day, and on the third time she did not see, she is not concerned for further.

Section 14

If she was regularly seeing blood on the 20th day (and she has on that day an "established Veset" [Veset Kavua]), and she changed to seeing on the 30th day, both days are forbidden, and when the 20th day comes after seeing on the 30th, she is forbidden due to the first Veset, and if she does not see on that day, she is concerned with the 30th day. If she changes to seeing on the 30th day, this (20th) and this (30th) are forbidden. If she changed to seeing on 30th day three times, the 20th day is permitted and the 30th day is forbidden. And if after changing to see once or twice to the 30th day she saw after 20 days, the Veset of 20 returns to its place and she is permitted on the 30th.

Section 15

If her blood sightings changed and she didn't see the same ones, such as if she sees once on the 30th day and the second time on the 32nd day, and the third time on the 34th day, the first Veset is uprooted and she does not have a Veset at all. And if she returns to seeing on the day of the first Veset, the established state of the first Veset returns, and she is concerned with it forever until it is uprooted from her three times. And this is the law if she does not see blood for three months, and then she returns to seeing again on the day of her first Veset.

4. שולחן ערוך יורה דעה סימן קפט'

סעיף א

כל אשה שאין לה וסת קבוע, חוששת ליום ל' לראייתה, שהוא עונה בינונית לסתם נשים, ואם יש לה וסת קבוע לזמן ידוע מל' או מל"ה לכה, חוששת לזמן הידוע.

סעיף ב

כיצד קובעתו, כגון שתראה ד' פעמים, וביניהם ג' זמנים שווין, כגון שראתה היום, ולסוף כ' יום פעם אחרת, ועוד לסוף עשרים יום, ועוד לסוף כ' יום, וזה נקרא וסת ההפלגות. ולכך צריכה ד' ראיות, שראיה ראשונה אינה מן המנין, לפי שאינה בהפלגה. ואפילו קודם שקבעתו שלש פעמים חוששת, שמיד אחר שראתה פעם אחת לסוף כ' חוששת מכאן ואילך כשיגיע כ', וכן בראיית הימים שהיא לימים ידועים לחדש, מיד אחר שראתה פעם אחת ליום ידוע לחדש, כגון כ"א או כ"ה בו, חוששת לפעם אחרת לזה היום, ואסורה לשמש כל אותה העונה. והוא הדין לשאר מיני וסת שצריכה לחוש להם כן, חוץ מוסת הדילוג, וכמו שיתבאר בסימן זה (דברי עצמו ופשוט). ולא אמרו שצריך לקובעם ג' פעמים, אלא לענין עקירה, שכיון שקבעתו בשלושה פעמים אינו נעקר בפחות מג' פעמים, שכל זמן שלא עקרתו ג' פעמים צריכה לחוש לו. אבל ליאסר, אפילו בפעם אחת חוששת לו פעם שנייה. ומיהו אף על פי שחוששת לו, נעקר בפעם אחת, אפילו קבעתו ב' פעמים. שאם ראתה ב' ימים ליום ידוע, ובשלישית לא ראתה, אינה חוששת לה עוד.

סעיף יד

היתה רגילה לראות יום עשרים, (ויש לה בזה וסת קבוע), ושינתה ליום שלשים, זה זה אסורים, וכשיגיע יום כ' לראיית שלשים, אסורה משום וסת הראשון, ואם לא תראה בו חוששת ליום ל'. שינתה פעמים ליום ל' זה זה אסורים. שינתה ג' פעמים ליום ל', הותר יום כ' ונאסר יום ל'. ואם לאחר ששינתה פעם או פעמים ליום ל' ראתה לסוף כ', חזר וסת של כ' למקומו והותר שלשים.

סעיף טו

שינתה ראיותיה ולא הושה אותם, כגון ששינתה פעם אחת ליום ל' והשני לל"ב, והג' לל"ד, נעקר וסת הראשון ואין לה וסת כלל. ואם חזרה לראות ביום הוסת הראשון, חזר לקביעותו הראשון וחוששת לו תמיד עד שיעקר ממנה שלש פעמים. וה"ה להפסיקה מלראות שלש עונות, ואחר כך חזרה לראות ביום הוסת הראשון.

Behavior During Niddah

1. Leviticus 18:19

Do not come near a woman during her period of uncleanness to uncover her nakedness.

2. Maimonides Sefer HaMitzvot, Negative Commandments, Commandment 353

The 353rd prohibition is that we are forbidden from deriving pleasure from any forbidden partner, even without sexual relations, e.g., through kissing, hugging, and the like. The source of this prohibition is G-d's statement, "To a close relative, do not approach to have forbidden sexual relations," as if to say, "do not come close to them in any type of closeness which could lead to sexual relations." The *Sifra* says, "The phrase, "Do not approach to have forbidden sexual relations," would seem only to prohibit actual sexual relations. How do we know that one may not have other types of closeness? From the verse, 'Do not come close to a woman who is *tameh* from being in *nidah*.' This only proves that both relations and closeness are forbidden with a woman who is in *nidah*. How do we know that the same applies to all forbidden partners? From the verse, 'Do not approach to have forbidden sexual relations.' " There it also says, "What is the meaning of the phrase, 'Those who do [these sexual violations] shall be cut off spiritually'? Since it says, 'Do not approach,' one might think that *kares* is incurred even for other forms of closeness; the verse therefore says 'those who do,' not 'those who come close.'" The Torah repeats its prohibition of these vulgar acts in the verse, 'Do not follow any of the perverted customs'.

3. Ramban's Objections to Sefer Hamitzvot, Negative Commandments, Commandment 353

The Rambam bases his ruling on an explicit baraita. However, an in depth reading of the Talmud shows us that this is not so, that non-sexual touching is not a Torah prohibition punishable by lashes and can be understood as a Rabbinic prohibition. Alternatively, we can see this as being from the Torah, forbidding one from deriving benefit from something forbidden, as the concept of chatzi shiur – half a measurement of something forbidden-. However, this is not the essence of this prohibition but merely an *asmachta* – hint- as is often seen in the *Sifra* and *Sifri*. When the verse speaks of "coming near" to a woman, it is referring to intercourse. There are "fences" set up to distance from this sin and they are based on this verse. Perhaps the Torah itself uses this language as a fence so that the Sages will be able to use it as a fence and divine from it all nearness to those sexually forbidden. However, this is not the essence of the prohibition.

4. Shulchan Aruch, Yoreah Deah, 195

Section 1

A man is obligated to separate from his wife in the time of her impurity, until she counts and immerses. (And even if she waits a long time and does not immerse, she remains a niddah until she immerses). And he may not engage in levity or light-headedness (even with words) lest he become accustomed to sin. But it is permitted for him to be alone with her, since once they have had sex once, his desire will not overcome him.

Section 2

He may not touch her, even her little finger, and he may not hand something from his hand to hers, and he may not accept an item from her hand, lest he touch her flesh. (And even by way of throwing from his hand to hers, or vice versa, is forbidden.)

Section 3

He may not eat with her at a table unless there is some distinction, such that there is some item separating his plate and hers: bread, or a pitcher, or if they eat on separate tablecloths.

Rema: There are those who say that you only need a separation between his plate and hers if they do not eat on the same plate when she is pure. But if they eat on a single plate when she is pure, it is enough if she eats on a separate plate, and they do not need another reminder, and this is the custom. And there are those who forbid him from eating from her leftovers, just like it is forbidden for him to drink from her leftovers, as will be explained.

Section 4

He may not drink from the leftovers of the cup which she drank from.

Rema: If another person did not drink in between them, or he poured from one cup to another, even if he poured it back into the original cup. If she drank, and he didn't know and wants to drink from her cup, she does not need to tell him not to drink, and she can drink from his cup. And if she drank from a cup and left, there are those who say that he may drink the leftovers, since once she left, there is no desire.

התנהגות בזמן נידה

1. ויקרא פרק יח: יט

ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערונה

2. ספר המצות להרמב"ם - מצות לא תעשה - מצוה שנג'

מצוה שנג' - שהזהירונו מקרוב לאחת מכל אלו העריות ואפילו בלא ביאה כגון חבוק ונשיקה והדומה להם מפעולות הזנות והוא אמרו באזהרה מזה איש איש אל כל שאר בשח לא תקרבו לגלות ערוה כאילו יאמר לא תקרבו שום קירוב שיביא לגלות ערוה, ולשון ספרא לא תקרבו לגלות ערוה אין לי אלא שלא יגלה מנין שלא יקרב תלמוד לומר ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב אין לי אלא נדה בל תקרב ובל תגלה ומנין לכל העריות שהן בכל תקרבו ובל תגלו תלמוד לומר לא תקרבו לגלות ושם אמרו ונכרתו הנפשות העשות מה תלמוד לומר לפי שנאמר לא תקרבו יכול יהו חייבים כרת על הקריבה תלמוד לומר העושות לא הקרבות

3. השגות הרמב"ן לספר המצוות מצות לא תעשה שנג'

והנה הרב מצא הברייתא הזו המפורשת ותלה דבריו באילן גדול. אבל כפי העיון בתלמוד אין הדבר כן שיהיה בקריבה שאין בה גלוי ערוה כגון חבוק ונשוק לאו ומלקות. בנין מהם כי אצלם זה האיסור מדרבנן, או יהיה מן התורה דכל דמתנהי מאיסורא איסורא הוא כענין בחצי שיעור, אבל אין זה עיקר מדרש בלאו הזה אלא קרא אסמכתא בעלמא. והרבה מאד כן בספרא ובספרי. ודע כי הקריבה לאשה בכתוב תאמר על הביאה אם כן אינם אלא גדרים וסייגים להתרחק מן העבירות וסמוכו אותם למקרא. ושם אמר רצונם לומר בסייג שעשתה תורה לדבריה שתפשה תורה לשון קריבה בעריות כדי שיהיו החכמים יכולים לעשות סייג בלשונה וישמעו ממנה הצדיקים הנושאים פנים לתורה כל קריבה שבעולם. וזה דרך אגדה. לא שיהיה זה עיקר הלאו.

4. שולחן ערוך יורה דעה סימן קצה'

סעיף א

חייב אדם לפרוש מאשתו בימי טומאתה עד שתספור ותטבול. (ואפילו שהתה זמן ארוך ולא טבלה, תמיד היא בנדתה עד שתטבול) (בי"ש בשם הפוסקים). ולא ישחוק ולא יקל ראש עמה (אפילו בדברים) (טור ובי"ש בשם רשב"א מאבות דר"ן) שמא ירגיל לעבירה; אבל מותר להתייחד עמה, דכיון שבא עליה פעם אחת תו לא תקיף יצירה (ל' עצמו).

סעיף ב

לא יגע בה אפילו באצבע קטנה, ולא יושיט מידו לידה שום דבר ולא יקבלנו מידה, שמא יגע בבשרה. (וכן על ידי זריקה מידו לידה או להיפך, אסור.) (בי"ש ס"ס קנ"ט והגהות ש"ד בשם המהר"ם).

סעיף ג

לא יאכל עמה על השלחן אלא כ"ש שום שינוי שיהיה שום דבר מפסיק בין קערה שלו לקערה שלה, לחם או קנקן, או שיאכל כל אחד במפה שלו.

הגה: וי"א הא דצריכין הפסק בין קערה בין קערה שלו לקערה שלה היינו דוקא כשאין אוכלין בקערה אחת כשהיא טהורה, אבל אם אוכלין בקערה אחת כשהיא טהורה סגי אם אוכלת בקערה בפני עצמה, וא"צ היכר אחר, (הגהות אשרי' בשם ר"י והגהות אלפסי), וכן נוהגין. וי"א שאסור לו לאכול משיוירי מאכל שלה, (מצא בקונטרס דהלכות נדה), כמו שאסור לשתות משיוירי כוס שלה, וכמו שיתבאר.

סעיף ד

לא ישתה משיוירי כוס ששתתה היא.

הגה: אם לא שמפסיק אדם אחר ביניהם (טור בשם סמ"ג), או שהורק מכוס זה אל כוס אחר אפילו הוחזר לכוס ראשון (הגהמ"י בשם רא"ם ורוקח סימן ש"ה ומרדכי ואגודה פ"ק דשבת); ואם שתתה והוא אינו יודע ורוצה לשתות מכוס שלה, אינה צריכה להגיד לו שלא ישתה (שם); והיא מותרת לשתות מכוס ששתתה הוא (ג"ז שם). ואם שתתה מכוס והלכה לה, י"א שמותר לו לשתות המותר, דמאחר שכבר הלכה אין כאן חובה. (בקונטרס הנ"ל).

Section 5

He may not sit on her designated bed, even if she is not present.

Rema: And it is forbidden for him to sit on a long bench which moves, and is not attached to the wall, when his wife is a niddah and is sitting on it. And some permit it when another person is sitting in between them. And he may not travel with his wife in a single carriage or boat, if they are going only for pleasure, such as to a garden or a park, But if they are going from city to city for his needs, it is permitted, even if he is alone with his wife, as long as they sit in such a way that they will not touch.

Section 6

He may not sleep with her in a bed, even if they are both dressed and do not touch each other.

Rema: And even if each has a separate mattress, and even if they sleep on two beds and the beds are touching, this is forbidden.

Section 7

He may not gaze even at her ankle, and not at her covered places. (But it is permitted for him to gaze at her uncovered places even if he enjoys looking.)

Section 8

It is a good idea for her to designate special clothing for her niddah days, so that both of them will always remember that she is a niddah.

Section 9

With difficulty they permitted her to dress up during her niddah days, so that she will not become repulsive in his eyes.

Section 10

All the labors which a wife does for her husband, a niddah does, except for: mixing the cup, since it is forbidden to mix the cup (in his presence) and place it in front of him on the table, unless she makes a distinction, such as placing it on the table with her left hand, or on a pillow or a quilt, even with her right hand.

Section 11

She is forbidden to make the bed in his presence. And this is specifically laying of sheets and covers in a loving way. But laying the sheets and covers, which is work and is not in a loving way, is permitted. And not in his presence, it is all permitted, even if he knows she is making the bed.

Section 12

She is forbidden to draw water for him to wash his face, hands, and feet, even if she does not touch him, and even if the water is cold.

Section 13

Just as she is forbidden to mix for him, he is forbidden to mix for her. And more, even to send her a cup of wine is forbidden, and it doesn't matter if it is a cup from a blessing [kiddush] or another cup, if it is designated for her. But if they both drink from the same cup, and she drinks after him, there is no issue.

Section 14

All these "harchakot" (separations) must be kept whether she is in her niddah days or her white days, which are her days of counting, and there is no distinction whether she saw substantial blood or just a stain.

Rema: And there are those who say not to be stringent during the white days with regard to eating together on the same plate, and we are accustomed to being lenient in this matter, and there are those who are stringent.

סעיף ה

לא ישב במטה המיוחדת לה, אפילו שלא בפניה.

הגה: ואסור לישב על ספסל ארוך שמתנדדת ואינה מחוברת לכותל, כשאשתו נדה יושבת עליו (מרדכי פרק קמא דשבת בשם צפנת פענח בשם רש"י). ויש מתירים כשאדם אחר מפסיק ויושב ביניהן (אגודה פרק התינוקות ותרומת הדשן סימן רנ"א). וכן לא ילך עם אשתו בעגלה אחת או בספינה אחת, אם הולך רק דרך טיול כגון לגנות ופרדסים וכיוצא בזה, אבל אם הולך מעיר לעיר לצרכיו, מותר אף על פי שהוא ואשתו הם לבדן, ובלבד שישבו בדרך שלא יגעו זה בזה (כל זה בתרומת הדשן סימן רנ"א):

סעיף ו

לא יישן עמה במטה, אפילו כל אחד בבגדו ואין נוגעין זה בזה.

הגה: ואפילו יש לכל אחד מצע בפני עצמו, ואפילו אם שוכבים בשתי מטות והמטות נוגעות זו בזו, אסור (מרדכי פ"ק דשבת בשם הר"מ).

סעיף ז

לא יסתכל אפילו בעקבה, ולא במקומות המכוסים שבה. (אבל מותר להסתכל בה במקומות הגלויים אף על פי שנהנה בראייתה) (בית יוסף בשם הרמב"ם):

סעיף ח

ראויה לה שתייחד לה בגדים לימי נדותה, כדי שיהיו שניהם זוכרים תמיד שהיא נדה.

סעיף ט

בקושי התיירו לה להתקשט בימי נדתה אלא כדי שלא תתגנה על בעל.

סעיף י

כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה, נדה עושה לו, חוץ ממזיגת הכוס, שאסורה למזוג הכוס (בפניו) (בית יוסף וכן משמע ממרדכי פרק קמא דשבועות וכן משמע מדברי הפוסקים) ולהניחו לפניו על השלחן אלא אם כן תעשה שום היכר, כגון שתניחנה על השלחן ביד שמאל או תניחנה על הכר או על הכסת, אפילו ביד ימין.

סעיף יא

אסורה להציע מטתו בפניו: ודוקא פריסת סדינים והמכסה שהוא דרך חבה, אבל הצעת הכרים והכסותות שהוא טורח ואינה דרך חבה, שרי. ושלא בפניו, הכל מותר אפילו הוא יודע שהיא מצעת אותם

סעיף יב

אסורה ליצוק לו מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו, אפילו אינה נוגעת בו ואפילו הם מים צוננים.

סעיף יג

כשם שאסורה למזוג לו כך הוא אסור למזוג לה; ולא עוד, אלא אפילו לשלוח לה כוס של יין אסור, לא שנא כוס של ברכה לא שנא כוס אחר, אם הוא מיוחד לה; אבל אם שותים הם מאותו הכוס ושתייה אינה אבתרייה, לית לן בה.

סעיף יד

כל אלו ההרחקות צריך להרחיק בין בימי נדותה בין בימי ליבונה, שהם כל ימי ספירתה, ואין חילוק בכל אלו בין חאה ממש למוצאת כתם.

הגה: ויש אומרים דאין להחמיר בימי ליבונה בענין איסור אפילה עמו בקערה (הגה במרדכי בשם ראבי"ה), וכן נוהגין להקל בזה, ויש להחמיר:

Section 15

If he is sick and there is no one to attend to him but her, she may attend to him, but carefully avoid washing his face, hands, and feet, and making the bed in his presence.

Section 16

If a woman is sick, and she is a niddah, her husband is forbidden to touch her in order to attend to her, such as to lift her up, lay her down, and cover her. (And there are those who say that if there is no one else to attend to her, it is all permitted, and this is our custom, if there is a great need.)

Section 17

If her husband is a doctor, he is forbidden to feel her pulse.

Rema: And according to what I wrote, that our custom is to permit if it is necessary for him to attend to her, it is certainly permitted for him to feel her pulse if there is no other doctor, and it is necessary, and there is a danger in her illness, and see Orach Chaim 88 if a niddah is permitted to enter a synagogue and pray.

5. Tosfot, Tractate Ketubot, 61A

In Machzor Vitri Rav Shmaya writes that Rashi was careful to not even pass keys from his hand to hers.

6. Rabbi Yuval Cherlow: Passing from hand-to-hand in public when the couple is forbidden

The rule of passing from hand to hand is learned from Rashi who wouldn't pass his wife keys when they were prohibited to each other. The Rishonim debated whether the prohibition stems from the fact that there's a concern that he might touch his wife's hand when he gives her a small item, or that they might come to engage in prohibited closeness.

According to those who think the former, we can permit passing in public, since it is farfetched. Those who think it is intended to prohibit closeness between the couple when they are prohibited to each other, the basis of the allowance to pass things in public is the affront to the woman's dignity, and the importance the Torah places on kavod habriyot. The fact that women hide the fact that they are prohibited shows that it is an integral part of kavod habriyot today. If it is possible to pass from hand to hand without infringing on their dignity, it must be done, but practically this is impossible and it causes many couples strife. It's clear that this heter cannot be used in circumstances when they are alone.

7. Babylonian Talmud, Tractate Shabbat 11A

Similarly, the zav may not eat (even with his wife) the zava, because they will be accustomed to sin.

8. Babylonian Talmud, Tractate Shabbat 13A

The Sage in the school of Eliyahu taught a baraita that deals with this halakha: There was an incident involving one student who studied much Mishna and read much Bible, and served Torah scholars extensively, studying Torah from them, nevertheless, died at half his days. His wife would take his phylacteries and go around with them to synagogues and study halls, and she said to the Sages: It is written in the Torah: "For it is your life and the length of your days" (Deuteronomy 30:20). If so, my husband who studied much Mishna, and read much Bible, and served Torah scholars extensively, why did he die at half his days? No one would respond to her at all. Eliyahu said: One time I was a guest in her house, and she was relating that entire event. And I said to her: My daughter, during the period of your menstruation, how did he act toward you? She said to me: Heaven forbid, he did not touch me even with his little finger. And I asked her: In the days of your white garments, after the menstrual flow ended, and you were just counting clean days, how did he act toward you then? She said to me: He ate with me, and drank with me, and slept with me with bodily contact and, however, it did not enter his mind about something else, i.e., conjugal relations. And I said to her: Blessed is the Omnipresent who killed him for this sin, as your husband did not show respect to the Torah. The Torah said: "And to a woman in the separation of her impurity you should not approach" (Leviticus 18:19). The Gemara relates that when Rav Dimi came from Eretz Yisrael to Babylonia, he said: it was in one bed that they slept without contact. In the West, in Eretz Yisrael, they say that Rav Yitzhak bar Yosef said: She wore a belt [sinar] that would separate between him and her.

9. Babylonian Talmud, Tractate Shabbat 13A

A dilemma was raised: What is the halakha with regard to a menstruating woman? May she sleep with her husband in one bed while she is in her clothes and he is in his clothes? Rav Yosef said: Come and hear a resolution to this dilemma from what we learned in a mishna: The fowl is permitted to be placed together with the cheese on the table, although it may not be eaten with cheese. This is the statement of Beit Shammai. Beit Hillel say: The fowl is neither permitted to be placed together with the cheese on the table, nor may it be eaten with it.

סעיף טו

אם הוא חולה ואין לו מי שישמשנו זולתה, מותרת לשמשו רק שתזהר ביותר שתוכל להזהר מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה בפניו

סעיף טז

אשה חולה והיא נדה, אסור לבעלה ליגע בה כדי לשמשה, כגון להקימה ולהשכיבה ולסמכה. (ויש אומרים דאם אין לה מי שישמשנה, מותר בכל (הגהות שערי דורא והגהות מרדכי פרק קמא דשבת בשם הר"מ), וכן נוהגין אם צריכה הרבה לכך):

סעיף יז

אם בעלה חופא, אסור למשש לה הדפק.

הגה: ולפי מה שכתבתי דנוהגין היתר אם צריכה אליו דמשמש לה, כ"ש דמותר למשש לה הדפק אם אין רופא אחר וצריכה אליו ויש סכנה בחליה (כך דקדק הבית יוסף מלשון הרמב"ן סימן קכ"ז), ועיין באורח חיים סימן פ"ה אם מותר לנדה ליכנס לבית הכנסת ולהתפלל:

5. תוספות מסכת כתובות דף סא עמוד א

במחזור ויטרי פי' הרב ר' שמעיה שהיה נזהר רש"י אפי' שלא ליתן מפתח מידו לידה.

6. הרב יובל שרלו: העברה מיד ליד בציבור כשבני הזוג אסורים

העברה מיד ליד נלמדת מכך שרש"י לא היה מעביר לאשתו מפתח מידו לידה כאשר היו אסורים. נחלקו הראשונים האם האיסור נובע מכך שיש חשש שיגע ביד של אשתו כאשר נותן לה דבר קטן, או משום שמא יגיעו לידי קרבה אסורה. לדעת הסוברים שהדבר נאסר שמא יגעו, אפשר להתיר להעביר בציבור, היות זהו חשש רחוק. לדעת הסוברים שזהו איסור משום קרבה בין בני הזוג כשהם אסורים, יסוד ההיתר להעברה מיד ליד בציבור הוא הפגיעה בכבוד האישה, והחשיבות הגדולה שהתורה נותנת לכבוד הבריות. עצם העובדה שנשים מסתירות מאוד את היותן בימי האיסור מעידה שכיום זהו חלק אינטגרלי של כבוד הבריות. לו היה אפשר להעביר מיד ליד בטכניקה אחרת בלי לפגוע בכבוד הבריות היה צורך לעשות זאת, אולם הדבר למעשה בלתי אפשרי, וגורם לזוגות רבים עוגמת נפש. מובן שהיתר זה אסור שיחלחל למצבים בהם בני הזוג נמצאים לבד.

7. תלמוד בבלי מסכת שבת דף יא עמוד א

יוצא בו: לא יאכל הזב עם הזבה, מפני הרגל עבירה.

8. תלמוד בבלי מסכת שבת דף יג עמוד א

תני דבי אליהו: מעשה בתלמיד אחד ששנה הרבה וקרא הרבה, ושימש תלמידי חכמים הרבה, ומת בחצי ימיו. והיתה אשתו נוטלת תפיליו ומחזרתם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ואמרה להם: כתב בתורה דברים ל כי הוא חייר ואורך ימיו, בעלי ששנה הרבה וקרא הרבה, ושימש תלמידי חכמים הרבה - מפני מה מת בחצי ימיו? ולא היה אדם מחזירה דבר. פעם אחת נתארחתי אצלה והיתה מסיחה כל אותו מאורע. ואמרת לי: בתי, בימי נדוּתך מה הוא אצלך? אמרה לי: חס ושלום, אפילו באצבע קטנה לא נגע בי. - בימי לבוּיך מהו אצלך? - אכל עמי, ושתה עמי, וישן עמי בקרוב בשר, ולא עלתה דעתו על דבר אחר. ואמרת לי: ברוך המקום שהרגו, שלא נשא פנים לתורה, שהרי אמרה תורה ויקרא יא /ח/ ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב. כי אתא רב דימי אמר: מטה חדא הואי. במערבא אמרי, אמר רב יצחק בר יוסף: סינר מפסיק בינו לבינה.

9. תלמוד בבלי מסכת שבת דף יג עמוד א

איבעיא להו: נדה, מהו שתישן עם בעלה היא בבגדה והוא בבגדו? - אמר רב יוסף, תא שמע: העוף עולה עם הגבינה על השלחן ואינו נאכל, דברי בית שמאי. בית הלל אומר: לא עולה ולא נאכל.

10. Babylonian Talmud, Ketubot 59B

MISHNA: And these are tasks that a wife must perform for her husband: She grinds wheat into flour, and bakes, and washes clothes, cooks, and nurses her child, makes the bed, and makes thread from wool. If she brought him one maidservant, the wife does not need to grind, and does not need to bake, and does not need to wash clothes. If she brought him two maidservants, she does not need to cook and does not need to nurse her child. If she brought him three maidservants, she does not need to make his bed and does not need to make thread from wool. If she brought him four maidservants, she may sit in a chair [katedra] like a queen. Rabbi Eliezer says: Even if she brought him a hundred maidservants, he can compel her to make thread from wool, since idleness leads to licentiousness. Rabban Shimon ben Gamliel says: Even one who vows that his wife is prohibited from doing any work must divorce her and give her the payment for her marriage contract, since idleness leads to idiocy.

11. Babylonian Talmud, Ketubot 6A

The mishna says that if she brought him four maidservants, she may sit in a chair and not do anything. Rav Yitzhak bar hananya said that Rav Huna said: Although they said that she may sit in a chair and does not need to work, she should still pour his cup; and make his bed; and wash his face, hands, and feet.

12. Babylonian Talmud, Ketubot 6 A

Rav Yitzhak bar hananya also said that Rav Huna said a similar halakha: All tasks that a wife performs for her husband, a menstruating woman may similarly perform for her husband, except for: Pouring his cup; and making his bed; and washing his face, hands, and feet. And With regard to the prohibition against making the husband's bed, Rava said: We said this only if she made the bed in front of him, but if it was not in front of him, we have no problem with it. With regard to the prohibition against pouring his cup, the Gemara comments: Shmuel's wife would change her practice toward him during her menstruation period and pour with her left hand. Abaye's wife would place his cup on top of a barrel, Rava's wife would place it on his pillow, and Rav Pappa's wife would place it on the bench.

13. Igrot Moshe Responsa; Yoreh Deah Part 2, Siman 75

Regarding whether it is permissible to hear the singing voice of his wife when she is Niddah: The Pitchei Teshuva (195, 10) leaves the matter as requiring deliberation, and therefore it is fitting to be stringent. Regarding a Niddah covering her hair in front of her husband: Hair is certainly preferable to the parts of her body that are ordinarily covered. Women do not act in accordance with the stringency of Kimchit, but rather they do as they are obligated, and when there are no other men in their house, they do not cover their hair. The husband is used to this and this is a good reason not to forbid it. The language of the Gemara (Ketubot 72) is "a warning to the daughters of Israel not to go out with an uncovered head". The language of the Rambam (Ishut 24, 11) is "she goes out to the marketplace with her hair uncovered". The Rambam (Issurei Biah 21,17) and the Shulchan Aruch (EH 21,2) use the language "the daughters of Israel should not go with their head uncovered in the marketplace". Had she been forbidden to uncover her hair in her house for 1/3 or 1/4 of the time, it would not have said "to go out" and "the marketplace". This appears to be the Halacha. Nonetheless, one who is stringent in these areas is praiseworthy, if it is possible to do so in a good and peaceful manner. In general, it appears to be the Halacha that the covered parts of a woman which are forbidden to her husband to look at are only the parts which are covered in her home when she is alone or only with her husband, as it is usual for a woman to be dressed. It does not make sense that this is referring to the parts that are covered when she goes to the marketplace or before other men, before whom she must dress more modestly. However, it is good to be stringent about this in a good and peaceful way, since in these matters one who is stringent is praiseworthy.

14. Rabbi Beni Lau

It seems to me correct on principle to encourage the involvement of the partner in all states of the labor as the person appointed to accompany the woman through her contractions until the delivery. From a halachic perspective, though the woman is considered a yoledet from the moment the woman is "sitting on the birthing stool" but simultaneously she becomes a "chola sh'ein ba sakana". Thus, whatever the woman needs in this scenario in order to be calm (physically and emotionally) is permitted. Therefore, a husband's assistance of his wife during her contractions is a necessity that overrides the *harchakot*. Of course, like all the rules of pikuach nefesh, the prohibitions are not "betellim" rather "nidhchim" so the couple should be careful not permit the prohibited or prohibit the permitted.

10. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף נט עמוד ב

'מתני'. ואלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה: טוחנת, ואופה, ומכבסת, מבשלת, ומניקה את בנה, מצעת לו המטה, עושה בצמר. הכניסה לו שפחה אחת - לא טוחנת ולא אופה ולא מכבסת, שתיים - אין מבשלת ואין מניקה את בנה, שלש - אין מצעת לו המטה ואין עושה בצמר, ארבע - יושבת בקתדרא; רבי אליעזר אומר: אפי' הכניסה לו מאה שפחות - כופה לעשות בצמר, שהבטלה מביאה לידי זימה. רשב"ג אומר: אף המדיר את אשתו מלעשות מלאכה - יוציא ויתן כתובה, שהבטלה מביאה לידי שיעמום.

11. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סא עמוד א

ארבע - יושבת בקתדרא (מושב כבוד). אמר רב יצחק בר חנניא אמר רב הונא: אע"פ שאמרו יושבת בקתדרא, אבל מזוגת לו כוס, ומצעת לו את המטה, ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו.

12. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סא עמוד א

'אמר רב יצחק בר חנניא אמר רב הונא: כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה - נדה עושה לבעלה, חוץ ממזיגת הכוס, והצעת המטה, והרחצת פניו ידיו ורגליו. והצעת המטה, אמר רבא: לא אמרן אלא בפניו, אבל שלא בפניו לית לן בה. ומזיגת הכוס. שמואל, מחלפא ליה דביתיה בידא דשמאלא. אביי, מנחא ליה אפומא דכובא. רבא, אבי סדיא. רב פפא, אשרשיפא.

13. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן עה

ובדבר קול באשתו נדה אם מותר לשמוע כשמזמרת, הנה הפ"ת סימן קצ"ה סק"י נשאר בצ"ע ולכן מהראוי להחמיר, ובדבר שער אשה נדה לבעלה, הנה ודאי עדיף ממקומות המכוסים שבה, דהנשים שאין מחמירות לעשות כקמחית אלא כפי חיובה שבביתה כשליכא שם אינשי אחריני אינה מכסית שערותיה, שהבעל רגיל בה ותמיד הוא טעם גדול שאין לאסור עליו, וגם לשון האיסור הא נאמר בכתובות דף ע"ב אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש, ולשון הרמב"ם פכ"ד מאישות הי"א יוצאה בשוק ושער ראשה גלוי ולשון הרמב"ם פכ"א מאי"ב הי"ז וכן לשון הש"ע אה"ע סימן כ"א סעיף ב' לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש בשוק, ואם גם בביתה היתה אסורה חלק גדול בשנה יותר מרביעית ולפעמים גם יותר משלישית לא היה שייך לומר לא תלכנה ובשוק, וכן מסתבר לדינא ומ"מ כל המחמיר בענינים אלו משובח ואם אפשר באופן טוב ושלום היה טוב להחמיר. ובכלל מסתבר לדינא שבמקומות המכוסים שבה שאסור לבעל להסתכל הוא רק במקומות המכוסים אף בביתה כשאין שם רק בעלה או כשאין שום איש דג"כ רגילות להיות מלובשות, דלא מסתבר כלל דיהיה הכוונה למקומות המכוסים כשהולכות בשוק ובפני אינשי אחריני שצריכות ללכת בצניעות יותר אך שטוב להחמיר באופן טוב ושלום כי בעינינו אלו המחמיר משובח.

14. הרב בני לאו

לכן – באופן אידיאלי נראה לי שנכון לעודד ולחזק את המגמה של שילוב בן הזוג בכל מהלך הלידה כמי שמופקד על ליווי האשה במהלך הצירים ועד הלידה. מבחינה הלכתית – אמנם האשה נחשבת ליוולדת מרגע שיושבת על המשבר אך בו זמנית היא גם נחשבת ל"חולה שיש בה סכנה". היינו כל מה שצריכה האשה במצב זה לצורך הריפוי (ושלוחות הנפש בכלל ריפוי הוא) עושים לה. לכן הטיפול של האישה באשתו במהלך הצירים הוא צורך של האשה ודוחה את איסורי הרחוקות הנדה. כמובן שכמו כל כללי פיקוח נפש האיסורים אינם מתבטלים אלא נדחים (כמו "שבת דחוייה אצל פק"נ ולא הותרה") ולכן הזוג צריך להיזהר לא להתיר את האסור ולא לאסור את המותר

The Process of Taharah

Counting 7 Clean Days and Checking

1. Shulchan Arukh, Yoreh De'ah 196

Section 1

The seven days which the Zava counts start from the day after she stops seeing blood. Likewise, the law is that if she sees blood for 2 or 3 days and subsequently stops seeing blood, she should do an internal examination on the day she stopped seeing blood in order to establish her tahara status. This internal examination should be done just prior to the onset of halachic twilight (ie. just before sunset). [And this is the way one should ideally act; but if, after the fact, even if she only did an internal examination in the morning and found no blood, that would suffice.] A person should always teach his wife to [be stringent for the ideal ruling and] do internal examination on the day she stops seeing blood using a compressed wad of cloth which should be inserted for the entire time of halachic twilight, because this type of internal examination frees us from doubt.

Rema: There are authorities who say that if the local community has prayed the evening prayer while it is still early in the day, a woman is no longer able to do an internal examination and begin counting and wearing her white garments the following day, because of the fact that the local community has already established it as nighttime. There are also authorities who say that she would be permitted to do so even if the local community had accepted the Sabbath; our practice is to ideally be stringent, but after the fact one does not have to worry about the stringent opinions. There are some women who act as follows: If she did an internal examination before the Chazzan says "Barchu" (at the evening service which the local community said while it was still daytime), but then during the course of her days of counting she saw some blood (and had to start her count over with a new internal examination) in that situation she would be able to do an internal examination even after the Chazzan says "Barchu" (at the evening service which the local community said while it was still daytime) if this blood was seen close to the onset of nighttime. This practice is not considered ideal, but one should not protest women who behave this way as they have received this ruling from a sage who ruled this way for them, and it is an old custom.

Section 2

If a woman saw blood for just one day, and she stopped seeing blood on that same day, she must do an internal examination with a compressed wad of cloth which should remain inserted for the entire duration of halachic twilight.

Rema: But, after the fact, if she did a standard internal examination just before the onset of halachic twilight and found no blood, even though the wad was not inserted for the entire duration of halachic twilight, it is sufficient. However, in this case an internal examination done in the morning would not suffice because of the fact that she only saw blood for one day.

Section 3

(On the day which we have been discussing, ie.) the day she stopped seeing blood and did an internal examination, she should wear a garment that has been checked and found free from stains, and at night she should make her bed with sheets which have been checked and found free from stains. On the following day she begins counting her seven blood-free days.

Rema: It is an upright practice that before a woman does the internal examination that she washes herself and wear white garments. Even if she only washes her genital area, that is enough. This is the way our communities act and one should not depart from this practice; however, in a dire situation, such as a woman who is going on a trip and doesn't have (white) clothing, she is still able to begin counting her seven blood-free days. She should, however, do her best to wear clothing which have been checked beforehand and found free of any blood stains. (Although this last line does not follow the seeming literal translation, based on commentaries this seems to be the position of the Rama)

Section 4

During all of her seven blood-free days a woman should, ideally, do internal examinations twice a day, once in the morning and once just before the onset of halachic twilight. But, if she did not do any internal examinations over the course of the entire seven blood-free days except once - irregardless of whether that single internal examination was done of the first day, the seventh day, or on any of the other day - because of the fact that she did an internal examination on the day before the seven days began (ie. the hefsek tahara) this (internal examination that she does during the seven blood-free days) suffices for her. But, if she didn't do any internal examinations during the entire seven days but only did an internal examination on the eighth day and found it to be clean from blood, she can only begin counting from the eighth day (ie. the eighth day becomes the first day). There are authorities who say that a woman must do an internal examination on the first and seventh day, and one should not be lenient.

Rema: This internal examination should ideally be done by daylight and not by candlelight, but after the fact even candle light is acceptable.

תהליך היטהרות

הפסק טהרה, מוך דחוק, וז' נקיים

1. שולחן ערוך יורה דעה סימן קצו

סעיף א

שבעת ימים שהזבה סופרת מתחילין ממחרת יום שפסקה בו. וכך משפטה, אם תראה שני ימים או שלשה ופסקה מלאות, בודקת ביום שפסקה כדי שתפסוק בטהרה, ובדיקה זו תהיה סמוך לבין השמשות, (וכן נוהגין לכתחלה, ובדיעבד, אפילו לא בדקה עצמה רק שחרית ומצאה עצמה טהורה, סגי בכך) (טור בשם הרשב"א ובית יוסף אף לפי דברי (הראב"ד) [הרא"ש]). ולעולם ילמד אדם (להחמיר לכתחלה) בתוך ביתו שתהא בודקת ביום הפסק טהרה במוך דחוק ושיהא שם כל בין השמשות, שזו הבדיקה מוציאה מידי כל ספק (רשב"א בתה"ק).

הגה: יש אומרים אם התפללו הקהל ערבית ועוד היום גדול, אינה יכולה לבדוק או לכוש לבנים ולהתחיל ולמנות מיום המחרת, מאחר דהקהל כבר עשו אותו לילה (תרומת הדשן). ויש אומרים דמותר אפילו עשו הקהל שבת (אגור בשם מהרי"ל), ונוהגין לכתחלה לזוהר, ובדיעבד אין לחוש. ומקצת נשים נוהגות שאם פסקה קודם ברכו וחזרה לראות כתם או דם תוך ימי ספירתה, אז מפסיקין אפילו לאחר ברכו אם נתקלקלה סמוך לערב, וחושבים דבר זה לדיעבד, ואין למחות בידם, כי כן קבלו מאיזה חכם שהורה להן, והוא מנהג ותיקין:

סעיף ב

ראתה יום אחד בלבד ופסקה בו ביום, צריכה לבדוק עצמה במוך דחוק ושיהא שם כל בין השמשות.

הגה: ובדיעבד אם בדקה עצמה סמוך לבין השמשות ומצאה עצמה טהורה, אף על פי שלא היה המוך אצלה כל בין השמשות, סגי (טור בשם הרשב"א וה"ה בשם רמב"ן ובית יוסף להרמב"ם וכ"מ בש"ס). אבל בדיקת שחרית לא מהני, הואיל ולא ראתה רק יום אחד (רשב"א ורמב"ן בשם יש אומרים וכן דברי רמב"ם פרק ו' מהלכות איסורי ביאה ובפירושו משנה סוף פרק ד' וברטורה שם):

סעיף ג

ביום שפסקה מלאות ובודקת עצמה כאמור, תלבש חלוק הבדוק לה שאין בו כתם, ובלילה תשים סדינים הבדוקים מכתמים, ומיום המחרת תתחיל לספור שבעה נקיים.

הגה: ומנהג כשר הוא כשהאשה פוסקת בטהרה שתרצין ולובשת לבנים, אמנם אם לא רחצה רק פניה של מטה, די בכך (מרדכי בשם רוקח), וכן נוהגין ואין לשנות, אבל בשעת הדחק, כגון אשה ההולכת בדרך ואין לה בגדים, תוכל לספור ז' נקיים רק שהחלוק נקי ובדוק מדם (אגור והגהות שערי דורה ס"ס ט"ט):

סעיף ד

בכל יום מז' ימי הספירה צריכה להיות בודקת לכתחלה פעמים בכל יום, אחת שחרית ואחת סמוך לבין השמשות (טור בשם סה"ת וע"פ), ואם לא בדקה בכל השבעה אלא פעם אחת, לא שנא בדקה ביום ראשון של השבעה או ביום השביעי או באחד מהאמצעים, מאחר שבדקה ביום שקודם השביעי ומצאה טהורה, עלו לה. אבל אם לא בדקה בכל הז', וביום השמיני בדקה ומצאה טהורה, אין לה אלא יום ח' בלבד ומשלמת עליו. ויש אומרים שצריך שתבדוק ביום ראשון מהשבעה וביום השביעי, ואין להקל.

הגה: והבדיקה תהיה לאור היום ולא לאור הנר (תולדות אדם וחוה נתיב כ"ו והרשב"א בתורת הבית), ובדיעבד מהני אפילו לאור הנר (כן משמע בבית יוסף):

Section 5

If she does an internal examination on the day which she stops seeing blood and finds that it is not clean, and then she checks after three or four day and finds that it is clean, she is still presumed to be bleeding until she establishes otherwise through an internal check as outlined above. A woman may never begin counting her seven blood-free days until she checks to ensure that she has indeed stopped bleeding and then she can begin counting on the next day.

Section 6

All of these examinations, both the hefsek tahara and the internal examinations which are conducted during the course of the seven blood-free days, must be performed with an old, white linen piece of fabric, or with cotton, or with wool which is clean, soft, and white. It should be inserted into the vaginal cavity to the depth which a man's reproductive organ enters during intercourse, and it should make contact with the crevices and openings, in order to see if there is anything which is reddish in appearance. It is not sufficient for her to merely wipe herself and enter the vaginal cavity slightly. If she finds it very difficult to insert the cloth to such a depth, at the very least she should do so for the internal examination of the day on which she sees her bleeding stop and the internal examination on the first day of her seven blood-free days.

Rema: But, if she did not do so for the internal examination on the first day of her seven blood-free days, she should do so for at least one of the internal examinations of the remaining days. However, after the fact, if she didn't do any internal examinations to such a depth, but she did check the crevices and openings within the vaginal cavity well as deep as she is able, even though she didn't reach the depth that the male organ reaches during intercourse, it is sufficient.

2. Tur, Yoreh Deah, Siman 196

For the 7 days during which she counts she needs to check lechatchila once a day. And in Sefer Hamitzvot it says twice a day, one in the morning and one in the evening.

3. Beit Yosef, Yoreh Deah, Siman 196

For the 7 days during which she counts she needs to check lechatchila once a day. This is the opinion of Ramban and Rashba. And the Rosh said that lechatchila she should do so, as did the Hgahot Maimoniyot in the name of Tosfot who wrote that one should check every day, which sounds like lechatchila there is no need to check more than once a day.

And what the Tur wrote that in Sefer Hamitzvot it says to check twice, is the opinion of the Smag and Smak and the Sefer Hateruma and the Mordechi that she should check twice every day of her counting, once in the morning when she wakes up and once when she goes to Arvit. And it seems to me that they learned this from what it says in Masechet Niddah that a woman needs to check twice: once in the morning and once bein hashmashot.

4. Pitchei Teshuva, Yoreh Deah, Siman 196, Section 4

The Shla required that during the 7 clean days she should count every day and say, "today is Day X" as it says, "And she should count". But the Noda BiYehuda disagrees with him. The Tshuvat Maharam Bar Baruch also wrote that she does not need a verbal counting as it is not similar to the counting of the Omer. And the Radbaz also said that she doesn't need to say the numbers with her mouth.

5. Responsa Radbaz, Section 4, Siman 27

The mitzvah of "You should count for yourselves" (Omer) is a compulsory mitzva which one cannot avoid and as such it requires a blessing while standing. But 7 nekiim is not a compulsory mitzva- if she does not want to be with her husband or enter the Mikdash or eat sacrificial meat and does not care to stay impure her whole life, she is allowed to do so. Therefore, she does not make a blessing and does not need to count with her mouth and does not need to be standing even according to those who compare the word "lachem" to the word "lah".

סעיף ה

בדקה עצמה ביום שפסקה מלראות ומצאה טמאה, ובדקה לאחר שלשה או ד' ימים ומצאה טהורה, הרי זו בחזקת טמאה עד שתפסוק בטהרה, שלעולם אינה סופרת עד שתבדוק אם פסקה, ואז מונה למחרת.

סעיף ו

כל בדיקות אלו, בין בדיקת הפסק טהרה בין בדיקת כל השבעה, צריכות להיות בבגד פשתן לבן ישר, או בצמר גפן, או בצמר לבן נקי ורך, ותכניסנו באותו מקום בעומק לחורים ולסדקים עד מקום שהשמש דש ותראה אם יש בו שום מראה אדמומית, ולא שתכניסהו מעט לקנח עצמה. ואם יקשה בעיניה מאד להכניסו כל כך בעומק, לפחות בדיקת של יום הפסק טהרה ובדיקה של יום ראשון מהשבעה תהייה עד מקום שהשמש דש.

הגה: ואם לא עשתה כן בבדיקת יום ראשון, תעשה פעם אחת כן מבדיקות שאר הימים (בית יוסף). מיהו בדיעבד אם לא עשתה כן כלל רק שבדקה עצמה יפה בהוריו ובסדקין בעומק הלטב כפי כחה, אף על פי שלא הגיע למקום שהשמש דש, סגי לה (בית יוסף שכן דברי רוב הפוסקים וכן מהרא"י בפסקיו סימן ע"ו וב"ח):

2. טור יורה דעה הלכות נדה סימן קצו

ובכל ז' ימי הספירה צריכה להיות בודקת לכתחילה פ"א ביום ובספר המצות כתב פעמיים אחת שחרית ואחת ערבית.

3. בית יוסף יורה דעה סימן קצו

ד (א). ובל שבעת ימי הספירה צריכה להיות בודקת לכתחילה פעם אחת ביום. כן כתבו הרמב"ן (פ"ב ה"ד, פ"ט הכ"ב) והרשב"א (שם נד) והרא"ש (פ"י ס"ה) דלכתחילה מיהא צריכה לעשות כן וכן כתבו הגהות מיימוניות פרק ו' (איס"ב אות ד) בשם התוספות (ז: ד"ה ר"א) ומדכתבו סתם תבדוק בכל יום משמע דלכתחילה אינה צריכה לבדוק יותר מפעם אחת ביום:

ומ"ש רבינו שבספר המצוות כתב פעמיים וכו'. כן הוא בסמ"ג (לאוין קיא דף לו ריש ע"ד) וסמ"ק (סי' רצג עמ' שכא) וספר התרומה (סי' פז) והמרדכי (סי' תשל"ז) בשם הרוקח (סי' שיז ד"ה בועל וד"ה שכחה) שבדוקת פעמיים בכל יום מימי הספירה פעם אחת בשחרית כשעומדת ממטתה ופעם אחת כשהולכת לערבית ונראה לי שלמדו כן מדרגתן בפ"ק דנדה (יא). פעמים צריכה להיות בודקת שחרית ובין השמשות:

4. פתחי תשובה יורה דעה סימן קצו ס"ק ד'

(ד) ימי הספירה - הגאון הקדוש בעל של"ה בדף ק"א הצריך שבימי ספירת הנקיים תמנה בכל יום ותאמר היום יום כו' כדכתיב וספרה לה. אך בתשומת נודע ביהודה תניינא חלק יו"ד סי' קל"ג חולק עליו ועי' בתשובת מהר"ם בר ברוך שכתב ג"כ דאינה סופרת דלא דמי לעומר ע"ש וכן בתשובת הרדב"ז ח"א/ח"ד/ס" כ"ז כתב ג"כ שאין צריכה להוציא המספר בשפתייה ע"ש הטעם:

5. שו"ת רדב"ז חלק ד סימן כז'

ומה שנראה לי הוא שהמצוה של סופרתם לכם היא מצוה הכרחית אין לו להנצל ממנה ולפיכך צריכה ברכה וספירה ומעומד אבל ספירת ז' נקיים אינה מצוה הכרחית שהרי אם לא רצתה להזקק לבעיל ולהכנס למקדש ולא לאכול קדשים אלא להשאר טמאה כל ימיה הרשות בידה ולפיכך אינה מברכת ואינה מוציאה הספירה בפיה ואינה צריכה מעומד אפי' לדבריהם שאתם מדמים מלת לכם למלת לה והרי זה נכון לפענ"ד:

1. Babylonian Talmud, Niddah 67B

Rabbi Yitzhak says: By Torah law, if there is an interposition between a person and the water, and it covers the majority of his body, and he is particular, it interposes and invalidates an immersion in a ritual bath. But if it covers the majority of his body but he is not particular about that substance, it does not interpose. But the Sages issued a decree prohibiting substances covering the majority of his body with regard to which he is not particular, due to substances covering the majority of his body about which he is particular. And likewise, they issued a decree against substances covering the minority of his body with regard to which he is particular, due to substances covering the majority of his body about which he is particular.

The Gemara raises a difficulty: But let them also issue a decree prohibiting substances covering the minority of his body with regard to which he is not particular, due to substances covering the majority of his body about which he is particular. The Gemara answers: The Sages did not issue such a decree, as that prohibition is itself a rabbinic decree, and will we arise and issue a decree to prevent the violation of another decree?

Rav says: A menstruating woman who wishes to immerse to complete her purification process at her time, i.e., at the end of seven days, may immerse only at night. But a woman who wishes to immerse not at her time, i.e., on the eighth day or afterward, may immerse either during the day or at night. Rabbi Yohanan says: Whether at her time or not at her time, she may immerse only at night. This is because her daughter might follow. And even Rav retracted. As Rabbi hiyya bar Ashi said that Rav said: A menstruating woman who wishes to immerse to complete her purification process, whether at her time or whether not at her time, may immerse only at night, because her daughter might follow her example. Rav Idi decreed in Neresh that the women may immerse during the daytime on the eighth day due to the lions. Rav Aha bar Yaakov decreed in Pappunya that the women should immerse during the daytime on the eighth day due to thieves. Similarly, Rav Yehuda decreed in Pumbedita that the women should immerse in the daytime on the eighth day due to the cold. Rava decreed in Mehoza that the women should immerse in the daytime on the eighth day due to the gatekeepers [abula'eij].

Rav Pappa said to Rava and to Abaye: Since nowadays the Sages have given all women who menstruate the status of an uncertain zava, may they immerse on the seventh day during the daytime? Rava and Abaye replied that they may nevertheless not immerse on the seventh day, due to the statement of Rabbi Shimon. As it is taught in a baraita: The verse states: "But if she be purified of her zava, then she shall count to herself seven days, and after that she shall be pure" (Leviticus 15:28). The purification of a zava must be after the seven days, i.e., after all of the days, which must be consecutive so that there are no days of impurity separating between the seven clean days. Rabbi Shimon says that the phrase "And after that she shall be pure" teaches that after the action of counting seven clean days she shall be pure. Rabbi Shimon continues: But the Sages said: It is prohibited to do so, i.e., to immerse on the seventh day, lest she come to a case of uncertainty.

2. Rashi on Masechet Niddah 67B

By Torah law – Halacha LeMoshe MiSinai. As Mar says (Sukkah 5b): Measures, Chatzitzot and partitions are Halacha LeMoshe MiSinai. The majority – The majority of his hair knotted one by one. At her time – On the seventh day. This is referring to a Niddah by Torah law who did not count seven clean days. At night – As it is written about her (Leviticus 15:19) "She shall be in her state of Niddah" meaning she shall be in her state of Niddah the entire seven. Not at her time – On the eighth. Because her daughter might follow – Follow her custom of immersing during the day and come to karet by immersing on the seventh day and not knowing that when her mother immersed during the day it was on the eighth day. Abulaei - The gatekeepers of the city who were idol worshipers. Alternatively: On the way to the place of immersion there were pits of caves and if someone would fall there, she would be in danger. Given the status of a safeq Zava- That even a Niddah counts seven clean days, as they were stringent upon themselves as Rabbi Zeira. Let them immerse during the day. – The seventh day. Either way – If she is a Niddah her immersion is more than seven days since she began bleeding, and if she is a Zava she is permitted to immerse during the day. After the action – Since she has counted part of the seventh day, she can purify herself through immersion. To uncertainty-Lest she have intercourse during the day and see blood immediately after intercourse which will negate all the days before it and her immersion would be invalid.

3. Babylonian Talmud. Sukkah 7A

The mishna continues: Rabbi Meir says: One may tie the lulav even with a cord. It is taught in the Tosefta that Rabbi Meir said: There was an incident involving the prominent residents of Jerusalem who would bind their lulavim with gold rings. The Sages said to him: Is there proof from there? They would bind it with its own species beneath the rings. Rabba said to those who would bind the four species [hoshana] of the house of the Exilarch: When you bind the four species of the house of the Exilarch, leave room for a handgrip on it so that there will not be an interposition. Rava said: That is unnecessary, as any addition whose purpose is to beautify does not interpose.

1. מסכת נדה דף סז עמוד ב'

אמר ר' יצחק, דבר תורה: חבו המקפיד עליו - חוצץ, רובו ואינו מקפיד עליו - אינו חוצץ. וגזרו על רובו שאינו מקפיד - משום רובו המסקפיד, וגזרו על מיעוטו המקפיד - משום רובו המקפיד. ולגזור נמי על מיעוטו שאינו מקפיד משום מיעוטו המקפיד! היא גופה גזרה, ואנן ניקום ונגזור גזרה לגזרה? אמר רב: נדה בזמנה - אינה טובלת אלא בלילה, ושלא בזמנה - טובלת בין ביום בין בלילה. רבי יוחנן אמר: בין בזמנה בין שלא בזמנה - אינה טובלת אלא בלילה, משום סרך בתה. ואף רב הדר ביה, דאמר רבי חייה בר אשי אמר רב: נדה, בין בזמנה בין שלא בזמנה - אינה טובלת אלא בלילה, משום סרך בתה. אתקין רב אידי בנרש למטבל בימא דתמניא, משום אריותא. רב אחא בר יעקב בפפונא משום גבוי. רב יהודה בפומבדיתא משום צנה. רבא במחוזא משום אבולאי. אמר ליה רב פפא לרבא ולאביי: מכדי האידינא כולה ספק זבות שוינהו רבנן. ליטבלינהו בימא דשביעאה? משום דרבי שמעון, דתניא ויקרא ט"ו אחר תטהר - אחר אחר לכולן, שלא תהא תומאה מפסקת ביניהן. ר' שמעון אומר: אחר תטהר - אחר מעשה תטהר. אבל אמרו חכמים: אסור לעשות כן, שמא תבא לידי ספק

2. רש"י שם

דבר תורה - הלכה למשה מסיני דאמר מר (סוכה דף ה'): שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני. רובו - רוב שערו קשור אחת אחת. בזמנה - בשביעי ובנדה דאורייתא קמיירי שלא ספרה ז' נקיים. בלילה - דכתיב בה (ויקרא טו) תהיה בנדתה תהא בנדתה כל ז'. שלא בזמנה - בשמיני. משום סרך בתה - שנוהגת אחריה לטבול ביום ואפילו בזמנה ואתיא לידי כרת ולא ידעה דאמה בשמיני הוא דטבלה ביום אבולאי - שוערי העיר ועובדי כוכבים הן ל"א בנינים של מערות היו בדרך בית הטבילה ואם תפול שם תסתכן. ספק זבות שוינהו - שאפילו נדה סופרת ז' נקיים דהחמירו על עצמן כדר' זירא. ליטבלה בימא - דשבעה ממה נפשך אם נדה היא הרי יום טבילתה יותר מז' לראייתה ואם זבה היא טובלת זבה ביום. אחר מעשה - כיון שספרה מקצת היום של ז' תטהר ע"י טבילה. לידי ספק - שמא תשמש בו ביום ותראה מיד לאחר תשמיש ונמצא סותרת כל שלפניה וטבילתה פסולה.

3. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף לז עמוד א

רבי מאיר אומר אפילו במשיחה כו'. תניא, אמר רבי מאיר: מעשה ביקירי ירושלים שהיו אוגדין את לולביהן בגימוניות של זהב, אמרו לו: משם ראייה? בנינו היו אוגדין אותו מלמטה. אמר להו רבה להנהו מגדלי הושענא דבי ריש גלותא. כי גדליתו הושענא דבי ריש גלותא - שיירי ביה בית יד, כי היכי דלא תהיה חציצה. רבא אמר: כל לנאותו אינו חוצץ.

4. Shulchan Aruch, Yoreh Deah, Siman 198

Section 1

She must dunk her whole body at one time; therefore, it is necessary that there not be on her anything that is a barrier. And even if it is a miniscule amount, if [this thing on her is something] that people are sometimes concerned with [i.e. they would try to remove it], it is a barrier, even if she is not currently concerned with it, or even if she will never be concerned with it, since it is the way of the majority of humanity to be concerned with it, it is a barrier. And if it covers the majority of the body, even though humanity is not concerned with it, it is a barrier.

Rema: Ideally, she should not dunk even with things that are not barriers, which is a decree because of things that are barriers.

Section 5

Two or more hairs that were knotted together into one knot are not a chatziza

Rema: There is no difference whether two hairs were knotted with two other hairs or were knotted by themselves. One hair which is knotted by itself is a chatziza if she is meticulous about it, however if she is not meticulous about this her tevila is valid unless most of her hair is knotted stand by strand.

Section 7

Discharge from the eyes which is outside the eye is a chatziza even when it is damp, discharge within the eye is not a chatziza unless it is dry – defined as turning yellow - green.

Section 8

Eye makeup in the eye is not a chatziza, out of the eye is a chatziza. If she regularly opens and shuts her eyes, even that outside the eye is not a chatziza. Dried blood on a wound is a chatziza and the fluid inside the wound is not a chatziza. If the fluid came out of the wound within 3 days it is considered damp and not a chatziza, after that it is dry and a chatziza. Therefore, a woman with scabs should soak them in water until they soften.

Section 9

Dry blood that is on a wound is a chatziza; but mucus inside of it, is not a chatziza. If the mucus came out, within the first three days it is moist and not a chatziza, after this, it is dry and is a chatziza. Therefore, a woman with pimples should soak in water until they soften:

Section 10

A bandage on a wound is a chatziza

Section 11

A splinter or thorn which is embedded in the skin is a chatziza if it can be seen outside the skin, if it cannot be seen it is not a chatziza.

Section 17

Dye used to color women's faces or hands, or hair is not a chatziza. Paint on a painter's hands is not a chatziza.

Rema: For a professional shoet, or a butcher whose hands are always dirty with blood, this blood is not a chatziza, since most people in those professions are not meticulous about this.

Section 18

Excrement under the nail that is not parallel to the flesh is a chatziza. Parallel to the flesh is not a chatziza. Dough that is under the nail is a chatziza even if it is parallel to the flesh. What is "not parallel to the flesh"? The nail that protrudes above it. Since we cannot define what is considered parallel to the flesh, the custom of women is to cut their nails before the immersion.

Section 20

Dough under the nail is a chatziza, but the nail itself is not a chatziza, even if it is large and about to be cut or dangling above the flesh.

Rema: However, this is when there is no excrement or dough under it at the time of the immersion. Since the custom is to cut the nails, if even one nail is left on her hand at the time of immersion, she is required to immerse again, and this is the custom.

4. שולחן ערוך יורה דעה סימן קצח'

סעיף א

צריכה שתטבול כל גופה בפעם אחת; לפיכך צריך שלא יהיה עליה שום דבר החוצץ. ואפילו כל שהוא, ואם דרך בני אדם א (א) לפעמים להקפיד עליו, חוצץ אפילו אם אינה מקפדת עליו עתה, או אפילו אינה מקפדת עליו לעולם ב כיון שדרך רוב בני אדם להקפיד עליו, חוצץ; ואם הוא חופה רוב הגוף, אפילו אין דרך בני אדם להקפיד בכך, חוצץ. הגה: (ב) ולתחלה לא תטבול אפילו בדברים שאינם חוצצין, גורה אטו דברים החוצצים (הגהות ש"ד).

סעיף ה

שתי שערות או יותר שהיו קשורים ביחד קשר אחד, אינם חוצצין.

הגה: ז ואין חלוק בין אם קשר ב' שערות עם שתי שערות, או שקשר ב' שערות בפני עצמן (ב"י בשם רשב"א ור"ן); ושערה אחת שנקשרה, חוצצת ח והוא שתהא מקפדת עליה, אבל אם אינה מקפדת עליה עלתה לה טבילה עד שיהא רוב שיערה קשור נימא נימא בפני עצמו.

סעיף ז

לפלוג (פ' צואת העין) שחוץ לעין, חוצץ אפילו הוא לח; ולפלוג שבעין יב אינו חוצץ, יג ואם היה יבש, חוצץ; והוא שהתחיל להוריק (כ"ד = כן דברי = התוספות וסמ"ג בשם ר"ת ורמב"ם).

סעיף ח

יד כחול שבעין אינו חוצץ, ושחוץ לעין חוצץ; ואם היתה פותחת ועוצמת (פירוש סוגרת) עיניה תדיר, אף שחוץ לעין אינו חוצץ.

סעיף ט

דם יבש שעל המכה, חוצץ, וריר שבתוכה, אינו חוצץ. יצא הריר מתוכה, כל תוך ג' ימים לח הוא ואינו חוצץ, לאחר מכאן, יבש הוא וחוצץ. לפיכך אשה בעלת חטטים צריכה לחוף במים עד שיתרככו.

סעיף י

רטיה שעל המכה, חוצצת.

סעיף יא

חץ או קוץ התחוב בבשר, אם נראה מבחוץ, חוצץ; טז ואם אינו נראה, יז אינו חוצץ.

סעיף יז

צבע צבועות הנשים על פניהן וידיהן כא ושער ראשן, אינו חוצץ. וכן מי שהוא צבע וידיו צבועות, אינו חוצץ. הגה: וכן מי שאומנתו להיות שוחט או קצב וידיו תמיד מלוכלכות בדם, אינו חוצץ, שרוב בני אומנות זו אינן מקפידים (ב"י בשם ר"י).

סעיף יח

כב (ט) צואה שתחת הצפורן שלא כנגד הבשר, חוצץ; כנגד הבשר, אינו חוצץ. ובצק שתחת הצפורן, אפילו כנגד הבשר חוצץ. ואיזהו שלא כנגד הבשר, זה שהצפורן עודף על הבשר. ולפי שאינן יכולות לכיון מה נקרא כנגד הבשר או שלא כנגדו, כג נהגו הנשים ליטול צפרניהם בשעת טבילה.

סעיף כ

דוקא בצק שתחת הצפורן חוצץ, אבל הצפורן עצמה אינה חוצצת. ואפילו אם היתה גדולה ועומדת ליחתך ופורחת ועוברת מכנגד הבשר, אינה חוצצת.

הגה: מיהו כל זה דוקא שאין צואה או בצק תחתיו בשעה שטבילה. ומאחר דכבר נהגו ליטול הצפרנים, אפילו אם צפורן אחת (י) נשאר בידיה וטבילה, כה (יא) צריכה טבילה אחרת. (הגהות ש"ד) וכן נהגין.